

แผนปฏิบัติการ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

กลุ่มงานยุทธศาสตร์ แผนงาน และนโยบาย
กรกฎาคม 2565

คำนำ

แผนปฏิบัติการ 5 ปี (2566 - 2570) ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ได้จัดทำขึ้นตามหลักเกณฑ์ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 มาตรา 4 ที่กำหนดให้ส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติการของส่วนราชการ โดยให้จัดทำเป็นแผน 5 ปี ให้มีความสอดคล้อง กับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาและแผนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการผลักดันภารกิจของประเทศให้บรรลุตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการ (2566 - 2570) ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนภารกิจของหน่วยงานในระยะ 5 ปี นับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จนถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2570 โดยผ่านกระบวนการให้ความรู้ด้านทฤษฎี การระดมความคิดเห็น การทำกิจกรรม (Work Shop) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการจัดทำแผนปฏิบัติการ มาให้ความรู้แก่บุคลากรของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานภายในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้จัดทำข้อเสนอแผนงาน โครงการ กิจกรรมหลักตามกรอบภารกิจหน้าที่ในความรับผิดชอบที่ครอบคลุม พันธกิจ (Mission) เป้าประสงค์ (Goal) เพื่อมุ่งสู่บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ (Vision) ที่กำหนดไว้ คือ “การเป็นสถาบันชั้นนำที่พิทักษ์รัฐธรรมนูญในระดับสากล” โดยใช้แผนงาน โครงการ กิจกรรมหลักที่กำหนดไว้เป็นตัวขับเคลื่อนภารกิจไปสู่จุดหมายให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไปทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ และเป้าหมายการใช้จ่ายงบประมาณ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
1. บทที่ 1	
1.1 บทนำ	1
1.2 หน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ	1
1.3 อำนาจหน้าที่ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	21
1.4 แผนผังการแบ่งโครงสร้างสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	22
1.5 การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	22
1.6 ที่มาของการทบทวนแผนปฏิบัติการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	23
1.7 ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการราชการ 5 ปี (2566 – 2570) ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	24
1.8 กรอบแนวคิดในการจัดทำแผนปฏิบัติการราชการ 5 ปี (2566 - 2570) สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	25
1.9 จุดเน้น ทิศทาง และเป้าหมาย	27
2. บทที่ 2	
2.1 บทสรุปผู้บริหาร	28
2.2 ความสอดคล้องกับแผน 3 ระดับ	28
2.3 สาระสำคัญของแผนปฏิบัติการราชการ	39
2.4 ประเด็นยุทธศาสตร์	40
2.5 ความเชื่อมโยงกับภารกิจสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	41
2.6 แผนปฏิบัติการราชการ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	42
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานด้านงานคดี งานบริหาร งานวิชาการ ให้เป็นมาตรฐานสากล	42
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมสร้างระบบการบริหารจัดการองค์กรที่มีธรรมาภิบาล ก้าวทันเทคโนโลยีดิจิทัล และเป็นมาตรฐานสากล	48
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะสูง ได้รับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจและวิสัยทัศน์ขององค์กร	54
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 เสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กร ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ	58
3. บทที่ 3	
3.1 การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ	66
3.2 แนวทาง และวิธีการ ขั้นตอนในการติดตามประเมินผล	68
4. ภาคผนวก	
4.1 ยุทธศาสตร์ชาติ	76
4.2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (2) ประเด็น การต่างประเทศ	93
4.3 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (22) ประเด็น กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	97

บทที่ 1

บทนำ

ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรตุลาการที่มีหน้าที่และอำนาจต่างจากศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร กล่าวคือ มีหน้าที่และอำนาจในการวินิจฉัยปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย หรือร่างกฎหมาย การกระทำ และกรณีที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ หรือเรียกว่า “คดีรัฐธรรมนูญ” โดยรูปแบบศาลรัฐธรรมนูญนี้เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศออสเตรเลีย และต่อมาได้เป็นที่ยอมรับในหลายประเทศ เช่น เยอรมัน เบลเยียม โปรตุเกส สเปน อิตาลี ตุรเคีย รัสเซีย แอฟริกาใต้ ซิลิ สาธารณรัฐเกาหลี อินโดนีเซีย เป็นต้น

1. หน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่ และอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์การอิสระ และหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ อาจแบ่งหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้เป็น 8 กลุ่มดังนี้

- (1) การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายและกฎหมาย
- (2) การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของเงื่อนไขการตราพระราชกำหนด
- (3) การพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือองค์การอิสระ
- (4) การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
- (5) การพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ระบอบการปกครอง และความมั่นคงแห่งรัฐ
- (6) การพิจารณาวินิจฉัยหนังสือสัญญาระหว่างประเทศต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ก่อนหรือไม่
- (7) การพิจารณาวินิจฉัยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- (8) การพิจารณาวินิจฉัยกรณีอื่นที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่น กำหนดให้อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 188 และ มาตรา 210 วรรคสอง ยังบัญญัติให้การพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลต้องดำเนินการให้เป็นไปตาม กฎหมาย และในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ โดยมีอิสระในการพิจารณาวินิจฉัยคดีตาม รัฐธรรมนูญและกฎหมาย ให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง ตลอดจนการยื่น คำร้องและเงื่อนไขการยื่นคำร้องการพิจารณาวินิจฉัย การทำคำวินิจฉัย และการดำเนินงานของศาล

รัฐธรรมนูญ นอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

หน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญทั้ง 8 กลุ่ม ดังกล่าวข้างต้น มีรายละเอียด ดังนี้

1. การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายและกฎหมาย

1.1 การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญ (รัฐธรรมนูญ มาตรา 132 ประกอบมาตรา 148)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 130 บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จำนวน 10 ฉบับ คือ

- (1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา
- (3) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- (4) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
- (5) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
- (6) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- (7) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน
- (8) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
- (9) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(10) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 132 ได้บัญญัติให้กระทำเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติและให้รัฐสภาส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบศาลรัฐธรรมนูญไปยังศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์การอิสระที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความเห็นภายใน 15 วัน นับแต่วันที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ซึ่งหากศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์การอิสระที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี ไม่มีข้อทักท้วงภายใน ๑๐ วันนับแต่วันที่ได้รับร่างดังกล่าว ก็ให้รัฐสภาดำเนินการต่อไป แต่หากศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์การอิสระที่เกี่ยวข้องเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบดังกล่าวมีข้อความใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ก็ให้เสนอความเห็นนั้นไปยังรัฐสภาและให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ

หรือองค์กฤษฎีกาที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควรได้ โดยให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับ ความเห็นดังกล่าว และเมื่อดำเนินการเสร็จแล้ว ให้รัฐสภาดำเนินการต่อไป

อย่างไรก็ดี รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 132 ประกอบ มาตรา 148 บัญญัติว่า ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าฯ ทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิก วุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธาน รัฐสภา แล้วแต่กรณี หรือนายกรัฐมนตรี เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า หรือในกรณีที่นายกรัฐมนตรี เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญก็ส่งข้อความเช่นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยและแจ้งให้ ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาทราบโดยไม่ชักช้า

1.2 การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติ (รัฐธรรมนูญ มาตรา 148)

ร่างพระราชบัญญัติใดที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้น ทูลเกล้าฯ ทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย ถ้า

(1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่าร่าง พระราชบัญญัติดังกล่าว มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้น ไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า

(2) นายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว มีข้อความขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ส่งความเห็นเช่นนั้นไป ยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาทราบโดยไม่ ชักช้า

ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่าง พระราชบัญญัติ ดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าฯ ทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงพระปรมาภิไธยมิได้

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแต่ไม่เป็นสาระสำคัญ ให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป และร่างพระราชบัญญัตินั้น ยังคงสามารถประกาศใช้บังคับได้

1.3 การพิจารณาวินิจฉัยร่างข้อบังคับการประชุมของฝ่ายนิติบัญญัติไม่ให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (รัฐธรรมนูญ มาตรา 149)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 149 บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยความชอบรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภาที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา ได้ให้ความเห็นชอบแล้ว แต่ยังมีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ว่ามีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ โดยผู้มีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

1.4 การพิจารณาวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติที่เสนอต่อรัฐสภามีหลักการอย่างเดียวกัน หรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้หรือไม่ (รัฐธรรมนูญ มาตรา 139)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 139 ได้บัญญัติกระบวนการตราพระราชบัญญัติว่าต้องเริ่มต้นเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาก่อน เมื่อสภาผู้แทนราษฎร ลงมติเห็นชอบแล้ว ให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ อย่างไรก็ตามในขั้นตอนการพิจารณาของวุฒิสภา หากวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎรให้ถือว่าวุฒิสภาได้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อนและส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร หรือหากวุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัตินั้น แต่สภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขและต่อมาได้มี การตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อพิจารณาแล้ว แต่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยกับร่างของคณะกรรมการ ร่วมกัน ในกรณีนี้ก็ถือว่ามี การยับยั้งร่างพระราชบัญญัติไว้ก่อนเช่นกัน และระหว่างที่มีการยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว สภาผู้แทนราษฎรจะยกขึ้นพิจารณาได้ก็ต่อเมื่อพ้นระยะเวลา 180 วัน เว้นแต่จะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน

สภาผู้แทนราษฎรสามารถยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ก็ต่อเมื่อพ้นระยะเวลา 10 วัน ดังนั้น ในระหว่างที่มีการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติ ห้ามมิให้คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้

กรณีที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอหรือส่งให้พิจารณานั้น เป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป

1.5 การพิจารณาวินิจฉัยว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการ การกระทำใดเพื่อให้ตนมีส่วนโดยตรงหรือโดยอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายหรือไม่ (รัฐธรรมนูญ มาตรา 144)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 144 ได้บัญญัติมาตรการเพื่อตรวจสอบกระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่ายว่ามีการเสนอการแปรญัตติหรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่ายหรือไม่ โดยให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา สามารถเสนอความเห็นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญดังกล่าว ให้การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำดังกล่าวเป็นอันสิ้นผล และถ้าผู้กระทำการดังกล่าวเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ให้ผู้กระทำการนั้นสิ้นสุดสมาชิกภาพและให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แต่ถ้าผู้กระทำการดังกล่าวเป็นคณะรัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีอนุวัติให้กระทำการ หรือรู้ว่าการกระทำดังกล่าวแล้วแต่มิได้สั่งยับยั้ง ให้คณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งนั้นนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย และให้ผู้กระทำการดังกล่าวต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายนั้นคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ย

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจัดทำโครงการ หรืออนุมัติโครงการ หรือจัดสรรเงินงบประมาณ โดยรู้ว่าการดำเนินการอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นได้บันทึกข้อโต้แย้งไว้เป็นหนังสือ หรือมีหนังสือแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นพ้นจากความรับผิดชอบ

ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รู้ว่ามีกรกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการสอบสวนในทางลับโดยพลัน และเมื่อสอบสวนแล้วเห็นว่ามิมูล ให้เสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยเร็ว และให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการต่อไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกันกับกรณีที่มาชิกของแต่ละสภาเข้าชื่อเสนอความเห็นเบื้องต้น กล่าวคือ ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญดังกล่าว ให้ผู้กระทำการฝ่าฝืนสิ้นสุดสมาชิกภาพและให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นกรณีผู้กระทำความผิดเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ถ้าผู้กระทำการดังกล่าวเป็นคณะรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้กระทำการหรือรู้ว่ามีกรกระทำดังกล่าวแล้วแต่ มิได้สั่งยับยั้ง ให้คณะรัฐมนตรีพ้นจาก ตำแหน่งทั้งคณะและให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งและผู้กระทำการดังกล่าวต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายนั้นคืนพร้อมด้วยดอกเบี้ย โดยการเรียกเงินคืนดังกล่าวให้กระทำภายใน 20 ปี นับแต่วันที่มีการจัดสรรงบประมาณนั้น

1.6 การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของเงื่อนไขการตราพระราชกำหนด (รัฐธรรมนูญ มาตรา 173)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 173 บัญญัติให้การตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัตินั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 172 ได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ว่าจะต้องเป็นการตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศหรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ

อย่างไรก็ดี การตราพระราชกำหนดให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้

เมื่อพระราชกำหนดมีผลบังคับแล้ว รัฐธรรมนูญบัญญัติให้คณะรัฐมนตรีจะต้องเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภานุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้นต่อไป และในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภายังไม่ได้อนุมัติพระราชกำหนดนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็น ต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าพระราชกำหนดนั้นไม่เป็นไปตามเงื่อนไขเป็นการตราขึ้นเพื่อประโยชน์ ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ และให้ประธานสภานั้นส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายใน 3 วันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นเพื่อพิจารณาวินิจฉัย และให้รอการพิจารณาพระราชกำหนดนั้นไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญต้องมีคำวินิจฉัยภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับที่ ได้รับเรื่อง และให้แจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ส่งความเห็นนั้นมา ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดใดไม่เป็นไปตามเงื่อนไขดังกล่าว ให้พระราชกำหนดนั้นไม่มีผลใช้บังคับมาแต่ต้น

1.7 การพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ (รัฐธรรมนูญ มาตรา 212)

การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับ แก่คดีตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 212 บัญญัติไว้ จะต้องเป็นกรณีที่มีคดีเกิดขึ้นในศาลก่อน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร และไม่ว่าคดีนั้นจะอยู่ระหว่างการพิจารณาในศาลใดก็ตาม หากศาลเห็นเองหรือคู่ความ (โจทก์หรือจำเลย) หรือคู่กรณี (ผู้ฟ้องคดีหรือผู้ถูกฟ้องคดี) ในคดีนั้นโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาล จะใช้บังคับแก่คดีนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นหรือคำโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลดังกล่าวผ่านทางสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานศาลปกครอง หรือกรมพระธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เพื่อส่งไปศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ซึ่งกรณีนี้ศาลที่ส่งความเห็นไปให้ศาลรัฐธรรมนูญยังสามารถพิจารณาคดีต่อไปได้ แต่ต้องให้รอการพิพากษาคดีไว้เป็นการชั่วคราวจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่ในคดีอาญาให้ถือว่าผู้ซึ่งเคยถูกคำพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิดดังกล่าว หรือถ้าผู้นั้นยังรับโทษอยู่ก็ให้ปล่อยตัวไป แต่ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใด ๆ

สำหรับบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย หมายถึงกฎหมายระดับพระราชบัญญัติซึ่งตราขึ้นโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติหรือรัฐสภา หรือกฎหมายที่ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ เช่น พระราชกำหนดที่ได้รับการพิจารณาอนุมัติจากรัฐสภาแล้ว เป็นต้น

1.8 การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้เสนอ (รัฐธรรมนูญ มาตรา 231 (1))

การควบคุมกฎหมายมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญโดยผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 231 (1) ไม่จำเป็นต้องเป็นคดีในศาลก่อน อย่างไรก็ตาม การเสนอเรื่องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยผู้ตรวจการ

แผ่นดินจะเป็นกรณีและผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้วิธีการในการดำเนินการดังกล่าวเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

สำหรับบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ผู้ตรวจการแผ่นดินจะเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณานั้น หมายถึง กฎหมายในระดับพระราชบัญญัติซึ่งตราขึ้นโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติหรือรัฐสภา หรือกฎหมายที่ใช้บังคับดั่งเช่นพระราชบัญญัติ เช่น พระราชกำหนดที่ได้รับการพิจารณาอนุมัติจากรัฐสภาแล้ว เป็นต้น

2. การพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ (รัฐธรรมนูญ มาตรา 210 วรรคหนึ่ง (2))

นอกจากหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมายแล้ว รัฐธรรมนูญยังบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระด้วย ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 12 ได้บัญญัติให้มืองค์กรอิสระในการปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต เทียงธรรม ปราศจากอคติในการใช้ดุลพินิจ และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการตรวจเงินแผ่นดิน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าวจะต้องเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วและกรณีปัญหา นั้น เกิดขึ้นกับองค์กรใดก็ให้องค์กรนั้นเป็นผู้มีสิทธิยื่นหนังสือขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย แต่ถ้าเป็น กรณีที่เป็นปัญหาโต้แย้งระหว่างองค์กร ก็ให้องค์กรที่เกี่ยวข้องมีสิทธิยื่นหนังสือเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

3. การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

3.1 การพิจารณาวินิจฉัยกรณีที่ประชาชนหรือชุมชนฟ้องหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้ได้รับประโยชน์ตามรัฐธรรมนูญ หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ (รัฐธรรมนูญ มาตรา 51)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐได้บัญญัติให้รัฐมีหน้าที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน และยังให้สิทธิประชาชนและชุมชนในการติดตามและเร่งรัดให้รัฐดำเนินการ รวมทั้งมีสิทธิฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดให้ประชาชนหรือชุมชนได้รับประโยชน์นั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 45 บัญญัติให้บุคคลหรือชุมชนซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงจากการทำหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญ หมวด 5 หน้าที่

ของรัฐ และได้รับความเสียหายจากการไม่ปฏิบัติหน้าที่ของรัฐ หรือการปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้อง ครบถ้วนหรือล่าช้าเกินสมควร ย่อมมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลวินิจฉัยคดีตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

(1) บุคคลหรือชุมชนดังกล่าวได้ร้องขอให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการ และหน่วยงานของรัฐปฏิเสธที่จะดำเนินการ หรือไม่ดำเนินการภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับการ ร้องขอหรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้องและบุคคลหรือชุมชนดังกล่าวได้โต้แย้งการดำเนินการหรือไม่ ดำเนินการเป็นหนังสือต่อหน่วยงานนั้นภายใน 30 วันนับแต่วันที่ทราบหรือวันที่ได้รับแจ้งหรือถือว่า ได้รับแจ้ง และ

(2) บุคคลหรือชุมชนดังกล่าวได้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินว่าหน่วยงาน ของรัฐมิได้ปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องครบถ้วน ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่มิหนังสือโต้แย้งการดำเนินการ หรือไม่ดำเนินการ ในกรณีนี้ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาเห็นว่าหน่วยงานดังกล่าวได้ปฏิบัติตาม หน้าที่แล้วก็ได้ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งให้บุคคลหรือชุมชนและหน่วยงานของรัฐทราบ แต่หาก ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าหน่วยงานของรัฐยังมิได้ปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องครบถ้วน ก็ให้แจ้ง คณะรัฐมนตรีทราบ

(3) ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดินและสั่งการตามที่ เห็นสมควรเมื่อคณะรัฐมนตรีสั่งการเป็นประการใด ให้แจ้งบุคคลหรือชุมชนดังกล่าวทราบ ถ้าบุคคลหรือชุมชนเห็นว่าข้อสั่งการของคณะรัฐมนตรียังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ อาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ภายใน 30 วัน นับแต่ วันที่ได้รับแจ้ง

3.2 การพิจารณาวินิจฉัยกรณีที่ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ร้องขอว่าการกระทำนั้นขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (รัฐธรรมนูญ มาตรา 213)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 213 ได้บัญญัติให้บุคคล ซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัย ว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 46 ถึงมาตรา 48 โดยการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพอันเกิดจากการกระทำของหน่วยงาน ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานซึ่งใช้อำนาจรัฐ และต้องมีใช่เป็นกรณีอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) การกระทำของรัฐบาล

(2) รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือ ผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว

(3) กฎหมายบัญญัติขึ้นตอนและวิธีการไว้เป็นการเฉพาะ และยังมีได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการนั้นครบถ้วน

(4) เรื่องที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอื่น หรือเรื่องที่ศาลอื่นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว

(5) การกระทำของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจระหว่างศาล ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 192

(6) การกระทำที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง คณะกรรมการตุลาการทหาร รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร

ทั้งนี้ บุคคลดังกล่าวจะต้องเป็นผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรงและได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้อันเนื่องมาจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้น โดยจะต้องยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพดังกล่าว เว้นแต่การละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นยังคงมีอยู่ก็ให้ยื่นคำร้องได้ทราบถึงการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นยังคงมีอยู่ โดยคำร้องต้องระบุการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของตนโดยตรงให้ชัดเจนว่าเป็นการกระทำใด และละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพของตนอย่างไร และเมื่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้รับคำร้องดังกล่าวแล้ว ให้พิจารณายื่นคำร้องพร้อมด้วยความเห็น ต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องจากผู้ร้อง และแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทราบภายใน 10 วัน นับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว ในกรณีผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ (ยุติเรื่อง) หรือไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในกำหนดเวลา ผู้ร้องมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ โดยผู้ร้องจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือ เมื่อพ้นกำหนดเวลา 60 วัน ที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญนับแต่วันที่รับคำร้องจากผู้ร้อง

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2561 มาตรา 48 ยังบัญญัติให้ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ถ้าผู้นั้นเห็นว่าการละเมิดนั้นเป็นผลมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ก็ให้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญพร้อมด้วยความเห็นภายใน 60 วัน นับแต่วันที่รับคำร้องจากผู้ร้อง และให้แจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทราบภายใน 10 วัน นับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้อง หรือไม่ยื่นคำร้องภายใน 60 วัน นับแต่วันที่รับคำร้องจากผู้ร้อง ผู้ถูกละเมิดมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ โดยคำร้องต้องระบุการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของตนโดยตรงให้ชัดเจนว่าเป็นการกระทำใด และละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพของตนอย่างไร

4. การพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ระบอบการปกครอง และความมั่นคงแห่งรัฐ

4.1 การพิจารณาวินิจฉัยการร้องขอให้เลิกการกระทำอันเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (รัฐธรรมนูญ มาตรา 49)

รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 49 ว่าบุคคลใดจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมิได้ และหากผู้ใดทราบว่ามีกรกระทำดังกล่าว ย่อมมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวได้ อย่างไรก็ดี หากอัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการ ตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายใน 15 วัน นับแต่วันที่รับคำร้อง ผู้ร้องจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้ ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4.2 การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม (รัฐธรรมนูญ มาตรา 256 (9))

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 255 ได้บัญญัติให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ จะกระทำมิได้ นอกจากนี้ มาตรา 256 ได้บัญญัติไว้ด้วยว่า ในกรณีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด 1 บททั่วไป หมวด 2 พระมหากษัตริย์ หรือหมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่หรืออำนาจของศาลหรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติหน้าที่หรืออำนาจได้ ก่อนดำเนินการนำร่างรัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย จะต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติตามกฎหมายว่าด้วยการออกเสียงประชามติเสียก่อน ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญยังได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้อย่างชัดเจนด้วย

อย่างไรก็ดี ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำความกราบบังคมทูลเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา หรือของทั้งสองสภารวมกันแล้วแต่กรณี มีสิทธิเข้าชื่อกันเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี ว่าร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ได้รับการลงมติเห็นชอบแล้วเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมที่เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ หรือมีลักษณะที่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหมวด 1 บททั่วไป หมวด 2 พระมหากษัตริย์ หรือหมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่หรืออำนาจของศาลหรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาล

หรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติหน้าที่หรืออำนาจได้และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับเรื่องดังกล่าวส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่อง โดยในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้

5. การวินิจฉัยหนังสือสัญญาใดต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนหรือไม่ (รัฐธรรมนูญ มาตรา 178)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 178 ได้บัญญัติให้หนังสือสัญญาใดที่ประเทศไทยทำกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา โดยหนังสือสัญญาดังกล่าว ได้แก่

- (1) หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย
- (2) หนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือกฎหมายระหว่างประเทศ
- (3) หนังสือสัญญาที่จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา
- (4) หนังสือสัญญาอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้า หรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวาง อันได้แก่ หนังสือสัญญาเกี่ยวกับการค้าเสรี เขตศุลกากร ร่วมหรือการให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หรือทำให้ประเทศต้องสูญเสียสิทธิในทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งหมดหรือบางส่วน หรือหนังสือสัญญาอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่มีปัญหาว่า หนังสือสัญญาใดต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนหรือไม่ คณะรัฐมนตรีจะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยก็ได้ โดยศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับคำขอดังกล่าว

6. การพิจารณาวินิจฉัยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

6.1 การพิจารณาวินิจฉัยการสิ้นสุดสมาชิกภาพหรือคุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา (รัฐธรรมนูญ มาตรา 82)

ก. กรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 82 ได้บัญญัติให้มีการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงด้วยเหตุ ดังต่อไปนี้

- (1) ลาออก (มาตรา 101 (3))
- (2) ขาดคุณสมบัติของการมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา 97)

(3) มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา 98)

(4) กระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (มาตรา 184 หรือมาตรา 185)

(5) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก (มาตรา 101 (8))

(6) พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกตามมติของพรรคการเมืองนั้น ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น ในกรณีเช่นนี้ ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นมิได้เข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นภายใน 30 วัน นับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่พ้น 30 วันดังกล่าว (มาตรา 101 (9))

(7) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง แต่ในกรณีที่ขาดจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองเพราะมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นสมาชิก และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่คำสั่งยุบพรรคการเมือง ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนด 60 วันนั้น (มาตรา 101 (10))

(8) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า 120 วัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา 101 (12))

ข. กรณีสมาชิกวุฒิสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 82 ได้บัญญัติให้มีการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงด้วยเหตุดังต่อไปนี้

(1) ลาออก (มาตรา 111 (3))

(2) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของการเป็นสมาชิกวุฒิสภา (มาตรา 108)

(3) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า 120 วันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา (มาตรา 111 (5))

(4) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือยอมตนอยู่ใต้อาณัติของพรรคการเมืองใด ๆ (มาตรา 113) หรือกระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (มาตรา 184 หรือมาตรา 185)

ในกรณีดังกล่าวข้างต้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า หนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้น สิ้นสุดลงด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ (มาตรา 82 วรรคหนึ่ง) เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญ

มีคำสั่งให้สมาชิกผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง และมีให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งหยุดปฏิบัติหน้าที่เป็นจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา (มาตรา 82 วรรคสองและวรรคสาม)

นอกจากนี้ กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงเพราะเหตุดังกล่าว ให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยได้ด้วย (มาตรา 82 วรรคสี่)

6.2 การพิจารณาวินิจฉัยความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงหรือไม่ (รัฐธรรมนูญ มาตรา 170)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 170 ได้บัญญัติเหตุที่ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวไว้ดังต่อไปนี้

- (1) ตาย (มาตรา 170 (1))
- (2) ลาออก (มาตรา 170 (2))
- (3) สภาผู้แทนราษฎรมิมีมติไม่ไว้วางใจ (มาตรา 170 (3))
- (4) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี (มาตรา 160)
- (5) กระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (มาตรา 186) หรือกระทำการต้องห้าม ในการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น หรือคงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปไม่เป็นไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ และเป็นลูกจ้างของบุคคลใด (มาตรา 187)
- (6) มีพระบรมราชโองการให้พ้นจากความเป็นรัฐมนตรี (มาตรา 171)

นอกจากเหตุที่ทำให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวด้วยเหตุข้างต้นแล้วความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเนื่องจากดำรงตำแหน่งรวมกันแล้วเกิน 8 ปี อีกด้วย (มาตรา 170 วรรคสอง ประกอบมาตรา 158 วรรคสี่)

ในกรณีตาม (2) (4) (5) หรือ กรณีนายกรัฐมนตรีดำรงตำแหน่งรวมกันแล้วเกิน 8 ปี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญ มาตรา 170 วรรคสาม ยังบัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยกรณีความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงหรือไม่ได้ด้วย และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่า รัฐมนตรีผู้ถูกร้องมี

กรณีตามที่ถูกร้อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้รัฐมนตรีผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย

7. การพิจารณาวินิจฉัยกรณีอื่นที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่น กำหนด ให้อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

7.1 การพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับคำร้องคัดค้านมติ คำสั่ง และประกาศของ คณะกรรมการการเลือกตั้ง และการยุบพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

(1) การพิจารณาวินิจฉัยคำร้องคัดค้านมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ไม่รับจดทะเบียน จัดตั้งพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มาตรา 17 วรรคสอง และวรรคสี่

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 บัญญัติให้ผู้ที่ ได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าพรรคการเมือง เป็นผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองต่อนายทะเบียน พรรคการเมือง โดยคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองจะต้องประกอบด้วยเอกสารและหลักฐาน ตามที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ดี ภายหลังจากการยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองแล้ว หากนายทะเบียนพรรคการเมืองเห็นว่า คำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองไม่ถูกต้องหรือไม่ ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ การเลือกตั้งมีหนังสือแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองทราบพร้อมด้วยเหตุผล เพื่อแก้ไขให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือนั้น และเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว แล้วไม่มีการแก้ไขให้ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองรายงานคณะกรรมการ การเลือกตั้งเพื่อพิจารณาและมีมติไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง และให้นายทะเบียนพรรค การเมืองแจ้งมติดังกล่าวให้ผู้ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองทราบภายใน 7 วัน นับแต่วันที่คณะกรรมการ มีมติ

ภายหลังจากที่รับทราบมติไม่รับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองแล้ว ผู้ยื่นคำขอ จดทะเบียน จัดตั้งพรรคการเมือง มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อศาล รัฐธรรมนูญได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(2) การวินิจฉัยคำร้องคัดค้านมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่มีมติให้เพิกถอน ข้อบังคับของพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มาตรา 17 วรรคสาม และวรรคสี่

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 บัญญัติให้ ข้อบังคับพรรคการเมืองนอกจากจะต้องมีรายการตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว จะต้อง มีลักษณะที่ไม่ เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและต้องไม่ เปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ไม่ก่อให้เกิด

เกิดความแตกแยกระหว่างคนในชาติ และไม่ครอบงำหรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่โดยอิสระของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ดี หากปรากฏภายหลังว่า ข้อบังคับของพรรคการเมืองที่ได้ยื่นต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ไม่มีรายการตามที่กฎหมายกำหนดหรือมีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองรายงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาและมีมติให้เพิกถอนข้อบังคับนั้น และให้แจ้งมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองทราบภายใน 7 วัน นับแต่วันที่มามีมติ ในการนี้ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองต้องดำเนินการแก้ไขข้อบังคับให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้ง และเมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้วหากไม่มีการแก้ไข หรือยังแก้ไขไม่ถูกต้องหรือครบถ้วน ให้พรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง

ภายหลังจากที่รับทราบมติดังกล่าวแล้ว หัวหน้าพรรคการเมืองนั้นมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านมติให้เพิกถอนข้อบังคับพรรคการเมืองของคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(3) การวินิจฉัยคำร้องคัดค้านคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มาตรา 22 วรรคห้า

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 บัญญัติให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ควบคุมและกำกับดูแลไม่ให้สมาชิกกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ข้อบังคับ รวมทั้งระเบียบ ประกาศ และคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภา คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมือง มีหน้าที่ควบคุมและกำกับดูแลมิให้สมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองกระทำการในลักษณะที่อาจทำให้การเลือกตั้งหรือการเลือกไม่ได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรืออาจเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลใดซึ่งสมควรเข้ารับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภา ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม

หากความปรากฏต่อคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือเมื่อคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองได้รับแจ้งจากนายทะเบียนพรรคการเมืองว่าสมาชิกของพรรคการเมืองกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนดังกล่าวข้างต้น ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีมติหรือสั่งการให้สมาชิกผู้นั้นยุติการกระทำโดยพลัน และกำหนดมาตรการหรือวิธีการที่จำเป็น เพื่อมิให้เกิดการกระทำดังกล่าวอีกแล้วแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายใน 7 วัน นับแต่วันที่มามีมติ อย่างไรก็ตาม หากความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมิได้มีมติหรือสั่งการให้สมาชิกยุติการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนตามที่กฎหมายกำหนด ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อ

พิจารณามีคำสั่งให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ และห้ามมิให้กรรมการบริหารพรรคการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุดังกล่าวดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองจนกว่าจะพ้นเวลา 20 ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ทั้งนี้ กรรมการบริหารพรรคการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งโดยคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งดังกล่าว

(4) การวินิจฉัยคำร้องคัดค้านประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ให้พรรคการเมืองสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มาตรา 91 วรรคสาม

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติเกี่ยวกับเหตุแห่งการสิ้นสภาพของพรรคการเมืองไว้หลายประการ อาทิ พรรคการเมืองไม่แก้ไขข้อบังคับให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือมีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงตามจำนวนที่กำหนดไว้ภายหลังจากที่ได้รับการจดทะเบียนพรรคการเมือง หรือไม่มีการประชุมใหญ่หรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเป็นระยะเวลาติดต่อกันหนึ่งปีโดยไม่มีเหตุอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย หรือพรรคการเมืองเลิกตามข้อบังคับเป็นต้น ซึ่งเมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองหรือมีผู้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่าพรรคการเมืองใดสิ้นสภาพด้วยเหตุดังกล่าว ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองตรวจสอบข้อเท็จจริง ถ้าเห็นว่ามีกรณีที่เป็นเหตุให้พรรคการเมืองสิ้นสภาพ ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเสนอคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อพิจารณา ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่ามีกรณีดังกล่าวเกิดขึ้น ก็ให้ประกาศการสิ้นสภาพของพรรคการเมืองในราชกิจจานุเบกษา และให้พรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา นอกจากนี้ ให้ถือว่าการสิ้นสภาพของพรรคการเมืองดังกล่าวเป็นการถูกยุบพรรคการเมืองด้วย

อย่างไรก็ดี หากหัวหน้าพรรคการเมืองที่ถูกประกาศสิ้นสภาพไม่เห็นด้วยกับการประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(5) การวินิจฉัยขอให้ยุบพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มาตรา 92

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มาตรา 92 ได้บัญญัติเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองใดกระทำการอันเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือกระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือพรรคการเมืองกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติ

ของกฎหมาย หรือมีเหตุอันจะต้องยุบพรรคการเมืองตามที่กฎหมายกำหนด คณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นได้ และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการไต่สวนแล้วมีหลักฐาน ว่าพรรคการเมืองได้กระทำการตามเหตุดังกล่าว ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองและเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มาตรา 93 กำหนดว่า เมื่อความปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่าพรรคการเมืองใดกระทำการอันเป็นเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองตามมาตรา 92 คณะกรรมการการเลือกตั้งจะยื่นคำร้องเอง หรือจะมอบหมายให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเป็นผู้ยื่นคำร้องและดำเนินคดีแทนก็ได้ และเพื่อประโยชน์ ในการดำเนินคดี นายทะเบียนพรรคการเมืองโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งจะขอให้อัยการสูงสุดช่วยเหลือดำเนินการในชั้นการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญจนกว่าจะเสร็จสิ้นก็ได้

(6) การวินิจฉัยกรณีพรรคการเมืองไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับการดำเนินการในเรื่องที่บัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาล ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มาตรา 141

บทเฉพาะกาลของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มาตรา 140 ได้บัญญัติให้พรรคการเมืองที่จัดตั้งหรือเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และยังคงดำรงอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ใช้บังคับ เป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 และให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ใช้บังคับ ยังคงเป็นคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองเพื่อดำเนินการตามมาตรา 141 ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 โดยให้ถือว่าพรรคการเมืองดังกล่าวมีสมาชิกตามที่ปรากฏในทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองตามที่ปรากฏในทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองที่สำนักงานจัดให้มีขึ้นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มาตรา 141 ได้กำหนดให้พรรคการเมืองต้องดำเนินการในเรื่องและภายในระยะเวลาที่กำหนด เช่น การแจ้งเปลี่ยนแปลงสมาชิกที่แตกต่างไปจากที่ปรากฏในทะเบียนสมาชิกพรรคการเมืองให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ หรือดำเนินการให้มีสมาชิกให้ครบห้าร้อยคน หรือจัดให้มีทุนประเดิมจำนวนหนึ่งล้านบาท และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ หรือจัดให้มีการประชุมใหญ่เพื่อแก้ไขข้อบังคับและจัดทำคำประกาศอุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคการเมืองและนโยบายของพรรคการเมืองให้ถูกต้อง และเลือกคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองตามข้อบังคับของพรรคการเมืองที่แก้ไขใหม่ เป็นต้น

การวินิจฉัยเรื่องใด ๆ ดังกล่าวที่มีผลกระทบต่อพรรคการเมือง พระราชบัญญัติ ประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 บัญญัติให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะวินิจฉัย ในกรณีที่พรรคการเมืองไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ พรรคการเมืองยื่นคำร้อง ต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยได้ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

7.2 การพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับการคัดค้านมติของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินที่ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเห็นว่าเป็นการกำหนดนโยบายหรือหลักเกณฑ์มาตรฐาน ดังกล่าวมีผลให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินไม่มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ (พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2561 มาตรา 31)

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2561 มาตรา 31 บัญญัติให้การวางนโยบายการตรวจเงินแผ่นดินและการกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน ตามมาตรา 27 (1) และ (2) หากผู้ว่าการเห็นว่านโยบายหรือหลักเกณฑ์มาตรฐาน ที่คณะกรรมการ กำหนดมีผลเป็นการเลือกปฏิบัติต่อหน่วยรับตรวจ หรือทำให้มีการตรวจสอบใด ๆ ที่อยู่นอกเหนือหน้าที่และอำนาจของผู้ว่าการ หรือมีผลให้ผู้ว่าการไม่มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติ หน้าที่ ผู้ว่าการจะขอให้คณะกรรมการพิจารณาทบทวนก็ได้

มติของคณะกรรมการในการพิจารณาทบทวนตามวรรคหนึ่งให้เป็นที่สุด เว้นแต่ใน กรณีที่ผู้ว่าการเห็นว่านโยบายหรือหลักเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวมีผลให้ผู้ว่าการไม่มีความเป็นอิสระใน การปฏิบัติหน้าที่ ให้ผู้ว่าการมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยต่อไป

7.3 การพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีหรือการดำเนินการของ คณะรัฐมนตรี เป็นการปฏิบัติพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 29 บัญญัติให้ใน ระหว่างอายุของวุฒิสภาซึ่งมีกำหนด 5 ปีนับแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง ตามมาตรา 269 (4) ของรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือ แผนแม่บท อันเป็นผลมาจากมติคณะรัฐมนตรี หรือเป็นการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีโดยตรง ให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติแจ้งให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและวุฒิสภาทราบ และ ให้วุฒิสภาดำเนินการติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และการจัดทำและดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ

ในกรณีที่วุฒิสภาเห็นว่า กรณีเป็นปัญหาว่ามติคณะรัฐมนตรีหรือการดำเนินการ ของคณะรัฐมนตรีเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ให้วุฒิสภามีมติเสนอเรื่อง ต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยโดยเร็ว ซึ่งหากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติคณะรัฐมนตรีหรือการ ดำเนินการของคณะรัฐมนตรีเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้คณะกรรมการจัดทำ ยุทธศาสตร์ชาติส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการตาม

หน้าที่และอำนาจโดยเร็ว ทั้งนี้ ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายในการพิจารณาของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติให้รับฟังตามที่ปรากฏในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญและประธานศาลรัฐธรรมนูญยังมีหน้าที่และอำนาจที่นอกเหนือจากการวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญ ดังนี้

1. การเสนอแนะความเห็นต่อร่างกฎหมายและพิจารณาแต่งตั้งบุคคลเป็นกรรมการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจที่ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาวินิจฉัยคดี โดยเป็นหน้าที่และอำนาจในการเสนอแนะความเห็น ต่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งภายหลังจากที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 132 (2) กำหนดให้รัฐสภาส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไปให้องค์กรที่เกี่ยวข้องพิจารณาให้ความเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ซึ่งในกรณีของศาลรัฐธรรมนูญนั้น รัฐสภาจะต้องส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญที่ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วไปให้ศาลรัฐธรรมนูญให้ความเห็นว่ามีข้อความใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้หรือไม่ และรัฐสภามีอำนาจที่จะแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ตามความเห็นและข้อสังเกตของศาลรัฐธรรมนูญ

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น ยังบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจในการแต่งตั้งบุคคลเป็นกรรมการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และร่วมกับองค์กรอิสระอื่นในการกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อใช้บังคับกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระรวมทั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินและหัวหน้าหน่วยงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระ ทั้งนี้ จะต้องดำเนินการให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าวภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 217 มาตรา 219 และมาตรา 276 นอกจากนี้ พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 14 ยังบัญญัติให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับเลือกจากที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวนหนึ่งคน ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการสรรหากรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม (กสทช.) ด้วย

2. หน้าที่และอำนาจของประธานศาลรัฐธรรมนูญตามบทบัญญัติของกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 193 บัญญัติให้แต่ ละศาลยกเว้นศาลทหาร มีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการที่มีความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยให้มีหัวหน้าหน่วยงานคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา

ขึ้นตรงต่อประธานของแต่ละศาลในกรณีนี้ พระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีเลขาธิการศาลรัฐธรรมนูญหนึ่งคนรับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ โดยจะให้มีรองเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการด้วยก็ได้

พระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 (1) บัญญัติให้การบรรจุ และแต่งตั้งบุคคลดำรงตำแหน่งเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญและรองเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เป็นอำนาจของประธานศาลรัฐธรรมนูญโดยความเห็นชอบของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เป็นผู้อำนาจสั่งบรรจุ และมาตรา 16 บัญญัติให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2542

นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายอื่นที่บัญญัติหน้าที่และอำนาจของประธานศาลรัฐธรรมนูญไว้ อาทิ พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและการปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 มาตรา 5/1 บัญญัติให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญเป็นกรรมการในคณะกรรมการคัดเลือกกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นต้น

2. อำนาจหน้าที่ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 210 วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้นำความในมาตรา 188 มาตรา 190 มาตรา 191 และมาตรา 193 มาบังคับใช้แก่ศาลรัฐธรรมนูญ โดยอนุโลม” ประกอบกับมาตรา 193 บัญญัติว่า “ให้แต่ละศาล ยกเว้นศาลทหาร มีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการที่มีความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยให้มีหัวหน้าหน่วยงานคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานของแต่ละศาล ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจึงเป็นหน่วยธุรการของศาลรัฐธรรมนูญที่มีความเป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งการแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญต้องมาจากการเสนอขอของประธานศาลรัฐธรรมนูญ และได้รับความเห็นชอบของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามที่กฎหมายบัญญัติ

พระราชบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2542 กำหนดให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระ มีฐานะเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 4 ดังนี้

“มาตรา 4 สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) รับผิดชอบงานธุรการของศาลรัฐธรรมนูญ
- (2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูล คำสั่ง และคำวินิจฉัยต่างๆเกี่ยวกับงานของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

- (๙) สำนักบริหารจัดการคดี
- (๑๐) สำนักมาตรฐานคดีรัฐธรรมนูญ
- (๑๑) สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา
- (๑๒) กองรัฐธรรมนูญต่างประเทศ
- (๑๓) วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
- (๑๔) กองวิเทศสัมพันธ์และการต่างประเทศ
- (๑๕) กองสื่อสารองค์กร
- (๑๖) กลุ่มงานหอสมุด จดหมายเหตุ และพิพิธภัณฑ์
- (๑๗) สำนักบริหารและอำนวยการ
- (๑๘) สำนักเทคโนโลยีดิจิทัล
- (๑๙) สำนักบริหารกลาง
- (๒๐) กองยุทธศาสตร์ แผนงาน และงบประมาณ

5. ที่มาของการทบทวนแผนปฏิบัติราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้ใช้แผนปฏิบัติราชการ 5 ปี (2563 – 2565) สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ สิ้นสุดระยะเวลาที่กำหนดไว้ โดยที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญต้องจัดทำแผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (2566 – 2570 สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ) ขึ้นมารองรับการขับเคลื่อนภารกิจขององค์กรในระยะ 5 ปี โดยให้มีความสอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลง รวมถึงนโยบายสำคัญของรัฐบาล นโยบายในหน่วยงาน ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้รัฐจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอน การดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 ขึ้น ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดให้มีการจัดทำรอบในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนไว้ในรูปยุทธศาสตร์ชาติ จำนวน 6 ด้าน แผนการปฏิรูปประเทศ จำนวน 11 ด้าน และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ จำนวน 23 ฉบับ ประกอบกับที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2562 ได้มีมติให้หน่วยงานของรัฐปรับปรุงแผนระดับ 3 ในความรับผิดชอบตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งหมวด 3 ของพระราชบัญญัติ การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 มาตรา 16 ให้ส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการ ระยะ 5 ปี ให้สอดคล้องกับแผนในระดับต่าง ๆ เพื่อเป็นกรอบการเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีในแต่และปีงบประมาณ รวมทั้งให้ส่วนราชการดำเนินการจัดทำ/ปรับปรุงแผนปฏิบัติราชการตามความสอดคล้องกับแผนในระดับต่าง ๆ

และนำแผนดังกล่าวนั้นเข้าสู่ระบบติดตามและประเมินแห่งชาติ (eMENSOCR) ผ่านการอนุมัติจากหัวหน้าส่วนราชการ และดำเนินการรายงานแผนงาน/โครงการ ตามขั้นตอนของระบบติดตาม ฯ โดยให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2562 ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการทบทวนแผนปฏิบัติราชการ 5 ปี (2560 - 2565) สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติราชการ 5 ปี (2566 - 2570) และแผนปฏิบัติราชการประจำปี เพื่อให้การขับเคลื่อนภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญบรรลุตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่กำหนดไว้ และเป็นกรอบในการจัดทำค่าของงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อไป

6. ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ 5 ปี (2566 - 2570) ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

6.1 สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้หน่วยงานภายในจัดทำข้อเสนอโครงการเพื่อขับเคลื่อน การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยพิจารณาจุดเน้นของภารกิจหลักทั้งในระดับหน่วยงานและในระดับส่วนราชการภายในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ นโยบายสำคัญของรัฐบาล และนโยบายของผู้บริหารศาลรัฐธรรมนูญ และสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้การขับเคลื่อนภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพและนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย จุดเน้นตามอำนาจหน้าที่และภารกิจในโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการ ฯ ที่มีที่สามารถสนับสนุนต่อการบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ จุดเน้นตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ประเด็น เน้นให้ความสำคัญกับประเด็นที่เกี่ยวข้อง อาทิ ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประเด็นกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ประเด็นการต่างประเทศ และจุดเน้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (Personal Data Protection Act หรือ PDPA) กฎหมายคุ้มครองสิทธิเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ในการจัดแผนการปฏิบัติราชการรายปีให้สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจัดทำแผนที่มีความสอดคล้องเป้าหมายภายนอกองค์กรทั้งในนโยบายสำคัญของคณะรัฐมนตรี กฎหมายที่มีผลต่อการบริหารประเทศ เป็นต้น

6.2 สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจัดทำแผนปฏิบัติราชการ 5 (2566 - 2570) สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ โดยกองยุทธศาสตร์ แผนงาน และงบประมาณ ให้หน่วยงานภายในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจัดทำข้อเสนอโครงการเพื่อขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ระหว่างปีงบประมาณ 2566 - 2570 ซึ่งเป็นขั้นตอนการจัดทำโครงการขั้นแรกของหน่วยงานของรัฐตามแนวทางที่สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนด และนำเข้าสู่ระบบติดตามและประเมินแห่งชาติ (eMENSOCR) โดยผ่านความเห็นชอบของเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ สำหรับเป็นแผนงาน/โครงการที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ นำเข้าระบบ (eMENSOCR) กำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทางที่จะใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 - 2570 และแผนงานหรือโครงการใดที่ไม่ได้จัดทำเป็นข้อเสนอโครงการสำคัญเนื่องจากไม่อยู่หลักเกณฑ์

ที่กำหนดก็จะนำไปใช้ในการเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อสำนักงบประมาณตามวิธีการงบประมาณปกติต่อไป

6.3 สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ โดยกองยุทธศาสตร์ แผนงาน และงบประมาณได้นำแผนงานโครงการตามที่หน่วยงานภายในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจัดทำเป็นข้อเสนอโครงการสำคัญ ยกร่างแผนปฏิบัติการ 5 ปี (2566 – 2570) สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และให้หน่วยงานภายในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไขให้มีความสมบูรณ์สอดคล้องกับนโยบายสำคัญของภาครัฐ แผนในระดับต่าง ๆ เป้าหมายองค์กร นโยบายประธานศาลรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้บริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญก่อนนำไปวิพากษ์แผนโดยผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

6.4 สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้ดำเนินโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การจัดทำแผนปฏิบัติการ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 13 – 14 มิถุนายน 2565 ณ ห้องรับรองชั้น 9 สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้บริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ข้าราชการในระดับผู้อำนวยการสำนัก/สถาบัน/วิทยาลัย/กอง ผู้อำนวยการกลุ่มงาน ข้าราชการในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง กับแผนงานและงบประมาณของหน่วยงานภายในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นของการจัดทำแผนฯ ซึ่งมีความสำคัญในการดำเนินภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญ และสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และสร้างการรับรู้ให้ไปในทิศทางเดียวกันให้เป็นไปด้วย และได้รับเกียรติจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ (ศาสตราจารย์ ดร.อัมพร ชำรงลักษณะ กิตติยาจารย์ แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) เป็นวิทยากรบรรยายในหัวข้อ “การทบทวน และสรุปแผนปฏิบัติการ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ” หัวข้อ “การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ” และหัวข้อ “การประเมินผลแผนปฏิบัติการ” โดยการสัมมนาเชิงปฏิบัติการได้มีการจัดทำกิจกรรม (Work Shop) สำหรับผู้เข้าร่วมและร่างแผนปฏิบัติการ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะนำไปดำเนินการต่อไปในระยะ 5 ปี ด้วย

7. กรอบแนวคิดในการจัดทำแผนปฏิบัติการ 5 ปี (2566 - 2570) ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

การจัดทำแผนปฏิบัติการ 5 (2566 - 2570) สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ได้นำเอากรอบแนวคิดจากตัวแบบการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award : PMQA) หมวดที่ 2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการขับเคลื่อนแผนงานโครงการ ให้ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในระดับองค์กรและในระดับประเทศ ตามกรอบเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติกำหนดไว้ โดยขั้นตอนการจัดทำยุทธศาสตร์จะช่วยให้การประเมินหาตำแหน่งยุทธศาสตร์ของ Positioning) ขององค์กรเป็นไปอย่างแม่นยำ รวมทั้งกระบวนการวิเคราะห์ความต้องการของส่วนที่เกี่ยวข้องที่เป็นไปอย่างครอบคลุมทุกมิติทุกระดับ รวมทั้งแผนปฏิบัติ

ราชการของส่วนและการถ่ายทอดเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์และกลยุทธ์หลักรวมถึงแผนปฏิบัติราชการที่ได้จัดทำไว้เพื่อนำไปปฏิบัติและการวัดผลความก้าวหน้า โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) ขั้นตอนการวางแผนยุทธศาสตร์ ในหมวดการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ เป็นการตรวจประเมินวิธีการในการจัดทำวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ การนำไปปฏิบัติการปรับเปลี่ยนเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไป ตลอดจนวิธีการวัดผลความก้าวหน้า

(2) หมวดการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ กล่าวถึง การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์การวางแผนปฏิบัติการ การถ่ายทอดเพื่อนำแผนไปปฏิบัติ วิธีการที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะปรับเปลี่ยนแผนเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป และวิธีการวัดความสำเร็จ โดยเน้นแง่มุมที่สำคัญในการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ 3 ประการ คือ

(3) การมุ่งเน้นผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมุ่งเน้นการผลักดันที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอก)

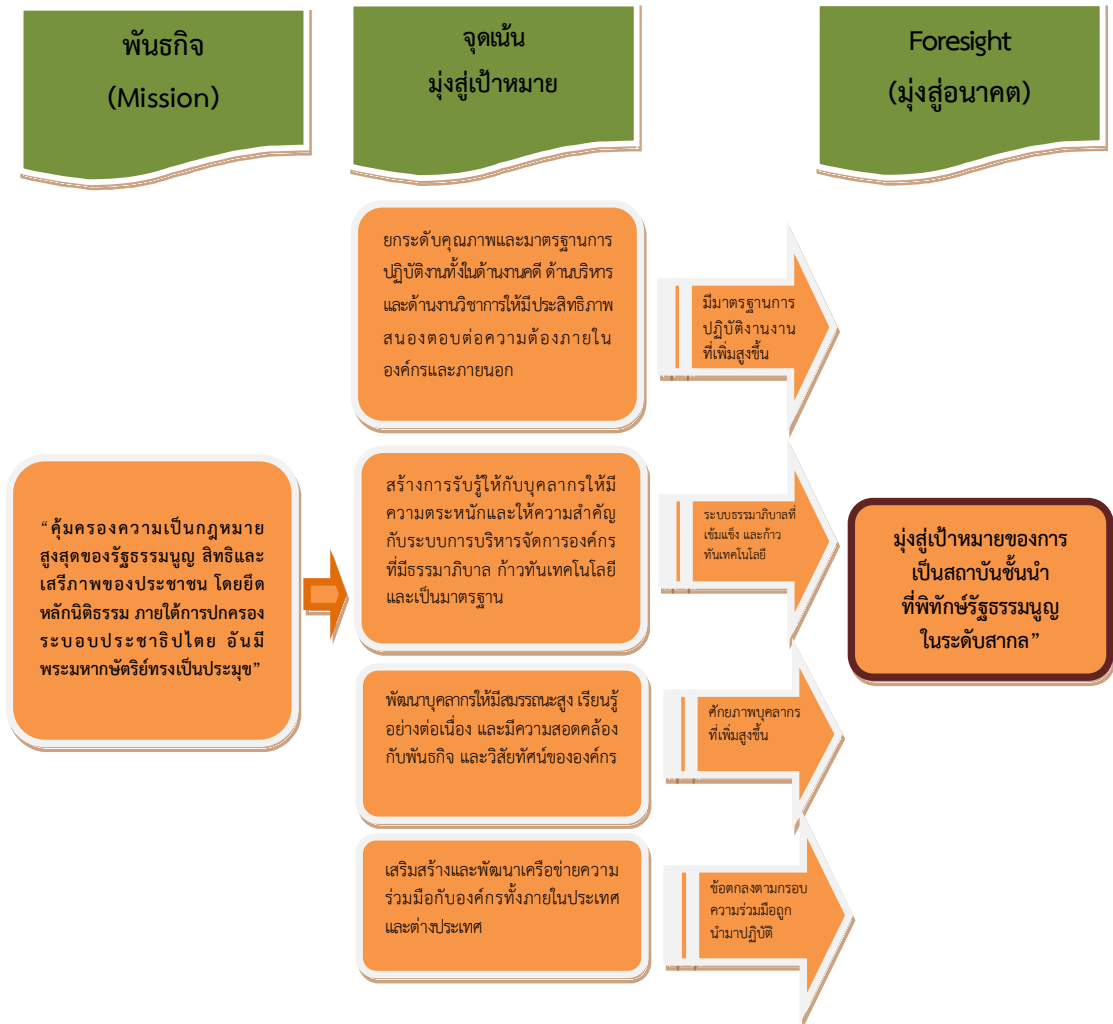
(4) การปรับปรุงผลการดำเนินการที่ส่งผลต่อการเพิ่มผลลัพธ์ขององค์กรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การควบคุมค่าใช้จ่าย การสร้างความสามารถในการปฏิบัติการ โดยรวมถึงความรวดเร็ว การตอบสนอง และความยืดหยุ่น ซึ่งเป็นการสร้างความแข็งแกร่งและความพร้อมขององค์กรให้มีความยั่งยืน

(5) ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ จำเป็นต้อง คำนึงถึงการเรียนรู้ขององค์กรและของบุคลากรในเชิงยุทธศาสตร์ โดยเน้นปลูกฝังการปรับปรุงและการเรียนรู้ไว้ในกระบวนการทำงาน ซึ่งบทบาทพิเศษของการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ คือ การทำให้กระบวนการทำงาน และความคิดริเริ่มในการเรียนรู้สอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันกับทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ขององค์กร เพื่อให้มั่นใจว่าการปรับปรุงและการเรียนรู้ดังกล่าวแสดงถึงการที่องค์กรเตรียมพร้อมในเรื่องการจัดลำดับ ความสำคัญและนำสิ่งที่จัดลำดับความสำคัญไว้ไปปฏิบัติอย่างจริงจัง

การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์เป็นการกระตุ้นให้คิดและปฏิบัติในเชิงยุทธศาสตร์ แต่ไม่ได้หมายความว่าต้องมีการวางแผนอย่างเป็นทางการ แต่สามารถดำเนินการได้ตลอดเวลาเพื่อตอบสนองต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติจะประสบความสำเร็จได้ อยู่บนพื้นฐานหลัก 2 ข้อ คือ 1) เข้าใจในวงจรการจัดการที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์และระบบปฏิบัติการ 2) รู้ว่าจะใช้เครื่องมือใดมาประยุกต์ใช้ในแต่ละขั้นตอนของวงจรการจัดการการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ เป็นการมุ่งเน้นเพื่อปรับปรุงองค์กรเกี่ยวกับการจัดทำยุทธศาสตร์การถ่ายทอดกลยุทธ์หลักเพื่อนำไปปฏิบัติ

8. จุดเน้น ทิศทางและเป้าหมายที่ต้องการไปสู่จุดมุ่งหมายของ “การเป็นสถาบันชั้นนำที่พิทักษ์รัฐธรรมนูญในระดับสากล”

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “เป็นสถาบันชั้นนำที่พิทักษ์รัฐธรรมนูญในระดับสากล” โดยที่มีการมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการองค์กรด้วยนวัตกรรม รองรับการสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีสมรรถนะสูง รวมถึงการให้บริการประชาชนและหน่วยงานภายนอก ตลอดจนการเสริมสร้างระบบการบริหารจัดการองค์กรที่มีธรรมาภิบาล

บทที่ 2

แผนปฏิบัติราชการ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ส่วนที่ 1 บทสรุปผู้บริหาร

ตามหลักเกณฑ์ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 มาตราที่ 4 กำหนดให้ส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการ โดยจัดทำเป็นแผน 5 ปี ให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาและแผนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ จึงได้มีการทบทวน ปรับปรุงแผน และจัดทำแผนปฏิบัติราชการ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) เพื่อให้แผนปฏิบัติราชการฯ มีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562 - 2565) รวมทั้งดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติราชการรายปี พ.ศ. 2566 ขึ้น

แผนปฏิบัติราชการ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) และแผนปฏิบัติราชการรายปี พ.ศ. 2566 ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย การระบุความสอดคล้องของแผนปฏิบัติราชการ 5 ปี (พ.ศ. 2566– 2570) และแผนปฏิบัติราชการรายปี พ.ศ. 2566 กับ แผนต่างๆ ในระดับ 1, 2 และ 3 ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2560 เพื่อให้เกิดการผลักดันและบูรณาการ นโยบาย และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เป็นรูปธรรม มีความชัดเจน และครบถ้วน สมบูรณ์ตรงตามเป้าประสงค์ของแผนต่างๆ รวมทั้งใช้ประกอบการจัดทำคำขอของงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อไป

ส่วนที่ 2 ความสอดคล้องกับแผน 3 ระดับ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560

รูปที่ 1 ระดับของแผน ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2560

2.1 ยุทธศาสตร์ชาติ (แผนระดับที่ 1)

1) ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง

(1.1) เป้าหมาย

- (1.1.1) ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข
- (1.1.2) บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ
- (1.1.3) กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง
- (1.1.4) ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ
- (1.1.5) การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

(1.2) ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

- (1.2.1) การรักษาความสงบภายในประเทศ
- (1.2.2) การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง
- (1.2.3) การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ
- (1.2.4) การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนนานาชาติรวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ
- (1.2.5) การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

2) ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

(2.1) เป้าหมาย

- (2.1.1) ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวมตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส
- (2.1.2) ภาครัฐมีขนาดที่เล็กลง พร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง
- (2.1.3) ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ
- (2.1.4) กระบวนการยุติธรรม เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมของประเทศ

(2.2) ประเด็นยุทธศาสตร์

- (2.2.1) ภาครัฐที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ และให้บริการอย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส
- (2.2.2) ภาครัฐบริหารงานแบบบูรณาการโดยมียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายและเชื่อมโยง การพัฒนาในทุกระดับ ทุกประเด็น ทุกภารกิจ และทุกพื้นที่
- (2.2.3) ภาครัฐมีขนาดที่เล็กลง เหมาะสมกับภารกิจ ส่งเสริมให้ประชาชนและทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

(2.2.4) ภาครัฐมีความทันสมัย

(2.2.5) บุคลากรภาครัฐเป็นคนดีและเก่ง ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ

(2.2.6) ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(2.2.7) กฎหมายมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่างๆ และมีเท่าที่จำเป็น

(2.2.8) กระบวนการยุติธรรมเคารพสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชน โดยเสมอภาค

3) การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

แผนปฏิบัติราชการ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีกรอบทิศทางการบริหารราชการของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพัฒนากรอบความร่วมมือทางด้านคดี ทางวิชาการ และทางบริหารทั้งในภายในประเทศและในระดับนานาชาติ และพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการดำเนินงานการอำนวยความสะดวกตามภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ตลอดจน การพัฒนาหลักนิติธรรมในสังคมไทย การสร้างบรรทัดฐานการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และการรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ สาธารณะอย่างต่อเนื่อง

2.2 แผนระดับที่ 2

รูปที่ 2 องค์ประกอบของแผนระดับที่ 2

2.2.1 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

(1) ประเด็น การต่างประเทศ

(1.1) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

เป้าหมาย การต่างประเทศไทยมีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก

การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิบัติการราชการ 5 ปี (พ.ศ. 2566 -2570) ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ มุ่งเน้นส่งเสริมการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ การพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในทุกมิติ และสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น เพื่อยกระดับการบริหารจัดการด้านคดี ด้านวิชาการ และด้านบริหาร โดยสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีความร่วมมือกับต่างประเทศ และมีการปรับปรุงพัฒนามาตรฐานสอดคล้องกับกรอบความร่วมมือ และมาตรฐานสากลที่สำคัญ

(1.2) แผนย่อย การพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ

แนวทางการพัฒนา

1.2.1) เสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อเรียนรู้และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ตามกฎระเบียบ พันธกรณีระหว่างประเทศ และมาตรฐานสากล

1.2.2) ผลักดันให้มีการจัดทำ ปรับปรุง และบังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบภายในประเทศให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศของไทยและมีความเป็นมาตรฐานสากล และจัดทำความตกลงกับต่างประเทศให้รองรับพัฒนาการใหม่ ๆ ในเรื่องที่เป็นผลประโยชน์ของชาติ และมุ่งอนุรักษ์พันธกรณีระหว่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์สากลที่สำคัญหรือที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย

1.2.3) มุ่งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนปฏิบัติตามมาตรฐานสากลอย่างบูรณาการในประเด็น ที่เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนของไทย อาทิ สิทธิมนุษยชน การต่อต้านการค้ามนุษย์ มาตรฐานการบินพลเรือน และการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม และดำเนินนโยบายและมาตรการเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องในการจัดอันดับสากลด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

1.2.4) สร้างความตระหนักรู้และเสริมสร้างขีดความสามารถของส่วนราชการ กลุ่ม/องค์กร และประชาชนไทย เพื่อให้สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามกฎระเบียบ พันธกรณี และมาตรฐานระหว่างประเทศที่สำคัญ สามารถปรับตัวต่อความท้าทายและโอกาสจากสภาพแวดล้อมทั้งในประเทศและต่างประเทศ

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			
		ปี 2561-2565	ปี 2566 - 2570	ปี 2571 - 2575	ปี 2576 - 2580
ประเทศไทยมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในทุกมิติและสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น	<p>๑. ระดับความร่วมมือกับต่างประเทศในการปรับปรุง/พัฒนามาตรฐาน ภายในประเทศให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศและมาตรฐานสากลที่สำคัญ</p> <p>2. ระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการกำหนดบรรทัดฐานและมาตรฐานระหว่างประเทศ (อาทิ จำนวนข้อเสนอ/ข้อริเริ่มของไทยที่ได้รับการยอมรับ การเป็นผู้เล่นที่สำคัญในกรอบต่าง ๆ)</p> <p>3. อันดับ/คะแนนของไทยในดัชนีสากลในประเทศที่มีนัยสำคัญต่อผลประโยชน์ของชาติมีพัฒนาการที่ดีขึ้น (เฉลี่ยร้อยละ)*</p>	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ 5	10 มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ 5	10 มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ 5	10 มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ 5

การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ : แผนปฏิบัติการ 5 ปี (พ.ศ. 2566 -2570) ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ มุ่งเน้นกระบวนการพัฒนา โครงสร้าง และ ภาวะเทียบให้มีความสอดคล้องกับภาวะเทียบระหว่างประเทศ มาตรฐานสากล และบุคลากรได้รับการพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตามภาวะเทียบ มาตรฐาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) ประเด็น กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

(2.1) เป้าหมายระดับประเด็นของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

เป้าหมาย : การอำนวยความสะดวกยุติธรรมเป็นไปโดยความเสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรมทั่วถึง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ

การบรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทฯ : แผนปฏิบัติการ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ มุ่งเน้นให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและได้รับการปฏิบัติตามกระบวนการยุติธรรมที่เท่าเทียมกันและเป็นธรรม ตลอดจนการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการและการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมให้เป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานสากล

(2.2) แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

(2.2.1) แผนย่อย การพัฒนากฎหมาย

แนวทางการพัฒนา

1) พัฒนากฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับบริบทและเอื้อต่อการพัฒนาประเทศ โดยประเมินผลสัมฤทธิ์ที่ทวนความจำเป็นและความเหมาะสมของกฎหมายที่มีอยู่ทุกลำดับชั้นของกฎหมาย แก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัย ยกเลิกกฎหมายที่มีเนื้อหาไม่จำเป็นหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ เพื่อให้กฎหมายช่วยสร้างสรรค์ความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ และกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม มีความสอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม ให้เอื้อต่อการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาประเทศ เพื่อรองรับการพัฒนาภูมิภาคและจังหวัดที่มีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการใช้นวัตกรรมทั้งในภาครัฐและเอกชนให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป เอื้อต่อการประกอบธุรกิจทั้งในและต่างประเทศทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ และการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการกำหนดวงรอบในการทบทวนปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาที่กำหนด

2) มีวิธีการบัญญัติกฎหมายอย่างมีส่วนร่วม ต้องดำเนินการให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับและทุกลำดับศักดิ์ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป เอื้ออำนวยต่อการบริหารราชการแผ่นดิน การดำเนินงานของภาครัฐที่เหมาะสม การพัฒนาประเทศ การให้บริการประชาชน การประกอบธุรกิจ และการแข่งขันระหว่าง ประเทศ

3) พัฒนาการบังคับใช้กฎหมาย โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรม สมัยใหม่มาใช้ในกระบวนการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติและเป็นธรรมและก่อให้เกิดความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ สามารถกล่าวหาและจับกุมผู้กระทำผิดได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็ว รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด และเป็นธรรม

4) ส่งเสริมเทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรมในกระบวนการกฎหมาย สนับสนุน การใช้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการพัฒนากฎหมาย การบังคับใช้และการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกระบวนการทางกฎหมายโดยเพิ่มช่อง ทางการมีส่วนร่วม ของประชาชนตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ เพื่อให้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ และมีเนื้อหา เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			
		ปี 2561 – 2565	ปี 2566 – 2570	ปี 2571 – 2575	ปี 2576 – 2570
1. กฎหมายไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายที่มุ่งให้ประชาชนในวงกว้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศโดยทั่วถึง	สัดส่วนของกฎหมายที่ได้รับการทบทวนแก้ไขปรับปรุงและ/หรือยกเลิกให้มีเนื้อหาที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ	ร้อยละ 50 ของกฎหมายทั้งหมด	ร้อยละ 100 ของกฎหมายทั้งหมด	ร้อยละ 100 ของ (กรณีกฎหมายบัญญัติใหม่)	ร้อยละ 100 ของ (กรณีกฎหมายบัญญัติใหม่)
2. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย	จำนวน/ระดับของมาตรการ/กลไกที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการทบทวนความจำเป็นเหมาะสม และผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย	ร้อยละ 50	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100

(2.2.2) แผนย่อย การพัฒนากระบวนการยุติธรรม

แนวทางการพัฒนา

1) ปรับวัฒนธรรมองค์กรและทัศนคติเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมให้เคารพและยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่พึงได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม รวมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมให้มีความโปร่งใส เป็นกลาง ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใดๆ โดยเฉพาะการบริหารงานบุคคลในกระบวนการ ยุติธรรมต้องโปร่งใสเป็นอิสระ และมีการพัฒนาตัวบุคคลอย่างต่อเนื่อง

2) กำหนดให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งทางแพ่ง อาญา และปกครองมีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วมกัน ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ในการรวบรวมพยานหลักฐาน ในการพิจารณาคดี และในการบังคับตามคำพิพากษา โดยพัฒนาเป้าหมายและยุทธศาสตร์ระยะกลางและระยะยาวระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ให้มีแนวทางและทิศทางเดียวกัน มีรูปแบบกระบวนการยุติธรรมที่มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานร่วมกันบนพื้นฐานแห่งการไว้วางใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งการสร้างเครื่องมือการประเมินคุณภาพและผลงานที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมุ่งก่อให้เกิดผลลัพธ์ต่อสังคมร่วมกัน

3) เสริมสร้างพลวัต ความหลากหลายบูรณาการด้านกระบวนการ ยุติธรรมด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน และการสร้างความเสมอภาคในการอำนวยความสะดวก ยุติธรรมด้วยการคุ้มครองผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมทางเลือกในรูปแบบ ต่างๆ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม การช่วยเหลือประชาชนให้เข้าถึงความ เป็นธรรม การพัฒนารูปแบบของการมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมให้มีความหลากหลาย การสร้างความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้กับประชาชน การพัฒนาเทคโนโลยี คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากกระบวนการยุติธรรมและความขัดแย้ง ระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน

เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			
		ปี 2561 – 2565	ปี 2566 – 2570	ปี 2571 – 2575	ปี 2576 – 2570
การอำนวยความสะดวก ยุติธรรม มีความโปร่งใส สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค ทัวถึง เป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ	อัตราส่วนที่เพิ่มขึ้น ของจำนวนขั้นตอน ในการอำนวยความสะดวก ยุติธรรมที่ใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อความโปร่งใส ความสะดวก และ รวดเร็ว	ร้อยละ 75 ของ จำนวนขั้นตอน ที่สำคัญ	ร้อยละ 100 ของ จำนวนขั้นตอน ที่สำคัญ	ร้อยละ 70 ของ จำนวนขั้นตอน ทั้งหมด	ร้อยละ 100 ของ จำนวนขั้นตอน ทั้งหมด

การบรรลุเป้าหมายตามแผนย่อยของแผนแม่บทฯ : แผนปฏิบัติการ 5 ปี (พ.ศ. 2566 -2570) ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ มุ่งเน้นการเสริมสร้างระบบการบริหารจัดการองค์กร ที่มีธรรมาภิบาล ก้าวทันเทคโนโลยีดิจิทัล และเป็นมาตรฐานสากล มุ่งเน้นการอำนวยความสะดวก ยุติธรรม ที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อความโปร่งใสความสะดวกและรวดเร็ว รวมทั้งการพัฒนา ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ สร้างการรับรู้ที่เข้าถึงได้ง่าย เข้าใจ ง่าย ครอบคลุมทั่วถึงในเวลาอันรวดเร็ว

(2.2.3) แผนย่อย การพัฒนาบริการประชาชน

แนวทางการการพัฒนา

1) พัฒนารูปแบบบริการภาครัฐเพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการ ประชาชน ผู้ประกอบการ และภาคธุรกิจ โดยภาครัฐจัดสรรรูปแบบบริการให้มีความสะดวก มีการเชื่อมโยง หลายหน่วยงานแบบเบ็ดเสร็จ ครบวงจร และหลากหลายรูปแบบตามความต้องการ ของผู้รับบริการ รวมทั้งอำนวยความสะดวกทางการค้า การลงทุน และการดำเนินธุรกิจ อาทิ การบูรณาการขั้นตอนการออกใบอนุญาตต่าง ๆ การให้บริการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาที่มี ประสิทธิภาพสะดวกรวดเร็วและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล

2) พัฒนาการให้บริการภาครัฐผ่านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมา ประยุกต์ใช้ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการและปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากลอย่างคุ้มค่า มีความ รวดเร็ว โปร่งใส เสียค่าใช้จ่ายน้อย ลดข้อจำกัดทางกายภาพ เวลา พื้นที่และตรวจสอบได้ ตามหลักการ ออกแบบที่เป็นสากล เพื่อให้บริการ ภาครัฐเป็นไปอย่างปลอดภัย สร้างสรรค์ โปร่งใส มีธรรมาภิบาล เกิดประโยชน์สูงสุด

3) ปรับวิธีการทำงานจาก “การทำงานตามภารกิจที่กฎหมายกำหนด” เป็น “การให้บริการที่ให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ” ปรับปรุงวิธีการทำงานเพื่อสนับสนุนการพัฒนาบริการ ภาครัฐที่มีคุณค่าและได้มาตรฐานสากล โดยเปลี่ยนจากการทำงานด้วยมือ เป็นการทำงานบนระบบดิจิทัลทั้งหมด เชื่อมโยงและบูรณาการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐเข้าด้วยกันเสมือนเป็นองค์กรเดียว มีการพัฒนาบริการเดิมและสร้างบริการใหม่ที่เป็นพลวัตสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์และขับเคลื่อน

โดยความต้องการของประชาชน ภาคธุรกิจ และผู้ใช้บริการ และเปิดโอกาสให้เสนอความเห็นต่อการดำเนินงาน ของภาครัฐได้อย่างสะดวก ทันสถานการณ์

เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			
		ปี 2561 – 2565	ปี 2566 – 2570	ปี 2571 – 2575	ปี 2576 – 2570
งานบริการภาครัฐที่ปรับเปลี่ยนเป็นดิจิทัลเพิ่มขึ้น	สัดส่วนความสำเร็จของกระบวนการงานที่ได้รับการปรับเปลี่ยนให้เป็นดิจิทัล	ร้อยละ ๑๐๐ (ทั้งหมด ๒,๑๘๐ กระบวนการงานแบ่งเป็นกระบวนการงานในระบบอำนวยความสะดวกในการ ประกอบธุรกิจแบบ ครบวงจร ๓๐๐ กระบวนการ และกระบวนการงานอื่น ๆ ๑,๘๘๐ กระบวนการ)	ร้อยละ ๑๐๐ ทุกกระบวนการงาน (๕,๓๖๐)	ร้อยละ ๑๐๐	ร้อยละ 100

(2.3) แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม (หลัก)

(2.3.1) เรื่อง/ประเด็นการปฏิรูป

1) เรื่อง/ประเด็นการปฏิรูปที่ 9 การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม เพื่อมุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว

2) เป้าหมาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมมีวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว

3) ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุ

ความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กร ความพึงพอใจของประชาชนต่อกระบวนการอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่สะดวกและรวดเร็ว

4) กิจกรรมการปฏิรูปที่สำคัญ

มีมาตรการขจัดวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นอุปสรรคต่อการอำนวยความสะดวกโดยสะดวกและรวดเร็ว นำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานภายในหน่วยงานและงานบริการประชาชน และกำหนดตัวชี้วัดในการปฏิบัติงาน

(2.3.2) แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านกฎหมาย (รอง)

1) เรื่อง/ประเด็นการปฏิรูป

เรื่อง/ประเด็นการปฏิรูปที่ 7 มีกลไกให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมาย กฎ โดยสะดวกและเข้าใจกฎหมายได้ง่าย รวมทั้งการพัฒนากระบวนการพื้นฐานข้อมูลของกฎหมาย คำพิพากษา คำวินิจฉัย หรือ การตีความกฎหมาย หรือกฎหมายให้ประชาชนเข้าถึงสะดวก

2) เป้าหมาย

ประชาชนสามารถเข้าถึงและเข้าใจกฎหมายได้โดยง่าย รวมทั้งมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลของกฎหมาย

3) ค่าเป้าหมายที่ต้องบรรลุ

ความสำเร็จในการจัดทำคำอธิบาย คำแปลหรือประมวลกฎหมาย และความสมบูรณ์ของระบบฐานข้อมูลกฎหมาย

4) กิจกรรมการปฏิรูปที่สำคัญ

(1) กำหนดให้มีการรวบรวมกฎหมาย กฎ หนังสือเวียน แนวปฏิบัติ คำสั่ง และมติคณะรัฐมนตรี รวมถึงคำพิพากษา คำวินิจฉัย และความเห็นของหน่วยงานต่างๆ ที่เป็นการวางระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติราชการ และการตีความกฎหมายซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชน ที่มีอยู่ในปัจจุบันให้ครบถ้วนและจัดหมวดหมู่เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูล

(2) จัดทำประมวลกฎหมายเพื่อรวบรวมกฎหมายในเรื่องเดียวกันไว้ด้วยกันเพื่อความสะดวกในการใช้งาน และเผยแพร่แก่ประชาชน

(3) จัดทำคำอธิบายกฎหมายสำหรับกฎหมายที่มีผลบังคับใช้อยู่

(4) จัดทำคำแปลกฎหมายในฐานข้อมูลที่รวบรวมไว้ และคำอธิบายกฎหมายเป็นภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษากลางของอาเซียน

(5) จัดให้มีการเผยแพร่ให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนโดยใช้สื่อประชาสัมพันธ์ทุกช่องทาง รวมถึงจัดให้มีการอบรมวิธีการเข้าถึงระบบฐานข้อมูลทางกฎหมายของรัฐให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง

(6) จัดให้มีระบบฐานข้อมูลกฎหมายกลางของประเทศที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งทุกหน่วยงานสามารถเชื่อมต่อถึงกัน ผ่านระบบกลางดังกล่าวได้โดยสะดวกและต้องวางระบบการเข้าถึงข้อมูลให้ง่ายต่อการใช้งาน และมีความมั่นคงปลอดภัยในการเข้าถึงและคุ้มครองข้อมูล

(2.4) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)

แผนกลยุทธ์ยุทธศาสตร์ชาติ 13 ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน

เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายของการพัฒนาระดับมหุดมหมาย

เป้าหมายที่ 1 การบริการภาครัฐ มีคุณภาพ เข้าถึงได้

ตัวชี้วัดที่ 1.1 ความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐ ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 90

เป้าหมายที่ 2 ภาครัฐที่มีขีดสมรรถนะสูง คล่องตัว

ตัวชี้วัดที่ 2.1 ผลการสำรวจรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ในองค์ประกอบดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ดัชนีการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ ดัชนีทุนมนุษย์ และดัชนีการให้บริการภาครัฐออนไลน์ ไม่ต่ำกว่า อันดับที่ 40 ของโลก และมีคะแนนไม่ต่ำกว่า 0.82

2.3 แผนระดับที่ 3 ที่เกี่ยวข้อง

แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2562-2565)

- 1) ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรมด้วยดิจิทัล
- 2) วัตถุประสงค์ : เพื่อพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม
- 3) เป้าหมาย : การบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 4) ตัวชี้วัดระดับยุทธศาสตร์ : มีระบบฐานข้อมูลและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยง ทุกหน่วยงานและใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรม
- 5) แนวทางการพัฒนา
  - แนวทางการพัฒนาที่ 1 พัฒนาระบบดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน และการบริหารราชการเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานและการตัดสินใจ
  - แนวทางการพัฒนาที่ 2 บูรณาการและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และจัดให้มีศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข้อมูลดิจิทัลเพื่อสนับสนุนกระบวนการยุติธรรม

ส่วนที่ 3 สาระสำคัญของแผนปฏิบัติการ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

3.1 ภาพรวม

3.1.1 วิสัยทัศน์

“เป็นสถาบันชั้นนำที่พิทักษ์รัฐธรรมนูญในระดับสากล”

3.1.2 พันธกิจ

“คุ้มครองความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ สิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยยึดหลักนิติธรรม ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

3.1.3 เป้าประสงค์

- 1) ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการพิจารณาคดีตามหลักสากล
- 2) เสริมสร้างและพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กรให้มีความทันสมัยโปร่งใสและเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล
- 3) บุคลากรมีความรู้ความสามารถควบคุมคุณธรรมและจริยธรรม
- 4) ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อการอำนวยความสะดวกของศาลรัฐธรรมนูญ

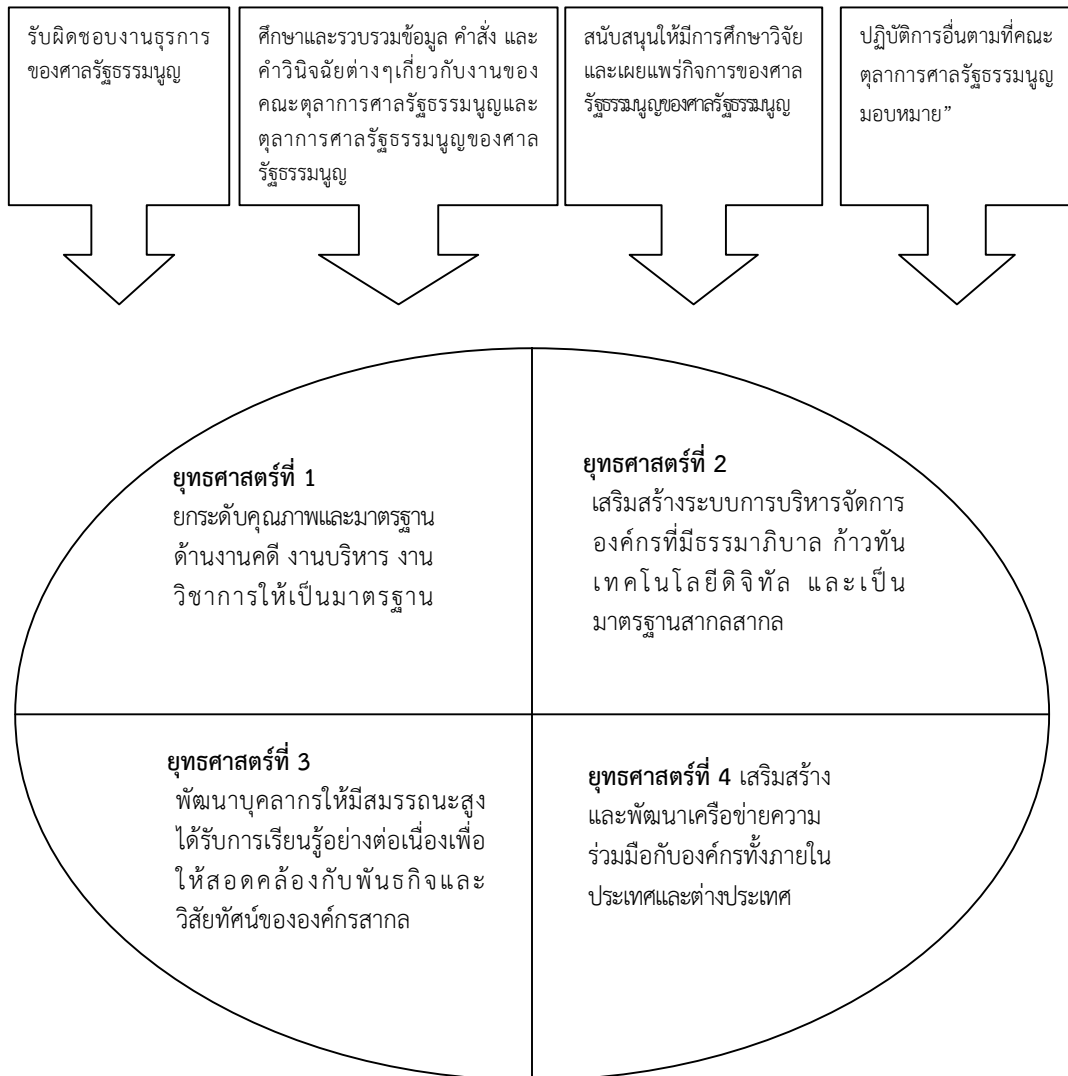
3.1.4 ค่านิยมหลัก

“ยึดหลักนิติธรรม คำจูนประชาธิปไตย ห่วงใยสิทธิและเสรีภาพของประชาชน”

ส่วนที่ 4 ประเด็นยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยกระดับคุณภาพและมาตรฐาน ด้านงานคดี งานบริหาร งานวิชาการให้เป็นมาตรฐาน สากล	ยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมสร้างระบบการบริหาร จัดการองค์กรที่มีธรรมาภิบาล ก้าวหน้าเทคโนโลยีดิจิทัล และ เป็นมาตรฐานสากล	ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาบุคลากรให้มี สมรรถนะสูง ได้รับการ เรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อ ให้สอดคล้องกับพันธกิจ และวิสัยทัศน์ขององค์กร	ยุทธศาสตร์ที่ 4 เสริมสร้างและพัฒนา เครือข่ายความร่วมมือ กับองค์กรทั้งภายใน ประเทศและต่างประเทศ
<p>กลยุทธ์ที่ 1.1 พัฒนามาตรฐานการ ปฏิบัติงานของสำนักงาน ศาลรัฐธรรมนูญ จัดทำ ข้อมูลและงานวิจัยที่มี คุณภาพ สามารถสนับสนุน งานของศาลรัฐธรรมนูญ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>กลยุทธ์ที่ 1.2 การปรับปรุงและพัฒนา แผนการบริหารความเสี่ยง และระบบการควบคุม ภายใน เพื่อใช้เป็นกรอบการ บริหารงานตามภารกิจ</p>	<p>กลยุทธ์ที่ 2.1 พัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อ สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และให้มีความสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส ให้การปฏิบัติงานของ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็น มาตรฐานสากล</p> <p>กลยุทธ์ที่ 2.2 พัฒนาการเรียนรู้ด้วยระบบ บริหารจัดการองค์ความรู้ที่มี ความทันสมัย</p> <p>กลยุทธ์ที่ 2.3 พัฒนาระบบการติดตามการ ปฏิบัติงาน ควบคุมไปกับการ สร้างความโปร่งใสและ มาตรฐานการปฏิบัติงาน</p>	<p>กลยุทธ์ที่ 3.1 พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ มีความพร้อมด้านภาษา ต่างประเทศ และระบบ เทคโนโลยีดิจิทัล</p> <p>กลยุทธ์ที่ 3.2 ปรับปรุงทัศนคติมุ่งให้ บุคลากรมีค่านิยม และ วัฒนธรรมองค์กรร่วมกัน</p>	<p>กลยุทธ์ที่ 4.1 ส่งเสริมและขยายการ พัฒนางานให้ครอบคลุม ตามข้อตกลงความ ร่วมมือทั้งในประเทศ และต่างประเทศ</p> <p>กลยุทธ์ที่ 4.2 พัฒนางานเครือข่าย ด้านประชาสัมพันธ์ให้ เกิดความเชื่อมั่นในการ อำนวยความสะดวก ของศาลรัฐธรรมนูญ</p> <p>กลยุทธ์ที่ 4.3 พัฒนาองค์ความรู้ และความร่วมมือ ด้านวิชาการ</p> <p>กลยุทธ์ที่ 4.4 พัฒนาและปรับปรุง อาคารที่ทำการศาล รัฐธรรมนูญ สำนักงาน ศาลรัฐธรรมนูญวิทยาลัย ศาลรัฐธรรมนูญ และ พิพิธภัณฑ์ศาล รัฐธรรมนูญ ให้มี ความทันสมัย</p>

ส่วนที่ 5 ความเชื่อมโยงกับภารกิจสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

2.6 แผนปฏิบัติการ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานด้านงานคดี งานบริหาร งานวิชาการ ให้เป็นมาตรฐานสากล											
กลยุทธ์ที่ 1.1 พัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ จัดทำข้อมูลและงานวิจัยที่มีคุณภาพ สามารถสนับสนุนงานของศาลรัฐธรรมนูญ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ											
ตัวชี้วัดที่ 1.1 ร้อยละของข้อมูลและงานวิจัยที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนงานของศาลรัฐธรรมนูญ และสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (เป้าหมายร้อยละ 100 ต่อปี)											
แผนงานที่ 1.1.1 การพัฒนาระบบงานคดี งานบริหาร งานวิชาการ เพื่อสนับสนุนคณะกรรมการศาลรัฐธรรมนูญ											
ตัวชี้วัดที่ 1.1.1 จำนวนแผนงาน กรอบมาตรฐานงาน และแผนผังกระบวนการภายในของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (เป้าหมาย 3 แผนงาน)											
โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
1) โครงการพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือทางด้านวิชาการ เพื่อยกระดับมาตรฐานการตรวจร่างคำวินิจฉัยของศาลและความเห็นส่วนตัวและระบบบริหารงานของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	กลุ่มงานสนับสนุนที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ					1 กิจกรรม	0.0550	1 กิจกรรม	0.0550	2 กิจกรรม	9.0000
2) โครงการสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ กับสำนักคดีและกลุ่มงานคดีกับประชาชนและชุมชนในพื้นที่ เรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและชุมชนโดยสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	กลุ่มงานสนับสนุนที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ							120 คน	0.7000	120 คน	0.7000

โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
3) โครงการสัมมนาประเด็น รัฐธรรมนูญระหว่างที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญประจำ คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ	สถาบันรัฐธรรมนูญ ศึกษา : กลุ่มงาน วิจัย และพัฒนา กฎหมายรัฐธรรมนูญ	100 คน	1.5000	100 คน	1.5000	100 คน	1.5000	100 คน	1.5000	100 คน	1.5000
4) โครงการพัฒนาศักยภาพ ผู้ปฏิบัติงานด้านคดี	- สำนักคดี 1-4 - สำนักมาตรฐาน คดีรัฐธรรมนูญ - สำนักบริหาร จัดการคดี	120 คน	1.0000	120 คน	1.0000	120 คน	1.0000	120 คน	1.0000	120 คน	1.0000
5) โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ เพื่อพัฒนา ศักยภาพบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ด้านคดีรัฐธรรมนูญ	- สำนักคดี 1-4 - สำนักมาตรฐาน คดีรัฐธรรมนูญ - สำนักบริหาร จัดการคดี	2 กิจกรรม	5.0000	2 กิจกรรม	5.0000	2 กิจกรรม	5.0000	2 กิจกรรม	5.0000	2 กิจกรรม	5.0000

โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
6) โครงการประเมินผลแผนปฏิบัติราชการ และการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของศาลรัฐธรรมนูญ	กองยุทธศาสตร์ แผนงาน และ งบประมาณ : กลุ่ม งานยุทธศาสตร์ แผนงาน และนโยบาย										
6.1) โครงการประเมินผลแผนปฏิบัติราชการ และการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ (รายปี) ของศาลรัฐธรรมนูญ		2 ครั้ง	1.0000	2 ครั้ง	1.0000	2 ครั้ง	1.0000	2 ครั้ง	1.0000	2 ครั้ง	1.0000
6.2) โครงการประเมินผลแผนปฏิบัติราชการ และการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ (2571 - 2575) ของศาลรัฐธรรมนูญ										1 แผน	1.0000

แผนงานที่ 1.1.2 สร้าง/พัฒนาข้อมูลและงานวิจัย ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อใช้สนับสนุนงานของศาลรัฐธรรมนูญ และสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ											
ตัวชี้วัดที่ 1.1.2 ร้อยละความสำเร็จของการพัฒนางานข้อมูลและงานวิจัยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนงานของศาลรัฐธรรมนูญ และสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (เป้าหมาย 3 เรื่อง ต่อปี)											
โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
7) โครงการบูรณาการองค์ความรู้ และพัฒนาศักยภาพด้านวิชาการและรัฐธรรมนูญ 7.1) การศึกษาค้นคว้าด้านการวิจัยและพัฒนาในวงวนศาลรัฐธรรมนูญของไทยและต่างประเทศ 7.2) จัดพิมพ์และเผยแพร่สื่อสิ่งพิมพ์ทางวิชาการของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	สถาบันรัฐธรรมนูญ ศึกษา : กลุ่มงานวิจัย และพัฒนา กฎหมายรัฐธรรมนูญ	2 กิจกรรม	2.0000	2 กิจกรรม	2.0000	2 กิจกรรม	2.0000	2 กิจกรรม	2.0000	2 กิจกรรม	2.0000
8) โครงการให้ทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยทางวิชาการเงินสมนาคุณผลงานทางวิชาการและบทความทางวิชาการในประเทศ	สถาบันรัฐธรรมนูญ ศึกษา : กลุ่มงานวิจัย และพัฒนา กฎหมายรัฐธรรมนูญ	15 ทุน	1.0000	15 ทุน	1.0000	15 ทุน	1.0000	15 ทุน	1.0000	15 ทุน	1.0000

โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
9) โครงการจัดทำฐานข้อมูลองค์ความรู้ด้านรัฐธรรมนูญและกฎหมายมหาชนเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญและการสร้างความมั่นคงต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	สถาบันรัฐธรรมนูญ ศึกษา : กลุ่มงาน วิจัย และ พัฒนา กฎหมายรัฐธรรมนูญ	3 เรื่อง	9.0000	3 เรื่อง	9.0000	3 เรื่อง	9.0000	3 เรื่อง	9.0000	3 เรื่อง	9.0000
10) โครงการจัดทำบรรทัดฐานคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ	สถาบันรัฐธรรมนูญ ศึกษา : กลุ่มงาน วิจัย และ พัฒนา กฎหมายรัฐธรรมนูญ	1,000 คน	6.0000	1,000 คน	6.0000	1,000 คน	6.0000	1,000 คน	6.0000	1,000 คน	6.0000

กลยุทธ์ที่ 1.2 การปรับปรุงและพัฒนาแผนการบริหารความเสี่ยง และระบบการควบคุมภายใน เพื่อใช้เป็นกรอบการบริหารงานตามภารกิจ											
ตัวชี้วัดที่ 1.2 ร้อยละเฉลี่ยความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดความเสี่ยงที่สำคัญของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (เป้าหมายร้อยละ 80 ต่อปี)											
แผนงานที่ 1.2.1 การจัดทำแผนการบริหารความเสี่ยง และระบบการควบคุมภายในของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ											
ตัวชี้วัดที่ 1.2.1 ร้อยละความสำเร็จของการจัดทำแผนการบริหารความเสี่ยง และระบบการควบคุมภายในของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (เป้าหมายร้อยละ 100)											
โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
11) โครงการจัดทำแผนการบริหารความเสี่ยงของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	กลุ่มงานบริหารงบประมาณและติดตาม	1 แผน	0.2000	1 แผน	0.2000	1 แผน	0.2000	1 แผน	0.2000	1 แผน	0.2000
12) โครงการปรับปรุงระบบควบคุมภายในและการวิเคราะห์ความเสี่ยงในงานและโครงการตามแผนปฏิบัติราชการ	กลุ่มงานบริหารงบประมาณและติดตาม	1 ระบบ	0.2000	1 ระบบ	0.2000	1 ระบบ	0.2000	1 ระบบ	0.2000	1 ระบบ	0.2000

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมสร้างระบบการบริหารจัดการองค์กรที่มีธรรมาภิบาล ก้าวทันเทคโนโลยีดิจิทัล และเป็นมาตรฐานสากล											
กลยุทธ์ที่ 2.1 พัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และให้มีความสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส ให้การปฏิบัติงานของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นมาตรฐานสากล											
ตัวชี้วัดที่ 2.1 ร้อยละของกระบวนการทั้งหมดที่มีระบบเทคโนโลยีดิจิทัล สนับสนุนงานและพัฒนางานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานในแต่ละกระบวนการงาน (เป้าหมายร้อยละ 100)											
แผนงานที่ 2.1.1 การพัฒนาระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ที่มีประสิทธิภาพ											
ตัวชี้วัดที่ 2.1.1 ร้อยละความสำเร็จของการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลของศาลรัฐธรรมนูญ (เป้าหมายร้อยละ 100)											
โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
13) โครงการพัฒนาระบบ Single Sign-on	สำนักเทคโนโลยีดิจิทัล : กลุ่มงานนวัตกรรมพัฒนา	1 ระบบ	1.2000								
14) โครงการระบบฐานข้อมูลและบริการศาลรัฐธรรมนูญอัจฉริยะ (Intelligent Hub & One-stop Service) phase 2	สำนักเทคโนโลยีดิจิทัล : กลุ่มงานนวัตกรรมพัฒนา	1 ระบบ	19.2000								
15) โครงการ “ระบบผู้ช่วยด้านคดีรัฐธรรมนูญอัจฉริยะ (Intelligent Case Analysis and Assistant)”	สำนักเทคโนโลยีดิจิทัล : กลุ่มงานนวัตกรรมพัฒนา									1 ระบบ	5.0000
16) โครงการพัฒนาเชื่อมต่อฐานข้อมูลคดีกับหน่วยงานภายนอก	สำนักเทคโนโลยีดิจิทัล : กลุ่มงานนวัตกรรมพัฒนา			1 ระบบ	2.0000						

โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)												
		2566		2567		2568		2569		2570				
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ			
17)โครงการโรบอทสำหรับ ประชาสัมพันธ์และรักษา ความปลอดภัยของ ศาลรัฐธรรมนูญ	สำนักเทคโนโลยี ดิจิทัล : กลุ่มงาน นวัตกรรมพัฒนา			1 ระบบ	2.5000									
18)โครงการเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการประชาสัมพันธ์ ศาลรัฐธรรมนูญ (Social Listening)	สำนักเทคโนโลยี ดิจิทัล : กลุ่มงาน นวัตกรรมพัฒนา					1 ระบบ	4.5000							
19)โครงการโรบอทสำหรับการ ประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ ศาลรัฐธรรมนูญ	กลุ่มงานหอสมุด จดหมายเหตุและ พิพิธภัณฑ					1 ระบบ	2.5000							
20)โครงการระบบจัดทำ เอกสารดิจิทัล (Dig i- Docs : Document Digitalization with Optical Character Recognition Technology)	สำนักเทคโนโลยี ดิจิทัล : กลุ่มงาน นวัตกรรมพัฒนา			1 ระบบ	3.0000									
21) โครงการพัฒนา ห้องควบคุมสถานการณ์ (War room)	สำนักเทคโนโลยี ดิจิทัล : กลุ่มงาน พัฒนามาตรฐาน ดิจิทัล					1 ระบบ	4.0000							
22) โครงการจัดทำแผนบริหาร ความต่อเนื่อง (Business continuity plan, BCP) ของระบบเทคโนโลยี ดิจิทัลในสภาวะวิกฤต	สำนักเทคโนโลยี ดิจิทัล : กลุ่มงาน พัฒนามาตรฐาน ดิจิทัล					1 โครงการ	1.0000							

โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
23) โครงการจัดทำแผนดิจิทัลและสถาปัตยกรรมองค์กรขององค์กรของศาลรัฐธรรมนูญ ปี 2569-2572	สำนักเทคโนโลยีดิจิทัล : กลุ่มงานพัฒนามาตรฐานดิจิทัล					1 โครงการ	3.0000				
24) โครงการพัฒนาระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัยข้อมูลสารสนเทศของศาลรัฐธรรมนูญด้วยเทคโนโลยีขั้นสูง	สำนักเทคโนโลยีดิจิทัล : กลุ่มงานพัฒนามาตรฐานดิจิทัล					1 ระบบ	5.5000				
แผนงานที่ 2.1.2 การพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ											
ตัวชี้วัดที่ 2.1.2 ร้อยละความสำเร็จของการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (เป้าหมายร้อยละ 100)											
โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
25) โครงการพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับสนับสนุนการทำงานของบุคลากรของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	สำนักเทคโนโลยีดิจิทัล : กลุ่มงานนวัตกรรมพัฒนา					1 ระบบ	5.0000				
26) โครงการพัฒนาเว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ (Web Accessibility)	สำนักเทคโนโลยีดิจิทัล : กลุ่มงานพัฒนามาตรฐานดิจิทัล	1 ระบบ	8.0000								

โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
27) โครงการจัดหาซอฟต์แวร์ประยุกต์เฉพาะด้านเพื่อสนับสนุนการทำงานเฉพาะกลุ่ม	สำนักเทคโนโลยีดิจิทัล : กลุ่มงานนวัตกรรมพัฒนา	50 ลิขสิทธิ์	0.3000								
28) โครงการจัดหาซอฟต์แวร์ Microsoft Office 2021	สำนักเทคโนโลยีดิจิทัล : กลุ่มงานนวัตกรรมพัฒนา	370 ลิขสิทธิ์	5.0000								
29) โครงการพัฒนาห้องประชุมทางไกลแบบอัจฉริยะ (Smart video conference room)	สำนักเทคโนโลยีดิจิทัล : กลุ่มงานพัฒนามาตรฐานดิจิทัล	1 ระบบ	7.0000								
30) โครงการจัดหาครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์เพื่อทดแทนและเพิ่มประสิทธิภาพ	สำนักเทคโนโลยีดิจิทัล : กลุ่มงานพัฒนามาตรฐานดิจิทัล	1 ระบบ	3.0000	1 ระบบ	1.5000	1 ระบบ	1.5000				

กลยุทธ์ที่ 2.2 พัฒนาการเรียนรู้ด้วยระบบบริหารจัดการองค์ความรู้ที่มีความทันสมัย											
ตัวชี้วัดที่ 2.2 ร้อยละขององค์ความรู้ในระบบ e-Library ที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในภารกิจงานของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (เป้าหมายไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ต่อปี)											
แผนงานที่ 2.2.1 การจัดทำระบบการบริหารจัดการองค์ความรู้ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ											
ตัวชี้วัดที่ 2.2.1 ร้อยละความสำเร็จของการจัดทำระบบการบริหารจัดการองค์ความรู้ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (เป้าหมายร้อยละ 100)											
โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
31)โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการจัดการองค์ความรู้เชื่อมโยงกับระบบ e-Library 31.1)โครงการพัฒนาระบบยืม-คืนหนังสือของห้องสมุดแบบอัตโนมัติ	กลุ่มงาน หอสมุด จดหมายเหตุ และ พิพิธภัณฑ์	1 ระบบ	0.5000								
32)โครงการโสตทัศนจดหมายเหตุอิเล็กทรอนิกส์	กลุ่มงาน หอสมุด จดหมายเหตุ และ พิพิธภัณฑ์	-	-	1 กิจกรรม	0.2000	-	-	-	-	-	-
33)โครงการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญสำหรับผู้พิการทางสายตาและผู้พิการ ทางหู	กลุ่มงาน หอสมุด จดหมายเหตุ และ พิพิธภัณฑ์	2 กิจกรรม	0.5000	2 กิจกรรม	0.2000	-	-	-	-	-	-

กลยุทธ์ที่ 2.3 พัฒนาระบบการติดตามการปฏิบัติงาน ควบคู่ไปกับการสร้างความโปร่งใสและมาตรฐานการปฏิบัติงาน											
ตัวชี้วัดที่ 2.3 ร้อยละความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่อความโปร่งใสและมาตรฐานในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภายในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (เป้าหมายร้อยละ 85)											
แผนงานที่ 2.3.1 การสร้างความโปร่งใสและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน											
ตัวชี้วัดที่ 2.3.1 ร้อยละความสำเร็จของการสร้างความโปร่งใส มาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการประเมินผลระดับบุคคล (เป้าหมายร้อยละ 100)											
โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
34)โครงการส่งเสริมมาตรฐานการปฏิบัติงานของสำนักงาน ศาลรัฐธรรมนูญตามหลักธรรมาภิบาล	สำนักบริหารและ อำนาจการ : กลุ่มงาน บริหารทรัพยากร มนุษย์	2 กิจกรรม	1.0000	2 กิจกรรม	1.0000	2 กิจกรรม	1.0000	2 กิจกรรม	1.0000	2 กิจกรรม	1.0000
35)โครงการเสริมสร้างคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	สำนักบริหารและ อำนาจการ : กลุ่มงาน บริหารทรัพยากร มนุษย์	2 กิจกรรม	1.0000	2 กิจกรรม	1.0000	2 กิจกรรม	1.0000	2 กิจกรรม	1.0000	2 กิจกรรม	1.0000
36)โครงการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (ITA)	กลุ่มงานนิติการ	85 คะแนน	0.1000	90 คะแนน	0.1000	90 คะแนน	0.1000	95 คะแนน	0.1000	95 คะแนน	0.1000
37)โครงการสำรวจความเชื่อมั่นต่อการอำนวยความสะดวกของศาลรัฐธรรมนูญ	กลุ่มงานยุทธศาสตร์ แผนงาน และนโยบาย	ร้อยละ 85	0.8000	ร้อยละ 90	0.8000	ร้อยละ 90	0.8000	ร้อยละ 90	0.8000	ร้อยละ 90	0.8000

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะสูง ได้รับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจและวิสัยทัศน์ขององค์กร											
กลยุทธ์ที่ 3.1 พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ มีความพร้อมด้านภาษาต่างประเทศ และระบบเทคโนโลยีดิจิทัล											
ตัวชี้วัดที่ 3.1 ร้อยละของบุคลากรที่มีผลประเมินผ่านตามระดับสมรรถนะที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด (เป้าหมายร้อยละ 90)											
แผนงานที่ 3.1.1 การพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพตามระดับสมรรถนะที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด											
ตัวชี้วัดที่ 3.1.1 ร้อยละความสำเร็จของการจัดทำระบบการพัฒนาบุคลากรตามระดับสมรรถนะที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกำหนด (เป้าหมายร้อยละ 100 ต่อปี)											
โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
38)โครงการเสริมสร้างและ พัฒนาองค์ความรู้บุคลากร สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ร่วมกับองค์กรภายนอก	สำนักบริหารและ อำนาจการ : กลุ่มงาน บริหารทรัพยากร มนุษย์	15 คน	1.0000	20 คน	1.5000	20 คน	1.5000	25 คน	2.0000	25 คน	2.0000
39)โครงการพัฒนาองค์ความรู้ บุคลากรสำนักงาน ศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อสร้าง ความเป็นธรรมสู่ประชาชน	สำนักบริหารและ อำนาจการ : กลุ่มงาน บริหารทรัพยากร มนุษย์	250 คน	2.0000	250 คน	2.0000	250 คน	2.0000	250 คน	2.0000	250 คน	2.0000
40)โครงการสัมมนาแลกเปลี่ยน เรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง ประสิทธิภาพการปฏิบัติ ราชการของสำนักงาน ศาลรัฐธรรมนูญ	สำนักบริหารและ อำนาจการ : กลุ่มงาน บริหารทรัพยากร มนุษย์	100 คน	2.0000								
41)โครงการสัมมนาเสริมสร้าง สมรรถนะบุคลากร เพื่อการ พัฒนาระบบงานสำนักงาน ศาลรัฐธรรมนูญ	สำนักบริหารและ อำนาจการ : กลุ่มงาน บริหารทรัพยากร มนุษย์			100 คน	2.0000						

โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
42)โครงการสัมมนาการพัฒนา ภาวะผู้นำของบุคลากร สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ”	สำนักบริหารและ อำนาจการ : กลุ่มงาน บริหารทรัพยากร มนุษย์							100 คน	2.0000		
43)โครงการสัมมนาเสริมสร้าง องค์ความรู้เพื่อพัฒนา นวัตกรรมสู่การอำนาจ ความยุติธรรมอย่างมี ประสิทธิภาพ	สำนักบริหารและ อำนาจการ : กลุ่มงาน บริหารทรัพยากร มนุษย์	1 ครั้ง	1.5000							1 ครั้ง	2.0000

โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
44)โครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญสู่ความเป็นเลิศ	วิทยาลัย ศาลรัฐธรรมนูญ : กลุ่มงานบริหาร หลักสูตร และ พัฒนาบุคลากร ศาลรัฐธรรมนูญ	300 คน	3.6000	350 คน	4.0000	350 คน	4.0000	350 คน	4.0000	350 คน	4.0000

กลยุทธ์ที่ 3.2 ปรับปรุงทัศนคติมุ่งให้บุคลากรมีค่านิยม และวัฒนธรรมองค์กรร่วมกัน											
ตัวชี้วัดที่ 3.2 ร้อยละของผลสำรวจความสอดคล้องของค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กรของบุคลากรในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (เป้าหมายร้อยละ 90)											
แผนงานที่ 3.2.1 ส่งเสริมให้บุคลากรมีค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดหลักความสามัคคี หลักคุณธรรมจริยธรรม											
ตัวชี้วัดที่ 3.2.1 ร้อยละความสำเร็จของการดำเนินโครงการภายใต้แผนงานส่งเสริมให้บุคลากรมีค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กรที่ดีร่วมกัน (เป้าหมายร้อยละ 100 ต่อปี)											
โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
45) โครงการเสริมสร้าง คุณธรรมจริยธรรมและ ค่านิยมให้กับบุคลากร สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ 45.1) โครงการสัมมนา เสริมสร้างคุณธรรม และวัฒนธรรมองค์กร ที่ยึดหลักความสามัคคีหลัก คุณธรรมจริยธรรม	สำนักบริหารและ อำนวยการ : กลุ่มงานบริหาร ทรัพยากรมนุษย์	300 คน/ 2 ครั้ง	2.0000	300 คน/ 2 ครั้ง	2.0000	300 คน/ 2 ครั้ง	2.0000	300 คน/ 2 ครั้ง	2.0000	300 คน/ 2 ครั้ง	2.0000

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 เสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ											
กลยุทธ์ที่ 4.1 ส่งเสริมและขยายการพัฒนางานให้ครอบคลุมตามข้อตกลงความร่วมมือทั้งในประเทศและต่างประเทศ											
ตัวชี้วัดที่ 4.1 จำนวนเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือและดำเนินกิจกรรมตามข้อตกลง (เป้าหมายภายในประเทศ 5 MOU และต่างประเทศ 5 MOU ภายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2570)											
แผนงานที่ 4.1.1 ทบทวนและเสริมสร้างการดำเนินการตามข้อตกลงความร่วมมือทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้ได้ผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม											
ตัวชี้วัดที่ 4.1.1 ร้อยละความสำเร็จในการทบทวนและส่งเสริมการดำเนินการตามข้อตกลงความร่วมมือทั้งในประเทศและต่างประเทศ (เป้าหมายร้อยละ 100 ต่อปี)											
โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
46) โครงการพัฒนาเครือข่ายสมาคมศาลรัฐธรรมนูญ ภูมิภาคเอเชียและสถาบันเทียบเท่าและองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม	กองวิเทศสัมพันธ์และการต่างประเทศ	1 ครั้ง	1.8750	1 ครั้ง	1.8750	1 ครั้ง	1.8750	1 ครั้ง	1.8750	1 ครั้ง	1.8750
47) โครงการการประชุมเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงาน (Liaison Officer) ของประเทศสมาชิก สมาคมศาลรัฐธรรมนูญ และสถาบันเทียบเท่าแห่งเอเชีย (AACC) และประเทศที่มีข้อตกลงความร่วมมือ(MoU)/(MoC) กับประเทศไทย	กองวิเทศสัมพันธ์และการต่างประเทศ	50 คน	1.0128								

โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
48) โครงการมอบหมายข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเดินทางไปราชการต่างประเทศชั่วคราว ณ สาธารณรัฐเกาหลี เพื่อปฏิบัติหน้าที่ที่สำนักงานเลขาธิการถาวรด้านการวิจัยและพัฒนาของสมาคมศาลรัฐธรรมนูญและสถาบันเทียบเท่าแห่งเอเชีย	กองวิเทศสัมพันธ์และการต่างประเทศ	2 คน	3.7500	2 คน	3.7500	2 คน	3.7500	2 คน	3.7500	2 คน	3.7500
49) โครงการการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการเป็นเจ้าภาพจัดประชุมสมาคมศาลรัฐธรรมนูญภูมิภาคเอเชียและสถาบันเทียบเท่าแห่งเอเชีย	กองวิเทศสัมพันธ์และการต่างประเทศ	50 คน/ 2 ครั้ง	0.7600								
50) โครงการการจัดการประชุมนานาชาติเนื่องในโอกาสเป็นประธานสมาคมศาลรัฐธรรมนูญและสถาบันเทียบเท่าแห่งเอเชีย (AACC) ครั้งที่ 6 ศาลรัฐธรรมนูญ และสถาบันเทียบเท่าแห่งเอเชีย (AACC) ครั้งที่ 6 ของศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	กองวิเทศสัมพันธ์และการต่างประเทศ	2 ครั้ง	0.8010	1 ครั้ง	8.3000	1 ครั้ง	10.7000				

แผนงานที่ 4.1.2 ส่งเสริมการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เป็นประโยชน์ต่อภารกิจงานของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ											
ตัวชี้วัดที่ 4.1.2 ร้อยละความสำเร็จในการส่งเสริมการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เป็นประโยชน์ต่อภารกิจงานของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (เป้าหมายร้อยละ 100 ต่อปี)											
โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
51) โครงการประชุมสัมมนาทางวิชาการนานาชาติเพื่อการพัฒนาความยุติธรรมในทางรัฐธรรมนูญและการเจรจาความร่วมมือทางวิชาการกับศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศและองค์กรเทียบเท่า	กองวิเทศสัมพันธ์และการต่างประเทศ	1 ครั้ง	3.7500	1 ครั้ง	3.7500	1 ครั้ง	3.7500	1 ครั้ง	3.7500	1 ครั้ง	3.7500
52) โครงการ “ความร่วมมือระหว่างพิพิธภัณฑ์” Museum cooperation	กลุ่มงาน หอสมุดจดหมายเหตุ และพิพิธภัณฑ์	1 ครั้ง	0.2000								
แผนงานที่ 4.1.3 สร้างและพัฒนางานด้านเครือข่ายศาลรัฐธรรมนูญ											
ตัวชี้วัดที่ 4.1.2 ร้อยละความสำเร็จในการสร้างและให้ความรู้กับเครือข่ายศาลรัฐธรรมนูญ (เป้าหมายร้อยละ 100 ต่อปี)											
โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
53) โครงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามหลักนิติธรรม	สถาบันรัฐธรรมนูญ ศึกษา : กลุ่มงานสัมมนาและเผยแพร่กฎหมายรัฐธรรมนูญ	1,000 คน	2.0000	1,000 คน	2.0000	1,000 คน	2.0000	1,000 คน	2.0000	1,000 คน	2.0000

กลยุทธ์ที่ 4.2 พัฒนางานเครือข่ายด้านประชาสัมพันธ์ให้เกิดความเชื่อมั่นในการอำนวยความสะดวกของศาลรัฐธรรมนูญ											
ตัวชี้วัดที่ 4.2 ร้อยละของการรับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชนที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (เป้าหมายร้อยละ 85)											
แผนงานที่ 4.2.1 เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจ หน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ตลอดจนภารกิจของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ											
ตัวชี้วัด 4.2.1 ร้อยละของการรับรู้ และเข้าใจของประชาชนที่มีต่อศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (เป้าหมายร้อยละ 85)											
โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
54)โครงการจัดทำสิ่งพิมพ์ (หนังสือจดหมายเหตุ ศาลรัฐธรรมนูญ)	กลุ่มงาน หอสมุด จดหมายเหตุ และ พิพิธภัณฑ์	1 กิจกรรม	0.3000	1 กิจกรรม	0.3000	1 กิจกรรม	0.3000	1 กิจกรรม	0.3000	1 กิจกรรม	0.3000
55)โครงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ศาลรัฐธรรมนูญและ กฎหมายรัฐธรรมนูญ 56.1) วารสารศาลรัฐธรรมนูญ	สถาบันรัฐธรรมนูญ ศึกษา : กลุ่มงานวิจัย และพัฒนากฎหมาย รัฐธรรมนูญ	3,000 เล่ม	0.5500	3,000 เล่ม	0.5500	3,000 เล่ม	0.5500	3,000 เล่ม	0.5500	3,000 เล่ม	0.5500
56)โครงการเผยแพร่องค์ ความรู้ ของศาลรัฐธรรมนูญ ในรูปแบบดิจิทัล 57.1) คำวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญ 57.2) จดหมายข่าว สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ 57.3) รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย	สถาบันรัฐธรรมนูญ ศึกษา : กลุ่มงาน สัมมนาและเผยแพร่ กฎหมายรัฐธรรมนูญ	3 กิจกรรม	0.6500	3 กิจกรรม	0.6500	3 กิจกรรม	0.6500	3 กิจกรรม	0.6500	3 กิจกรรม	0.6500
57)โครงการสัมมนาสื่อมวลชน	กองสื่อสารองค์กร	100 คน	0.5000	100 คน	0.5000	100 คน	0.5000	100 คน	0.5000	100 คน	0.5000
58)โครงการพัฒนาเยาวชน ศาลรัฐธรรมนูญ	กองสื่อสารองค์กร	100 คน	0.6500	100 คน	0.6500	100 คน	0.6500	100 คน	0.6500	100 คน	0.6500

โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
59)โครงการพัฒนาการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญในยุคดิจิทัล	กองสื่อสารองค์กร	2 กิจกรรม	0.5000	2 กิจกรรม	0.5000	2 กิจกรรม	0.5000	2 กิจกรรม	0.5000	2 กิจกรรม	0.5000
แผนงานที่ 4.2.2 เสริมสร้างและบูรณาการงานด้านประชาสัมพันธ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม											
ตัวชี้วัดที่ 4.2.2 ร้อยละความสำเร็จของในการดำเนินงานเสริมสร้างและบูรณาการงานด้านประชาสัมพันธ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม (เป้าหมายร้อยละ 85)											
โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
60)โครงการความร่วมมือด้านเผยแพร่และให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญสิทธิและเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญระหว่างสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ กับหน่วยงานภายในกระบวนการยุติธรรม	กองสื่อสารองค์กร	2 กิจกรรม	1.0000	2 กิจกรรม	1.0000	2 กิจกรรม	1.0000	2 กิจกรรม	1.0000	2 กิจกรรม	1.0000
61)โครงการบูรณาการสานเครือข่ายศาลรัฐธรรมนูญสู่ประชาชน	กองสื่อสารองค์กร	300 คน	0.6000	500 คน	1.0000	500 คน	1.0000	500 คน	1.0000	500 คน	1.0000

กลยุทธ์ที่ 4.3 พัฒนาศักยภาพและความร่วมมือด้านวิชาการ											
ตัวชี้วัดที่ 4.3 ร้อยละของกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านการทดสอบความรู้ความเข้าใจ (เป้าหมายร้อยละ 80 ต่อปี)											
แผนงานที่ 4.3.1 บุคลากรและสร้างเสริมองค์ความรู้ทางวิชาการและพัฒนาความร่วมมือของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กร											
ตัวชี้วัดที่ 4.3.1 ร้อยละความสำเร็จในการดำเนินโครงการความรู้ทางวิชาการและพัฒนาความร่วมมือร่วมกัน (เป้าหมายร้อยละ 100 ต่อปี)											
โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
62) โครงการอบรมหลักสูตรหลัก นิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย (นธป.)	วิทยาลัย ศาลรัฐธรรมนูญ : กลุ่มงานบริหาร หลักสูตร และ พัฒนาสังคม	55 คน	7.2570	55 คน	11.0000	55 คน	11.0000	55 คน	11.0000	55 คน	11.0000

กลยุทธ์ที่ 4.4 พัฒนาและปรับปรุงอาคารที่ทำการศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ และพิพิธภัณฑศาลรัฐธรรมนูญ ให้มีความทันสมัย											
ตัวชี้วัดที่ 4.4 ร้อยละความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ (เป้าหมายร้อยละ 80)											
แผนงานที่ 4.4.1 พัฒนาและปรับปรุงอาคารที่ทำการศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ และพิพิธภัณฑศาลรัฐธรรมนูญ											
ตัวชี้วัดที่ 4.4.1 ร้อยละความสำเร็จในการดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงอาคารที่ทำการศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ และพิพิธภัณฑศาลรัฐธรรมนูญ (เป้าหมายร้อยละ 80)											
โครงการ/กิจกรรม	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	เป้าหมายและงบประมาณ (หน่วย : ล้านบาท)									
		2566		2567		2568		2569		2570	
		เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ	เป้าหมาย	งบประมาณ
63) โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑศาลรัฐธรรมนูญ	กลุ่มงานหอสมุดจดหมายเหตุ และพิพิธภัณฑ	1 แห่ง	41.5330	1 แห่ง	29.6667						
64) โครงการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลรัฐธรรมนูญ และสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ แห่งใหม่ 64.1) การออกแบบที่ทำการศาลรัฐธรรมนูญ	สำนักบริหารกลาง : กลุ่มงานรักษาความปลอดภัย และอาคารสถานที่	1 แบบแปลน		1 แห่ง	2,500.000						

3.3 ประมาณการวงเงินงบประมาณรวม (พ.ศ. 2566 – 2570)

3.3.1 ประมาณการวงเงินงบประมาณทั้งหมด 3,017.0400 ล้านบาท

หน่วย : ล้านบาท

แหล่งเงิน*				
เงินงบประมาณแผ่นดิน	เงินรายได้ของหน่วยงาน	เงินกู้		อื่นๆ
		ในประเทศ	ต่างประเทศ	
3,017.0400	-	-	-	-

3.3.2 ประมาณการวงเงินงบประมาณตามแผนปฏิบัติราชการ

1) แผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)

ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หน่วย : ล้านบาท

แผนปฏิบัติราชการ	2566	2567	2568	2569	2570	วงเงินรวม
เงินงบประมาณแผ่นดิน	157.6878	2,589.8250	107.8250	73.3800	88.3250	3,017.0400
เงินรายได้ของหน่วยงาน	-	-			-	-
เงินกู้ในประเทศ	-	-			-	-
เงินต่างในประเทศ	-	-			-	-
อื่นๆ	-	-			-	-

บทที่ 3

การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล

3.1 การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ

การจัดทำแผนปฏิบัติราชการ (พ.ศ. 2566 - 2570) ของศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีการนำกระบวนการของการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ หรือ PMQA (หมวด 2 การวางแผนยุทธศาสตร์) ซึ่งมีจุดเน้นให้หน่วยงานได้มีการกำหนดทิศทางปฏิบัติตามพันธกิจ และภารกิจ (Mission) ให้สัมฤทธิ์ผลตามวิสัยทัศน์ (Vision) และเป้าประสงค์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (Corporate Goal) แผนยุทธศาสตร์ที่ได้นั้น จะต้องถูกกำหนดขึ้นตามวิสัยทัศน์ขององค์กร อันเป็นผลผลิตทางความคิดร่วมกันของคนในองค์กรที่ได้ทำงานร่วมกันหรือจะทำงานร่วมกัน โดยวิสัยทัศน์นี้เป็นความเห็นพ้องต้องกันว่าเป็นจุดหมายปลายทาง ที่องค์กรประสงค์จะไปให้ถึง และวิสัยทัศน์นี้มีการแปลงออกมาเป็นวัตถุประสงค์ (Objective) ที่เป็นรูปธรรม และสามารถวัดได้ ทั้งนี้ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญสามารถใช้แผนปฏิบัติราชการเป็นกรอบในการประเมินผลงานประจำปีงบประมาณ ยิ่งไปกว่านั้น สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญยังสามารถใช้แผนแผนปฏิบัติราชการเป็นกรอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) เพื่อการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี การดำเนินการตามขั้นตอนการวางแผนแผนปฏิบัติราชการซึ่งเป็นหมวดที่ 2 ของ PMQA เป็นกระบวนการเริ่มต้นในการทบทวนเป้าหมายและทิศทางของศาลรัฐธรรมนูญ และสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เป็นการประเมินและตรวจสอบว่าเป้าหมายและทิศทางของศาลรัฐธรรมนูญ และสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเป็นทิศทางที่ถูกต้อง และเป็นไปตามกรอบหน้าที่หรือภารกิจหลักที่แท้จริง (Core Business) ซึ่งเป็นกระบวนการเริ่มต้นที่สำคัญ โดยที่มีการเริ่มต้นที่ถูกต้องย่อมจะส่งผลให้การปฏิบัติตามแผนงาน และกรอบแผนงานที่กำหนดไว้มีความแม่นยำ โดยในขั้นตอนดังกล่าวมีที่ปรึกษาด้านการเงินและงบประมาณ ผู้บริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเข้ามามีบทบาทในการวางนโยบาย ก่อนที่จะนำไปสู่การนำแผนไปสู่การปฏิบัติผ่านกระบวนการสื่อสาร (Communication) ลงสู่ระดับต่างๆ เพื่อให้บุคลากรในระดับต่างๆ ในรับรู้แนวทางที่ต้องการของผู้บริหารซึ่งในขั้นตอนการสื่อสาร และการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ เป็นการนำแนวคิดดังกล่าวลงไปสู่บุคลากรให้สามารถดำเนินงานหรือภารกิจที่ต้องการของผู้บริหาร จึงเป็นเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการนำการขับเคลื่อนนั้นไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ให้ได้ตามที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อวิเคราะห์ขั้นตอนการวางแผนยุทธศาสตร์ของศาลรัฐธรรมนูญ

กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการทบทวนกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ วิเคราะห์สภาพแวดล้อม กำหนดทิศทางจุดยืน การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติราชการ การควบคุมติดตาม และนำข้อมูลจากการติดตามประเมินผลในด้านต่างๆ มาใช้ในทบทวนปรับปรุง กระบวนการและพัฒนางานแผนปฏิบัติราชการต่อไป การจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปี (แผน 5 ปี) และแผนปฏิบัติราชการประจำปี (แผน 1 ปี) โดยกำหนดกระบวนการจัดทำแผน ซึ่งการจัดทำแผนดังกล่าว ได้นำปัจจัยที่สำคัญที่เกี่ยวข้องทั้งปัจจัยภายใน และปัจจัยนอก (ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง) ข้อมูลสถานการณ์ที่อาจส่งผลต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ รวมทั้งปัจจัยในด้านต่างๆ ผู้มีส่วนได้

ส่วนเสียมาวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาอุปสรรค โอกาสในการพัฒนา ประกอบการกำหนดตำแหน่งที่เหมาะสมในการวางแผน โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภายในองค์กร รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับจากรัฐบาลตามลำดับความสำคัญของประเด็นยุทธศาสตร์และความเร่งด่วนของปัญหาความต้องการในการพัฒนาหน่วยงาน มีการติดตามผลการดำเนินงาน วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ปัญหาเพื่อปรับปรุงพัฒนาวางแผนในปีต่อไป **การจัดทำแผนปฏิบัติการและการถ่ายทอดสู่การปฏิบัติ** **การจัดทำแผนปฏิบัติราชการ** โดยกำหนดแผนงาน/โครงการ เพื่อให้มั่นใจว่าสามารถที่จะดำเนินงานได้บรรลุประเด็นยุทธศาสตร์ของศาลรัฐธรรมนูญและสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งแสดงความเชื่อมโยงสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ของหน่วยงานในด้านต่างๆ ตอบสนองผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการถ่ายทอดแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติราชการประจำปีสู่ระดับหน่วยงานให้นำแนวทางไปปฏิบัติ โดยจัดทำระบบถ่ายทอดเป้าหมายระดับโครงการ สู่ระดับหน่วยงาน และระดับบุคคล จากบนลงล่างผ่านช่องทางต่างๆ หน่วยงานมีการติดตามผลการดำเนินงาน และติดตามผลการดำเนินงานด้วยวิธีการต่างที่สอดคล้องการพัฒนาเทคโนโลยี มีการทบทวนผลการดำเนินงาน ในด้านต่างๆ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงก็มีการปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ขั้นตอนการนำแผนปฏิบัติ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้มีการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติราชการที่ปรากฏเป็นแผนงานโครงการรองรับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่ได้รับการจัดสรรมาดำเนินการในแต่ละปีงบประมาณ โดยกำหนดให้มีการสื่อสารแผนงานไปสู่บุคลากรในทุกระดับ และรวมไปถึงการถ่ายทอดตัวชี้วัดเพื่อให้บุคลากรในทุกระดับได้รับทราบแนวทางหรือทิศทางของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และมีหน้าที่ในการดำเนินแผนงานโครงการให้บรรลุเป้าหมายภายใต้ตัวชี้วัด (KPIs) ที่บุคลากรแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบนั้น เพื่อสร้างกระบวนการติดตามประเมินอย่างเข้มข้น ซึ่งหมายถึงการประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนงานโครงการ การใช้จ่ายงบประมาณตามกรอบวงเงินที่ได้รับการจัดสรร และการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามตัวชี้วัดที่กำหนด การประเมินผลตามวัตถุประสงค์ การเชื่อมโยงตัวชี้วัดในระดับสำนัก/กอง/กลุ่มให้มีความสอดคล้องกับแผนงานโครงการที่ปรากฏในแผนปฏิบัติราชการจนไปสู่การกำหนดตัวชี้วัดระดับบุคคล ซึ่งปัจจุบันสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีการกำหนดให้บุคลากรจัดทำตัวชี้วัดระดับบุคคล (Individual Scorecard)

การสร้างกระบวนการติดตามประเมินผล เป็นขั้นตอนการติดตามประเมินผลตรวจสอบว่า “ช่องว่างเชิงกลยุทธ์” (Strategic Gap) มีมากน้อยเพียงไร และหาทางลดช่องว่างดังกล่าวนั่นเอง “ช่องว่าง เชิงกลยุทธ์” (Strategic Gap) ดังที่กล่าว หมายถึงช่องว่างระหว่างเป้าหมายของการดำเนินการเพื่อบรรลุภารกิจ (Mission) กับสถานภาพของทรัพยากรทั่วไปและทรัพยากรมนุษย์ถ้าหากว่า “ช่องว่างเชิงกลยุทธ์” (Strategic Gap) มีมากเกินไปจนไม่สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรในการบรรลุภารกิจ (Mission) ในกรณีดังกล่าวจะมีความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงภารกิจ (Mission) เพื่อให้เป็นสิ่งที่ทำได้ในกรณีที่ช่องว่าง เชิงกลยุทธ์ “ช่องว่างเชิงกลยุทธ์” (Strategic Gap) มีไม่มาก

จนเกินไป ภารกิจขององค์กรก็สามารถที่จะปรับปรุงและเพิ่มพูนประสิทธิภาพและประสิทธิผลของทรัพยากรเพื่อลดช่องว่างเชิงกลยุทธ์ และเข้าไปใกล้กับเป้าหมายของแผนกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ ขั้นตอนในการติดตามประเมินผลจึงหมายถึง กระบวนการ ในการตรวจสอบดูถึงสมรรถภาพของทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรในแต่ละช่วงเวลาว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายของกลยุทธ์ในระดับต่างๆ ได้หรือไม่ การตรวจสอบดังกล่าวหากมีการดำเนินการ อย่างต่อเนื่องก็จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร และลดช่องว่างระหว่างเป้าหมายกับข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติประสิทธิภาพในการบริหารแผนกลยุทธ์ จึงย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของติดตามประเมินผลดังกล่าวด้วย

3.2 แนวทาง และวิธีการ ขั้นตอนในการติดตามและประเมินผลเพื่อพัฒนาการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

(1) องค์ประกอบของการติดตามผลงาน/โครงการ

ระบบข้อมูล ระบบข้อมูลเพื่อการติดตามผลมีความสำคัญและจะต้องเริ่มต้นจากการกำหนดว่าข้อมูลอะไรและประเภทใดที่ต้องการ แล้วจึงนำมาวางแผนในการเก็บข้อมูล ซึ่งควรจะต้องเลือกใช้ชนิด ของข้อมูลว่าเป็นข้อมูลปฐมภูมิหรือข้อมูลทุติยภูมิ และกรณีเป็นข้อมูลปฐมภูมิ จะต้องสร้างเครื่องมือ เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือแบบรายงาน และควรจะต้องตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือก่อน เพื่อให้เครื่องมือมีความเที่ยงตรง หรือสามารถวัดในสิ่งที่ต้องการได้ และมีความน่าเชื่อถือ สำหรับข้อมูล ทุติยภูมิต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อนนำมาใช้

ระบบการรายงาน การติดตามผลเป็นการตรวจสอบการดำเนินโครงการ เพื่อให้ทราบความก้าวหน้า ในการดำเนินงานหรือปัญหาอุปสรรค โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลการติดตามไปใช้ประโยชน์ ในการปรับปรุงหรือพัฒนาการปฏิบัติงานให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนั้น การติดตาม ประเมินผลที่ดีควรกระทำเป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้บริหารได้ใช้เป็นสารสนเทศในการตัดสินใจ และที่สำคัญ การรายงานผลควรจะมี ความเหมาะสม ชัดเจน และทันกับการใช้งาน

การกำหนดประเด็นหลักในการติดตามผล

ด้านปัจจัยหรือทรัพยากร (Resource) เพื่อตรวจสอบงาน /โครงการได้รับปัจจัยหรือทรัพยากร ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพตามเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยจะเน้นติดตามเรื่องบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ว่ามีความเหมาะสมและพอเพียงตามที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร **ด้านโครงการ (Project) กิจกรรม (Activity)** เพื่อตรวจสอบว่าได้รับการปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยเน้นการติดตาม ว่าแต่ละกิจกรรมเป็นไปตามกำหนดเวลา หรือเป็นไปตามขั้นตอนตามแผนหรือไม่อย่างไร **ด้านผลการดำเนินงาน (Output)** เพื่อตรวจสอบว่าได้ผลตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ เน้นติดตามผลการดำเนินงานเพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายหรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยต้องให้หน่วยวัดการติดตามผลและเป้าหมายเป็นหน่วยเดียวกัน

(2) ขั้นตอนที่ 1

แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนปฏิบัติการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ประจำปี และการติดตามประเมินผลแผนปฏิบัติราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ โดยการแต่งตั้งผู้บริหาร สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย

(ก) ที่ปรึกษาด้านการเงินและงบประมาณ

ที่ปรึกษาทำหน้าที่ในการกำกับดูแลการดำเนินงาน และการเบิกจ่ายงบประมาณ ให้คำปรึกษาด้านการวางแผนด้านยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเพื่อกำหนดทิศทาง การดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ ให้การดำเนินงานของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีความรวดเร็ว

(ข) คณะกรรมการ

เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	ประธาน
รองเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ	รองประธาน
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหาร	กรรมการ
ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหาร	กรรมการ
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์ แผนงาน และงบประมาณ	เลขานุการ
ผู้อำนวยการกลุ่มงานยุทธศาสตร์ฯ	ผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้อำนวยการกลุ่มงานงบประมาณ และติดตาม	ผู้ช่วยเลขานุการ
เจ้าหน้าที่กลุ่มงานนโยบายและยุทธศาสตร์	ผู้ช่วยเลขานุการ

(3) ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการติดตามผลและกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูล
ในขั้นตอนนี้ จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญ ดังนี้

(ก) ระบุวัตถุประสงค์การติดตามผล คณะกรรมการติดตามผลควรระบุหรือแสดงสิ่งที่ต้องการทราบที่เป็นประเด็นสำคัญที่จะทำให้การจัดทำผลผลิต /โครงการ บรรลุผลหรือไม่บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ หรือประเด็นอื่นๆ ตามที่ต้องการ ซึ่งอาจบอกเป็นข้อๆ ก็ได้ โดยปกติการติดตามผลจะมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- เพื่อทราบความก้าวหน้าในการดำเนินงานของผลผลิต /โครงการตามตัวชี้วัดในการบรรลุวัตถุประสงค์ และติดตามการใช้จ่ายงบประมาณว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่
- เพื่อทราบถึงวิธีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของผลผลิต /โครงการหรือกระบวนการนำส่งผลผลิต
- เพื่อทราบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการและข้อเสนอแนะ

(ข) ระบุขอบเขตของการติดตามผลให้ชัดเจน โดยสามารถระบุขอบเขตในลักษณะต่างๆ ดังนี้

- ขอบเขตในเรื่องระยะเวลาการติดตามผล เช่น จะติดตามผลการดำเนินงาน และผลการใช้จ่ายงบประมาณในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. .... ถึง พ.ศ. ....
- ขอบเขตในการติดตามผลผลิต /โครงการที่จะติดตามผลจากกำหนดขอบเขตการติดตามผลเฉพาะโครงการ หรือโครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณทั้งหมด และระบุเหตุผลความจำเป็นในการติดตามผลด้วย
- ขอบเขตในเรื่องของการปฏิบัติงาน ในกรณีที่ขอบเขตงานกว้างขวางหลายประเด็นอาจระบุเฉพาะประเด็นที่ต้องการติดตามผลให้เฉพาะเจาะจงได้ หรือในกรณีที่คาดคะเนได้ว่าเมื่อติดตามผลแล้วจะมีปัญหาหรือข้อจำกัดบางประการที่ไม่สามารถดำเนินการได้ ก็ให้ระบุขอบเขตไว้ เช่น ข้อจำกัดในเรื่องในเรื่องการแก้ไขปัญหาที่ยังไม่ได้ข้อยุติและอยู่นอกเหนือความรับผิดชอบของหน่วยงาน ก็ต้องระบุให้ชัดเจนว่าจะไม่รวมถึงการศึกษาปัญหาที่เป็นเรื่องนโยบายและอยู่ในระหว่างการแก้ไขปัญหา เป็นต้น

(ค) ศึกษารายละเอียดความเป็นมาของโครงการที่จะติดตาม เพื่อกำหนดแนวทางในการตั้งคำถาม

- กำหนดคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยคำนึงถึงข้อจำกัดในการตอบคำถาม ความยากง่ายของคำถาม ประเภทของคำถามแบบปลายเปิดหรือปลายปิดอย่างใดจะเหมาะสม ระยะเวลาที่ใช้ถาม และประเด็นสำคัญ คำถามจะต้องมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน เพื่อให้สามารถตอบคำถามได้ครบตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

- กำหนดกลุ่มเป้าหมายและจำนวนผู้ที่ จะตอบคำถาม เช่น ผู้อำนวยการสำนัก/สถาบัน ผู้บริหารโครงการ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

(ง) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการติดตามผล ให้ระบุว่า การติดตามผลมีประโยชน์ในด้านใดต่อบุคคลใดหรือหน่วยงานใดบ้าง หรือปัญหาอุปสรรค รวมทั้งสามารถนำผลของการรายงานไปใช้ประกอบการเสนอขอรับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อไป

(4) ขั้นตอนที่ 3 การเก็บและรวบรวมข้อมูล

- ประสานกับเจ้าของโครงการ โดยคณะกรรมการติดตามผล จะต้องทำหนังสือราชการถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบแผนงาน /โครงการ เพื่อขอความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล

- ดำเนินการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสอบถาม หรือสัมภาษณ์ตามแบบที่ได้จัดเตรียมไว้ล่วงหน้า โดยต้องอธิบายวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาให้ผู้ตอบเกิดความเข้าใจก่อน และมีข้อควรระวัง คือไม่ใช้วิธีการถามที่มีลักษณะชี้แนะผู้ตอบ หรือทำให้ผู้ตอบเกิดความรู้สึกเชิงลบ

(5) ขั้นตอนที่ 4 การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการประมวลผลและสรุปผลที่ได้จากการติดตามอย่างย่อ ซึ่งต้องได้สาระครบถ้วนดังนี้

- ข้อเท็จจริง ซึ่งรวมถึงสรุปผลความก้าวหน้าของการดำเนินงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ

- ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมทั้งสาเหตุของปัญหา โดยแยกแยะว่าเป็นปัญหาที่เกิดจากขั้นตอนใดในการดำเนินงาน และเกิดจากสาเหตุใด

- การวิเคราะห์ข้อมูล คือการนำข้อมูลที่เก็บได้มาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- **ข้อมูลเชิงปริมาณ** ที่เก็บได้จากแบบสอบถามให้นำมาวิเคราะห์โดยใช้หลักสถิติคำนวณ ตามที่ผู้ติดตามผลเห็นว่าเหมาะสม เช่น ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย เป็นต้น พร้อมทั้งอธิบายผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละประเด็น ตามที่ระบุไว้ในตารางวิเคราะห์ข้อมูล

- **ข้อมูลเชิงคุณภาพ** ที่เก็บได้จากเนื้อเรื่องของเอกสารต่างๆ การสอบถาม การสัมภาษณ์ หรือการประชุมกลุ่มให้นำมาแสดงด้วย พร้อมระบุแหล่งที่มา หรือใครเป็นผู้ให้ข้อมูล และหากข้อมูลที่เก็บได้มีเนื้อหาควรสรุปประเด็นสำคัญเพื่อใช้ในการอ้างอิงในการเขียนข้อค้นพบ

(6) ขั้นตอนที่ 5 สรุปข้อเท็จจริง /ข้อค้นพบ ปัญหาอุปสรรคและการจัดทำข้อเสนอแนะ หลักการเขียน ข้อเท็จจริงหรือข้อค้นพบ มีดังนี้

- ข้อเท็จจริง คือการเขียนเหตุการณ์ที่เป็นมาหรือที่เป็นอยู่ตามจริง หรือเป็นเหตุการณ์ที่วินิจฉัยแล้วว่าจริง ส่วนการเขียนข้อค้นพบ ต้องเขียนให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับรอบเค้าโครงรายงานการติดตามผล เช่นวัตถุประสงค์การติดตามผล ขอบเขตการติดตามผล โดยใช้ผลการวิเคราะห์

ข้อมูลวิเคราะห์ร่วมกับตัวชี้วัดของกิจกรรมหรือกระบวนการนำส่งผลผลิต ระยะเวลาดำเนินงาน และงบประมาณและไม่ควรเขียนข้อค้นพบที่ไม่พบข้อมูลจากการวิเคราะห์

- การเขียนข้อค้นพบ ควรเน้นในประเด็นที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ที่มีรูปแบบที่หลากหลาย เช่นเขียนตามลักษณะการเชื่อมโยงปัจจัยนำเข้า กระบวนการ นำส่งผลผลิต ผลผลิต / ผลลัพธ์ โดยแยกแต่ละประเด็นหรือรวมประเด็น หรือใช้รูปแบบการเขียนที่แสดงเป็นแผนภูมิ หรือตารางก็ได้

- การเขียนข้อค้นพบ ในประเด็นความไม่พร้อมของปัจจัยนำเข้าและความไม่เอื้อของกระบวนการดำเนินงาน จะต้องอธิบายเนื้อหาที่แสดงให้เห็นว่าเป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหา อุปสรรคของการดำเนินงาน /โครงการ ที่จะไม่บรรลุวัตถุประสงค์ในอนาคตหากไม่ดำเนินการแก้ไข

- ปัญหาอุปสรรค การเขียนรายงานควรระบุปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากข้อค้นพบในการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (แจกแบบสอบถาม / สัมภาษณ์) เป็นหลัก

- การเขียนข้อเสนอแนะ จะต้องเขียนในลักษณะที่แสดงถึงข้อที่ควรระมัดระวัง ข้อจำกัด และสารสนเทศต่างๆ และต้องเป็นข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรค ที่ตรงประเด็น และมีความเป็นไปได้ในการดำเนินการตามข้อเสนอแนะ ซึ่งกรณีนี้คณะกรรมการติดตามผลอาจใช้วิธีปรึกษาหารือ หรือระดมความเห็นจากเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีประสบการณ์ในเรื่องที่ติดตาม โดยนำความเห็นที่ได้รับในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลมาประกอบด้วย

(7) ขั้นตอนที่ 6 การจัดทำและเสนอรายงานการติดตามผล

- คณะกรรมการติดตามผล จะต้องรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกิดขึ้น ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 2 –5 มาสรุป ในรายงานการติดตามผล และควรแสดงข้อมูลความน่าเชื่อถือของรายงานการติดตามผลไว้ด้วย เพื่อเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นต่อไป

3.3 ขั้นตอนการประเมินผลโครงการ

ในการประเมินผลมีขั้นตอนการดำเนินการหลักๆ 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

(1) **ขั้นวางแผนการประเมิน** เป็นขั้นตอนที่เริ่มจากการวิเคราะห์โครงการที่จะทำการประเมินศึกษารูปแบบการประเมินว่ารูปแบบใดที่มีความเหมาะสมกับโครงการที่จะทำการประเมินมากที่สุด แล้วจึงระบุเหตุผลหรือวัตถุประสงค์ของการประเมินว่าจะประเมินทั้งหมดองค์ประกอบของโครงการ หรือจะประเมินเฉพาะผลผลิต ผลลัพธ์ว่าโครงการได้ดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง จากนั้นจึงทำการคัดเลือกตัวชี้วัด พร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์ของตัวชี้วัด (สำหรับการประเมินผลผลิต / ผลลัพธ์) เพื่อพิจารณาว่าผลการดำเนินการโครงการที่พิจารณาตามตัวชี้วัดแต่ละตัวแล้ว ประสบความสำเร็จเป็นไปตามเกณฑ์มากน้อยเพียงใด แล้วนำตัวชี้วัด ที่คัดเลือกมาตรวจสอบดูว่าจะมีข้อมูลที่จะตอบตัวชี้วัดจากแหล่งใดบ้าง โดยเฉพาะจากแหล่งทุติยภูมิ (จากรายงานต่างๆของหน่วยงาน) แต่หากไม่มีจำเป็นต้องวางแผนเพื่อเก็บข้อมูลเองจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (ข้อมูลปฐมภูมิ) ซึ่งผู้ประเมินจะต้องออกแบบเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลอาจจะเป็นแบบสอบถาม / แบบสัมภาษณ์ ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของตัวชี้วัดว่าเป็นเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพ

(2) **การดำเนินการประเมิน** เมื่อกำหนดเครื่องมือในการเก็บข้อมูลแล้ว อาจนำเครื่องมือที่ได้ไปทดสอบก่อน เพื่อจะปรับปรุงเครื่องมือให้มีความเหมาะสมและได้คำตอบที่ตรงประเด็นตามความต้องการ ขณะเดียวกันต้องกำหนดว่าจะเก็บข้อมูลกับใครหรือกลุ่มเป้าหมายใด จากนั้นจึงวางแผน

การเก็บข้อมูล โดยทำการสุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มเป้าหมาย และลงมือเก็บข้อมูล เมื่อเก็บข้อมูลเสร็จนำข้อมูลมาวิเคราะห์และเขียนรายงานการประเมิน

(3) **การประเมินงานเมื่อสิ้นสุดการประเมิน** ถ้าเป็นกรณีการประเมินเบื้องต้น เช่น การประเมินกระบวนการและผลผลิต เพื่อการควบคุมและติดตามผลการดำเนินงาน ก็นำข้อเสนอแนะที่ได้จากการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมหรือกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้โครงการได้ผลผลิตตามที่คาดหวังไว้ แต่ถ้าเป็นการประเมินผลลัพธ์ ผลกระทบก็ควรนำผลการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจในอนาคตต่อไป เช่นถ้าผลการประเมินพบว่าโครงการประสบความสำเร็จในการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ ก็อาจใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ เพื่อบรรจุไว้ในแผนงานประจำปีของสำนักงานสาธารณสุขรรมณูญ หรือขยายการดำเนินโครงการ แต่ถ้าผลการประเมินพบว่าโครงการไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีปัญหาอุปสรรค หน่วยงานเจ้าของโครงการ ก็อาจตัดสินใจระงับการดำเนินโครงการ หรือเห็นสมควรให้ปรับปรุงโครงการตามที่ผู้ประเมินโครงการให้ข้อเสนอแนะและเสนอผู้มีอำนาจในการตัดสินใจต่อไป

(4) **การวิเคราะห์โครงการที่จะประเมิน** การวิเคราะห์โครงการในระยะที่โครงการกำลังดำเนินอยู่หรือดำเนินการเสร็จสิ้นลงไปแล้ว เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อมุ่งเน้นการประเมินผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบ รวมทั้งผลสำเร็จของการดำเนินโครงการจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประเมินจะต้องทำความรู้จัก และทำความเข้าใจถึงความเป็นมาของโครงการ ที่จะทำการประเมินในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องการวิเคราะห์โครงการเพื่อการประเมิน จึงถือได้ว่าเป็นขั้นตอน สำคัญมากขึ้นตอนหนึ่งในการเตรียมตัวและเตรียมข้อมูลของผู้ประเมิน และยังช่วยกำหนดกรอบแนวคิด และการวางแผนประเมินโครงการช่วยให้เข้าใจบริบท ขั้นตอนการบริหาร การควบคุม และการติดตามโครงการที่ได้มีการวางระบบไว้แล้ว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ ในการประเมินผลสำเร็จของโครงการ ซึ่งจะทำให้ ผู้ประเมินสามารถเชื่อมโยงและอธิบายปัจจัยความสำเร็จ ความล้มเหลว จุดอ่อนจุดแข็งของโครงการกับสภาพและเงื่อนไขการดำเนินงานของโครงการได้ โดยส่วน ประกอบหลักในการวิเคราะห์โครงการ ประกอบด้วย 5 ส่วนหลัก ดังนี้

(ก) **ความเป็นมาและกรอบแนวคิดของโครงการ**ภายใต้ยุทธศาสตร์การดำเนินงานของหน่วยงาน โดยสาระสำคัญของการวิเคราะห์ ผู้ประเมินจะต้องคำนึงและพิจารณาถึงยุทธศาสตร์ แผนงานและเป้าหมายในระดับต่างๆ ของโครงการที่กำลังประเมินว่ามีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกันแค่ไหน เพื่อให้เข้าใจถึงความสำคัญและความเป็นมาของโครงการได้อย่างลึกซึ้งและเชื่อมโยงได้อย่างเป็นระบบ

(ข) **เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ** ผู้ประเมินจะต้องวิเคราะห์ถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของตัวโครงการว่าคืออะไร ต้องทำความเข้าใจถึงผลลัพธ์และผลกระทบหรือสิ่งที่โครงการนี้ต้องดำเนินเพื่อให้บรรลุและได้มาเมื่อสิ้นสุดโครงการ โดยทั่วไปวัตถุประสงค์ (Objective) มักเป็นข้อความที่สามารถชี้ให้เห็นถึงเป้าหมาย (Goal) และบอกทิศทางดำเนินงานของโครงการ วัตถุประสงค์ที่ดีต้องมีลักษณะที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ส่วนเป้าหมาย เป็นการแสดงความคาดหวังถึงความสำเร็จของโครงการทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ภายใต้ทรัพยากรและระยะเวลาที่กำหนดไว้ของตัวโครงการอย่างชัดเจน โดยปกติวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ จะถูกระบุอยู่ในเอกสารโครงการตั้งแต่แรก อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้อาจมีความไม่ชัดเจน คลุมเครือ วัตถุประสงค์หรือประเมินไม่ได้ถึงเป้าหมายที่สุดที่ต้องการ ในส่วนนี้จึงเป็นหน้าที่ของผู้ประเมินโครงการจะต้องพยายามทำความเข้าใจ

เข้าใจและวิเคราะห์วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่แท้จริงของตัวโครงการให้ได้ เนื่องจากเป็นส่วนที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการประเมินผลสำเร็จของโครงการ

(ค) **ปัจจัยนำเข้าของโครงการ** เมื่อได้ทำความเข้าใจอย่างชัดเจนต่อวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการแล้ว สิ่งที่ต้องพิจารณาต่อมาคือ ปัจจัยนำเข้าของโครงการหมายถึงทรัพยากร และงบประมาณในการวิเคราะห์ถึงปัจจัยนำเข้าของโครงการ ผู้ประเมินควรพิจารณาถึงความเหมาะสม และความเพียงพอของปัจจัยนำเข้าที่ได้รับด้วย และหน่วยงานใดเป็นผู้สนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณที่จำเป็นในการดำเนินงานของโครงการ

(ง) **การวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานของโครงการ** ในส่วนนี้เป็นการศึกษารายละเอียด เนื้อหาสาระของกิจกรรมต่างๆ ที่มีการกำหนดและวางแผนไว้ภายใต้การดำเนินงานของโครงการ กลยุทธ์ขั้นตอนการดำเนินงานตามแต่ละกิจกรรม พื้นที่ในการดำเนินงานสถานที่ในการปฏิบัติการ และกลุ่มเป้าหมายที่จะเป็นผู้ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบจากโครงการ และเป็นการศึกษาถึงรูปแบบการบริหารจัดการของโครงการว่าแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสมหรือเอื้อที่จะบรรลุวัตถุประสงค์

การติดตามการดำเนินงาน เพื่อให้หน่วยงานภายในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญดำเนินแผนงานโครงการให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการสำนักงานที่ถูกกำหนดไว้ทั้งแผนงาน และแผนเงินที่ยังมีมาตรการเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณของรัฐบาลเข้าเป็นตัวกำหนดการดำเนินงานอีกชั้นด้วย โดยมีการทำงานในรูปแบบของคณะทำงานหรือคณะกรรมการมาทำหน้าที่ในการกำกับ ติดตามงานให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ รวมทั้งการให้คำปรึกษา แนะนำ หรือขอเสนอแนะเมื่อมีแผนงานโครงการพบปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการติดตามงานนั้น เป็นการควบคุมให้หน่วยงานภายในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญสามารถดำเนินงานตามแผนงานโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพอยู่ภายใต้แผนงานที่กำหนด ประกอบด้วย (ผู้รับผิดชอบ ช่วงเวลาในการดำเนินงานระยะเวลาในการดำเนินงาน งบประมาณ ที่ใช้เป้าหมายที่กำหนด) รวมทั้ง การให้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจกรณีแผนงานพบปัญหาอุปสรรคจนไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ เช่นในปีงบประมาณ 2563 และปีงบประมาณ 2564 ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 (COVID - 19) ส่งผลให้แผนงานโครงการของภาครัฐต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินการ บางโครงการมีความจำเป็นต้องยุบเลิก เลื่อนการดำเนินงาน คณะทำงานหรือคณะกรรมการจะเข้ามาทำหน้าที่ในการพิจารณาให้คำปรึกษา เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้แผนงานโครงการนั้นยังสามารถดำเนินการได้ต่อไปมากที่สุด สำหรับการประเมินแผนงานโครงการเพื่อประเมินแผนงานโครงการนั้นเป็นการวัดผลการดำเนินงานตามแผนงานโครงการที่ดำเนินการเสร็จสิ้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และเกณฑ์ตัวชี้วัดที่กำหนด การวัดผลในโครงการนั้นๆ คณะกรรมการหรือคณะทำงานมีหน้าที่ในการประเมินผลของแผนงานโครงการในด้านต่างๆ **ด้านแรก** ด้านผลสัมฤทธิ์ เป็นการวัดผลว่าแผนงานโครงการที่ดำเนินการนั้นเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ทั้งในด้านของวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ ว่าผลนั้นบรรลุตามที่ตั้งเป้าหมายหรือไม่ กรณีที่เป็นไปตามเป้าหมายจะสามารถยกระดับการพัฒนาแผนงานโครงการนั้นให้ดียิ่งขึ้นได้อย่างไร กรณีที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายก็จะได้มีการวิเคราะห์บทวนข้อบกพร่องที่ผ่าน พร้อมแนวทางการแก้ไขปัญหาต่อไป **ด้านที่สอง** การประเมินผลในระดับแผนงานโครงการจะสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการประเมินในระดับแผนปฏิบัติการอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งจะเป็นการประเมินว่าแผนงานโครงการที่ได้วัดผลมานั้นมีผลการวัดที่สนองตอบต่อเป้าหมายของแผนปฏิบัติการราชการทั้งระยะ 5 ปี และแผนปฏิบัติการรายปีอย่างไรบ้าง ผลการประเมินนั้นยังสนับสนุนเป้าหมายของแผนปฏิบัติการ หรือไม่อย่างไร มีความจำเป็นที่จะต้องปรับแผนงานหรือไม่

มีความจำเป็นต้องยกเลิกโครงการหรือไม่ โครงการใดมีความสามารถสนับสนุนเป้าหมายในระดับหน่วยงานได้บ้าง **ด้านที่สาม** การวัดผลเพื่อประเมินแผนยุทธศาสตร์ก็เป็นการประเมินในขั้นสูงสุดของการประเมินแผนงานโครงการที่จะมีการประเมินตามลำดับขั้นมาตั้งแต่แผนงานโครงการมาประเมินในระดับแผนปฏิบัติการ ซึ่งแผนยุทธศาสตร์ เป็นแผนงานลำดับแรกในการเริ่มต้นในการดำเนินงานของหน่วยงานโดยวางเป็นเป้าหมายรวมของหน่วยงาน เมื่อมีการประเมินผลในระดับต่างๆ ก็จะมีการประเมินผลในระดับยุทธศาสตร์ประกอบด้วย

ภาคผนวก

ยุทธศาสตร์ชาติ

พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐

(ฉบับย่อ)

สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คำนำ

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖๕ กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อรับผิดชอบในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดวิธีการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ ในการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล รวมทั้ง กำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคส่วนดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

เพื่อให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ รวม ๖ คณะ เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดตลอดจนได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง เพื่อประกอบการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติตามที่กฎหมายกำหนด

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน

สถานการณ์ แนวโน้มในการพัฒนาประเทศ

ในปัจจุบันประเทศไทยยังคงมีประเด็นความท้าทายการพัฒนาในหลายมิติ ทั้งในมิติเศรษฐกิจที่โครงสร้างเศรษฐกิจยังไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมอย่างเต็มที่ ผลผลิตภาพการผลิตของภาคบริการและภาคเกษตรยังอยู่ในระดับต่ำ คุณภาพและสมรรถนะของแรงงานที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการในการขับเคลื่อนการพัฒนาของประเทศ มิติทางสังคมที่การยกระดับรายได้ของประชาชน การแก้ปัญหาด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำ การพัฒนาคุณภาพการให้บริการและการขยายโอกาสในการเข้าถึงระบบบริการสาธารณะยังคงมีช่องว่างที่สามารถพัฒนาต่อไปได้ มิติสิ่งแวดล้อมที่การฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยังเป็นประเด็นสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และมิติของการบริหารจัดการภาครัฐที่ยังขาดความต่อเนื่องและความยืดหยุ่นในการตอบสนองความต้องการในการแก้ปัญหาของประชาชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ยังมีสถานการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีสัดส่วนประชากรวัยแรงงานลดลงและประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด ความท้าทายใหม่ ๆ ซึ่งมาจากการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ การเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อนจากการรวมกลุ่มภายในภูมิภาคและการเปิดเสรีด้านต่าง ๆ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศ ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวจะก่อให้เกิดความท้าทายในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการวางแผนยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ ที่รอบคอบและครอบคลุมเพื่อเป็นกรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด

วิสัยทัศน์ประเทศคือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย

- ๑) ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย
  - ๒) ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้
  - ๓) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ
  - ๔) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม
  - ๕) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ
- ๖) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุก ระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล

ตัวชี้วัด ประกอบด้วย (๑) ความสุขของประชากรไทย (๒) ความมั่นคง ปลอดภัยของประเทศ (๓) ความพร้อมของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง และการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง (๔) บทบาทและการยอมรับในด้านความมั่นคงของไทยในประชาคมระหว่างประเทศ และ (๕) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม โดยประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ประกอบด้วย ๕ ประเด็น ได้แก่

๑. การรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อสร้างเสริมความสงบเรียบร้อย และสันติสุขให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติบ้านเมือง โดย (๑) การพัฒนาและเสริมสร้างคนในทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็ง มีความพร้อม ตระหนักในเรื่องความมั่นคง และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา (๒) การพัฒนาและเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ (๓) การพัฒนาและเสริมสร้างการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาล เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และ (๔) การพัฒนาและเสริมสร้างกลไกที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุของประเด็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญ

๒. การป้องกันและแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อความมั่นคง เพื่อแก้ไข ปัญหาเดิม และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใหม่เกิดขึ้น โดย (๑) การแก้ไขปัญหาคความมั่นคง ในปัจจุบัน (๒) การติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาคที่อาจอุบัติขึ้นใหม่ (๓) การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ (๔) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งทางบกและทางทะเล

๓. การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อ ความมั่นคงของชาติ เพื่อยกระดับขีดความสามารถของกองทัพและหน่วยงานด้าน ความมั่นคง โดย (๑) การพัฒนาระบบงานข่าวกรองแห่งชาติแบบบูรณาการอย่างมี ประสิทธิภาพ (๒) การพัฒนาและฝึกพลกำลังอำนาจแห่งชาติ กองทัพและหน่วยงาน ความมั่นคง รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ให้พร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยของ ประเทศ และเผชิญกับภัยคุกคามได้ทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ และ (๓) การพัฒนาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการภัยคุกคามให้มีประสิทธิภาพ

๔. การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ เพื่อสร้างเสริมความสงบสุข สันติสุข ความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติ ภูมิภาค และโลก อย่างยั่งยืน โดย (๑) การ เสริมสร้างและรักษาคุณภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ (๒) การเสริมสร้างและ ดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค และ (๓) การร่วมมือทางการพัฒนากับ ประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ

๕. การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม เพื่อให้ กลไกสำคัญต่าง ๆ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการใช้หลักธรรมาภิบาล และ การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด โดย (๑) การพัฒนากลไกให้พร้อมสำหรับการ ติดตาม เฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาคความมั่นคงแบบองค์รวม อย่างเป็นรูปธรรม (๒) การบริหารจัดการความมั่นคงให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา ประเทศในมิติอื่น ๆ และ (๓) การพัฒนากลไกและองค์กรขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด ๓ ประการ ได้แก่ (๑) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไป تراกเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติ ที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (๒) “ปรับปรุงจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ (๓) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคมนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปรุงจจุบัน พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ ให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

ตัวชี้วัด ประกอบด้วย (๑) รายได้ประชาชาติ การขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และการกระจายรายได้ (๒) ผลผลิตภาพการผลิตของประเทศ ทั้งในปัจจัยการผลิตและแรงงาน (๓) การลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา และ (๔) ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ประกอบด้วย ๕ ประเด็น ได้แก่

๑. การเกษตรสร้างมูลค่า ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิต ทั้งเชิงปริมาณและมูลค่า และความหลากหลายของสินค้าเกษตร ประกอบด้วย (๑) เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น (๒) เกษตรปลอดภัย (๓) เกษตรชีวภาพ (๔) เกษตรแปรรูป และ (๕) เกษตรอัจฉริยะ

๒. อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต โดยสร้างอุตสาหกรรมและบริการ แห่งอนาคตที่ขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยนวัตกรรมและ เทคโนโลยีแห่งอนาคต ประกอบด้วย (๑) อุตสาหกรรมชีวภาพ (๒) อุตสาหกรรมและ บริการการแพทย์ครบวงจร (๓) อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญา ประดิษฐ์ (๔) อุตสาหกรรมและบริการขนส่งและโลจิสติกส์ และ (๕) อุตสาหกรรม ความมั่นคงของประเทศ

๓. สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว โดยการรักษาการเป็น จุดหมายปลายทางที่สำคัญของการท่องเที่ยวระดับโลกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับ และเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง ประกอบด้วย (๑) ท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์และวัฒนธรรม (๒) ท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (๓) ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย (๔) ท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ และ (๕) ท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค

๔. โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก ครอบคลุมถึงโครงสร้างพื้นฐาน ทางกายภาพในด้านโครงข่ายคมนาคม พื้นที่และเมือง รวมถึงเทคโนโลยี ตลอดจน โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ โดย (๑) เชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมไร้รอยต่อ (๒) สร้าง และพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (๓) เพิ่มพื้นที่และเมืองเศรษฐกิจ (๔) พัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานเทคโนโลยีสมัยใหม่ และ (๕) รักษาและเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ มหภาค

๕. พัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่ สร้างและพัฒนา ผู้ประกอบการยุคใหม่ ที่มีทักษะและจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการที่มีความสามารถในการแข่งขันและมีอัตลักษณ์ชัดเจน โดย (๑) สร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะ (๒) สร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน (๓) สร้างโอกาสเข้าถึงตลาด (๔) สร้างโอกาส เข้าถึงข้อมูล และ (๕) ปรับบทบาทและโอกาสการเข้าถึงบริการภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ตีรอบด้าน และมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มีนิสัยรักอ่าน รักการเรียนรู้ มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ ๓ และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

ตัวชี้วัด ประกอบด้วย (๑) การพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และความเป็นอยู่ที่ดีของคนไทย (๒) ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ (๓) การพัฒนาสังคมและครอบครัวไทย โดยประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย ๗ ประเด็น ได้แก่

๑. การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มุ่งเน้นให้สถาบันทางสังคมร่วมปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ โดย (๑) การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว (๒) การบูรณาการเรื่องความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรม จริยธรรม ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา (๓) การสร้างความเข้มแข็งในสถาบันทางศาสนา (๔) การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (๕) การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ (๖) การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม และ (๗) การส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

๒. การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ประกอบด้วย (๑) ช่วงการตั้งครุภ/ปฐมวัย เน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่พ่อแม่ก่อนการตั้งครุภ (๒) ช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น ปลูกฝังความเป็นคนดี มีวินัย พัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ ๒๑ (๓) ช่วงวัยแรงงาน ยกย่องศักยภาพ ทักษะและสมรรถนะแรงงานสอดคล้องกับความต้องการของตลาด และ (๔) ช่วงวัยผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ

๓. ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา โดย (๑) การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ (๒) การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ (๓) การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท (๔) การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต (๕) การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก (๖) การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และ (๗) การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ

๔. การตระหนักถึงหุบปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย โดย (๑) การพัฒนาและส่งเสริมหุบปัญญาผ่านครอบครัว ระบบสถานศึกษา สภาพแวดล้อม รวมทั้งสื่อตั้งแต่ระดับปฐมวัย (๒) การสร้างเส้นทางอาชีพ สภาพแวดล้อมการทำงาน และระบบสนับสนุน ที่เหมาะสมสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษผ่านกลไกต่าง ๆ และ (๓) การดึงดูดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่างชาติและคนไทยที่มีความสามารถในต่างประเทศให้มาสร้างและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้กับประเทศ

๕. การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี ครอบคลุมทั้งด้านกายใจสติปัญญา และสังคม โดย (๑) การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะ (๒) การป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ (๓) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี (๔) การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี และ (๕) การส่งเสริมให้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสุขภาวะที่ดีในทุกพื้นที่

๖. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดย (๑) การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย (๒) การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัว และชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (๓) การปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียน และ (๔) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

๗. การเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการสร้างคุณค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศ โดย (๑) การส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิต (๒) การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ (๓) การส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาระดับอาชีพ และ (๔) การพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษาและนันทนาการเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมกีฬา

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางสังคม

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญที่ให้ความสำคัญการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ ไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเอง และทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกัน การเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

ตัวชี้วัด ประกอบด้วย (๑) ความแตกต่างของรายได้และการเข้าถึงบริการ ภาครัฐระหว่างกลุ่มประชากร (๒) ความก้าวหน้าของการพัฒนาคน (๓) ความก้าวหน้า ในการพัฒนาจังหวัดในการเป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และ เทคโนโลยี และ (๔) คุณภาพชีวิตของประชากรสูงอายุ โดยประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ประกอบด้วย ๔ ประเด็น ได้แก่

๑. การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ โดย (๑) ปรับ โครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก (๒) ปฏิรูประบบภาษีและการคุ้มครองผู้บริโภค (๓) กระจาย การถือครองที่ดินและการเข้าถึงทรัพยากร (๔) เพิ่มผลิตภาพและคุ้มครองแรงงานไทย ให้เป็นแรงงานฝีมือที่มีคุณภาพและความริเริ่มสร้างสรรค์ มีความปลอดภัยในการทำงาน (๕) สร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย ทุกเพศภาวะ และทุกกลุ่ม (๖) ลงทุนทางสังคมแบบมุ่งเป้าเพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนยากจนและกลุ่ม ผู้ด้อยโอกาสโดยตรง (๗) สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข และการศึกษา โดยเฉพาะสำหรับผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส และ (๘) สร้าง ความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึง

๒. การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี

โดย (๑) พัฒนาศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีในภูมิภาค (๒) กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละกลุ่มจังหวัดในมิติต่าง ๆ (๓) จัดระบบเมืองที่เอื้อต่อการสร้างชีวิตและสังคมที่มีคุณภาพและปลอดภัย ให้สามารถตอบสนองต่อสังคมสูงวัยและแนวโน้มของการขยายตัวของเมืองในอนาคต (๔) ปรับโครงสร้างและแก้ไขกฎหมายระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อวางระบบและกลไกการบริหารงานในระดับภาค กลุ่มจังหวัด (๕) สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่บนฐานข้อมูลความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม และ (๖) การพัฒนากำลังแรงงานในพื้นที่

๓. การเสริมสร้างพลังทางสังคม

โดย (๑) สร้างสังคมเข้มแข็งที่แบ่งปัน ไม่ทอดทิ้งกัน และมีคุณธรรม โดยสนับสนุนการรวมตัวและดึงพลังของภาคส่วนต่าง ๆ (๒) การรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ (๓) สนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคมและภาคประชาชน (๔) ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศและบทบาทของสตรีในการสร้างสรรค์สังคม (๕) สนับสนุนการพัฒนาบนฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม และ (๖) สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อสร้างสรรค์ เพื่อรองรับสังคมยุคดิจิทัล

๔. การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่ง

ตนเองและการจัดการตนเอง โดย (๑) ส่งเสริมการปรับพฤติกรรมในระดับครัวเรือน ให้มีขีดความสามารถในการจัดการวางแผนชีวิต สุขภาพ ครอบครัว การเงินและอาชีพ (๒) เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเองและการพึ่งพากันเอง (๓) สร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อสร้างประชาธิปไตยชุมชน และ (๔) สร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาให้กับชุมชน

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโต บนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมาภิบาล และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง ๓ ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

ตัวชี้วัด ประกอบด้วย (๑) พื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (๒) สภาวะแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมได้รับการฟื้นฟู (๓) การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ (๔) ปริมาณก๊าซเรือนกระจก มูลค่าเศรษฐกิจฐานชีวภาพ โดยประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ๖ ประเด็น ได้แก่

๑. สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว โดย (๑) เพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจฐานชีวภาพให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (๒) อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในและนอกถิ่นกำเนิด (๓) อนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ (๔) รักษาและเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ (๕) ส่งเสริมการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน

๒. สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล โดย (๑) เพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจฐานชีวภาพทางทะเล (๒) ปรับปรุง ฟื้นฟู และสร้างใหม่ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งระบบ (๓) ฟื้นฟูชายหาดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ชายฝั่งทะเลได้รับการป้องกันและแก้ไขทั้งระบบ และมีนโยบายการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน และ (๔) พัฒนาและเพิ่มสัดส่วนกิจกรรมทางทะเลที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๓. สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ โดย (๑) ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (๒) มีการปรับตัวเพื่อลดความสูญเสียและเสียหายจากภัยธรรมชาติและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(ก) มุ่งเป้าสู่การลงทุนที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐและภาคเอกชน และ (ข) พัฒนาและสร้างระบบรับมือปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

๔. พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มุ่งเน้นความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง โดย (๑) จัดทำแผนผังภูมินิเวศเพื่อการพัฒนาเมือง ชนบท พื้นที่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม รวมถึงพื้นที่อนุรักษ์ตามศักยภาพและความเหมาะสมทางภูมินิเวศอย่างเป็นเอกภาพ (๒) พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และ อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการบริหารจัดการตามแผนผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน (๓) จัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและค่ามาตรฐานสากล (๔) ส่งเสริมรักษา อนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ มรดกทางสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นถิ่นบนฐานธรรมชาติ และฐานวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน (๕) พัฒนาเครือข่ายองค์กรพัฒนาเมืองและชุมชน รวมทั้งกลุ่มอาสาสมัคร ด้วยกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในท้องถิ่น และ (๖) เสริมสร้างระบบสาธารณสุขและอนามัยสิ่งแวดล้อม และยกระดับความสามารถในการป้องกันโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ

๕. พัฒนาความมั่นคงน้ำ พลังงาน และเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดย (๑) พัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ (๒) เพิ่มผลผลิตของน้ำทั้งระบบในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมกับระดับสากล (๓) พัฒนาความมั่นคงพลังงานของประเทศ และส่งเสริมการใช้พลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (๔) เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน โดยลดความเข้มข้นของการใช้พลังงาน และ (๕) พัฒนาความมั่นคงด้านการเกษตรและอาหารของประเทศและชุมชน ในมิติปริมาณ คุณภาพ ราคาและการเข้าถึงอาหาร

๖. ยกระดับกระบวนการตัดสินใจกำหนดอนาคตประเทศ โดย (๑) ส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทย (๒) พัฒนาเครื่องมือ กลไกและระบบยุติธรรม และระบบประชาธิปไตย สิ่งแวดล้อม (๓) จัดโครงสร้างเชิงสถาบันเพื่อจัดการประเด็นร่วม ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ และ (๔) พัฒนาและดำเนินโครงการที่ยกระดับกระบวนการตัดสินใจกำหนดอนาคตประเทศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วม และธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุล และพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการ ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก อยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมัยยัสต์ และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย ความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความสะดวกตามหลักนิติธรรม

ตัวชี้วัด ประกอบด้วย (๑) ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการ สาธารณะของภาครัฐ (๒) ประสิทธิภาพของการบริการภาครัฐ (๓) ระดับความโปร่งใส การทุจริต ประพฤติมิชอบและ (๔) ความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม โดยประเด็น ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ประกอบด้วย ๘ ประเด็น ได้แก่

๑. ภาครัฐที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ และให้บริการอย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส โดย (๑) การให้บริการสาธารณะของภาครัฐ ได้มาตรฐานสากลและเป็นระดับแนวหน้าของภูมิภาค และ (๒) ภาครัฐมีความเชื่อมโยง ในการให้บริการสาธารณะต่าง ๆ ผ่านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้

๒. ภาครัฐบริหารงานแบบบูรณาการโดยมียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมาย และเชื่อมโยงการพัฒนาในทุกระดับ ทุกประเด็น ทุกภารกิจ และทุกพื้นที่ โดย (๑) ให้ ยุทธศาสตร์ชาติเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (๒) ระบบการเงินการคลังประเทศ

สนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ และ (๓) ระบบติดตามประเมินผลที่สะท้อนการบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติในทุกระดับ

๓. ภาครัฐมีขนาดเล็กลง เหมาะสมกับภารกิจ ส่งเสริมให้ประชาชนและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ โดย (๑) ภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสม (๒) ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ และ (๓) ส่งเสริมการกระจายอำนาจ และสนับสนุนบทบาทชุมชนท้องถิ่นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีสมรรถนะสูง ตั้งอยู่บนหลักธรรมาภิบาล

๔. ภาครัฐมีความทันสมัย โดย (๑) องค์กรภาครัฐมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาประเทศ และ (๒) พัฒนาและปรับระบบวิธีการปฏิบัติราชการให้ทันสมัย

๕. บุคลากรภาครัฐเป็นคนดีและเก่ง ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกมีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ โดย (๑) ภาครัฐมีการบริหารกำลังคนที่มีความคล่องตัว ยึดระบบคุณธรรม และ (๒) บุคลากรภาครัฐยึดค่านิยมในการทำงานเพื่อประชาชน มีคุณธรรม และมีการพัฒนาตามเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพ

๖. ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดย (๑) ประชาชนและภาคต่าง ๆ ในสังคมร่วมมือกันในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ (๒) บุคลากรภาครัฐยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต (๓) การปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบมีประสิทธิภาพมีความเด็ดขาด เป็นธรรม และตรวจสอบได้ และ (๔) การบริหารจัดการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างเป็นระบบแบบบูรณาการ

๗. กฎหมายมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ และมีเท่าที่จำเป็น โดย (๑) ภาครัฐจัดให้มีกฎหมายที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง (๒) มีกฎหมายเท่าที่จำเป็น และ (๓) การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เท่าเทียม มีการเสริมสร้างประสิทธิภาพการใช้กฎหมาย

๘. กระบวนการยุติธรรมเคารพสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชนโดยเสมอภาค โดย (๑) บุคลากรและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเคารพและยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่พึงได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม (๒) ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม มีบทบาทเชิงรุกร่วมกันในทุกขั้นตอนของการค้นหาความจริง (๓) หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งทางแพ่ง อาญา และปกครองมีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วมกัน (๔) ส่งเสริมระบบยุติธรรมทางเลือก ระบบยุติธรรมชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม และ (๕) พัฒนามาตรการอื่นแทนโทษทางอาญา

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

(๒) ประเด็น การต่างประเทศ

(พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ ๑ บทสรุปผู้บริหาร	๑
ส่วนที่ ๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่างประเทศ	
๒.๑ บทนำ	๓
๒.๑.๑ เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ	๔
๒.๑.๒ ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๔
๒.๒ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๖
ส่วนที่ ๓ แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่างประเทศ	๗
๓.๑ แผนย่อยความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ	๗
๓.๑.๑ แนวทางการพัฒนา	๗
๓.๑.๒ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๗
๓.๒ แผนย่อยความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ	๘
๓.๒.๑ แนวทางการพัฒนา	๘
๓.๒.๒ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๑๐
๓.๓ แผนย่อยการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และพันธกรณีระหว่างประเทศ	๑๑
๓.๓.๑ แนวทางการพัฒนา	๑๑
๓.๓.๒ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๑๒
๓.๔ แผนย่อยการส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก	๑๓
๓.๔.๑ แนวทางการพัฒนา	๑๓
๓.๔.๒ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๑๔
๓.๕ แผนย่อยการต่างประเทศมีเอกภาพและบูรณาการ	๑๕
๓.๕.๑ แนวทางการพัฒนา	๑๕
๓.๕.๒ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๑๖

ส่วนที่ ๑

บทสรุปผู้บริหาร

การต่างประเทศมีส่วนขับเคลื่อนเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) เพื่อให้ไทยเป็นประเทศพัฒนาแล้วและมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยการดำเนินงานด้านการต่างประเทศให้ไทยมีความพร้อมและมีบทบาทเชิงรุกอย่างสร้างสรรค์เพื่อเป็นผู้เล่นสำคัญในเวทีโลก และมีความร่วมมือกับนานาชาติในลักษณะที่จะเกื้อหนุนต่อความก้าวหน้าในทุก ๆ ด้านของไทยและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประชาคมโลกโดยรวม

โดยปัจจุบันประเทศไทยมีบทบาทที่โดดเด่นมากขึ้นในเวทีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มอนุภูมิภาคและภูมิภาคเอเชีย และมีการขยายความร่วมมือในด้านต่าง ๆ อาทิ เศรษฐกิจ การค้า การคมนาคม และทรัพยากรมนุษย์ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี ขณะที่ กระแสโลกาภิวัตน์ที่เข้มข้นขึ้นและการเปลี่ยนแปลงอำนาจทางเศรษฐกิจเป็นหลายศูนย์เป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการปรับตัวด้านการต่างประเทศของประเทศไทย

ดังนั้นแผนแม่บทประเด็นการต่างประเทศ จึงได้กำหนดกรอบนโยบายต่างประเทศของไทย เพื่อให้ทุกส่วนราชการสามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติทั้ง ๖ ด้านในมิติการต่างประเทศอย่างบูรณาการและเป็นเอกภาพ โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ “การต่างประเทศไทย มีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก” ประกอบด้วยเป้าหมายและประเด็นสำคัญ ๕ ประเด็น ได้แก่ (๑) มีความมั่นคง (๒) มีความมั่งคั่ง ยั่งยืน (๓) มีมาตรฐานสากล (๔) มีสถานะและเกียรติภูมิ และ (๕) มีพลัง ซึ่งสื่อเจตนารมณ์ว่าการต่างประเทศที่มีพลวัตจะช่วยให้ประเทศชาติและประชาชนไทย “มี” ๕ สิ่งดังกล่าว โดยแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการต่างประเทศ หรือ “การต่างประเทศ ๕ มี” ประกอบด้วยแผนย่อย ๕ แผน ดังนี้

๑) แผนย่อยความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ (มีความมั่นคง) มุ่งเสริมสร้างความมั่นคงของไทยและเสถียรภาพของภูมิภาคท่ามกลางภัยคุกคามทุกรูปแบบ โดยการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในทุกระดับเพื่อส่งเสริมความมั่นคงในทุกมิติและเตรียมความพร้อมของไทยในการรับมือต่อความท้าทายด้านความมั่นคงจากภายนอก นอกจากนี้ การต่างประเทศไทยยังจะต้องดำเนินการเชิงรุกในด้านการเสริมสร้างเสถียรภาพในภูมิภาคไปพร้อมกันด้วย เพื่อลดความเสี่ยงหรือป้องกันปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยในอนาคตได้

๒) แผนย่อยความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (มีความมั่งคั่ง ยั่งยืน) มุ่งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันควบคู่ไปกับการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านความร่วมมือกับมิตรประเทศทั่วโลก ทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การสร้างเศรษฐกิจที่เน้นนวัตกรรมการใช้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือต่าง ๆ และการส่งเสริมให้ภาคเอกชนไทยขยายตลาดในต่างประเทศ ขณะเดียวกันการพัฒนาเศรษฐกิจจะต้องเป็นไปอย่างยั่งยืน ไทยจึงจะต้องใช้ประโยชน์จากความเป็นหุ้นส่วนกับภาคส่วนต่าง ๆ ของต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก

๓) **แผนย่อยการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ (มีมาตรฐานสากล)** มุ่งส่งเสริมศักยภาพหน่วยงานไทยและคนไทย และยกระดับมาตรฐานการพัฒนาภายในประเทศให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศและส่งเสริมความร่วมมือในมิติต่าง ๆ กับนานาประเทศ นอกจากนี้ ไทยยังสามารถดำเนินการต่างประเทศในเชิงรุกและสร้างสรรค์ โดยการมีบทบาทในการร่วมพัฒนาภาวะเปราะบางระหว่างประเทศ มาตรฐานสากล และพันธกรณีต่าง ๆ นี้ ไปพร้อมกันได้ด้วย

๔) **แผนย่อยการส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก (มีสถานะและเกียรติภูมิ)** มุ่งสร้างเกียรติภูมิและอำนาจต่อรอง โดยเน้นการต่างประเทศที่ใช้อำนาจแบบนุ่มนวลอย่างเป็นระบบ การดำเนินนโยบายที่ส่งเสริมสถานะของไทยในเวทีโลก การส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดี การยกระดับการส่งเสริมเอกลักษณ์ของไทยให้กลายเป็นความนิยมไทยเพื่อสร้างมูลค่าของสินค้าและบริการ รวมทั้งการสร้างขีดความสามารถให้ทุกภาคส่วนของไทยร่วมเสริมสร้างสถานะของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาและเพิ่มพูนผลประโยชน์ให้แก่ประเทศและประชาชนไทยในการมีปฏิสัมพันธ์กับประชาคมโลก

๕) **แผนย่อยการต่างประเทศมีเอกภาพและบูรณาการ (มีพลัง)** มุ่งพัฒนาการดำเนินงานด้านการต่างประเทศให้มีพลวัตและมีเอกภาพระหว่างทุกภาคส่วนของประเทศ ซึ่งแผนย่อยนี้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่างประเทศ ทั้งนี้ การต่างประเทศให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม รวมถึงประชาชนไทยทั่วไป ทั้งในประเทศและในต่างประเทศ เพื่อให้การต่างประเทศเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวสำหรับประชาชนไทย

ส่วนที่ ๒

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ประเด็น การต่างประเทศ

๒.๑ บทนำ

ในอนาคต ๒๐ ปีข้างหน้า สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีนัยสำคัญ อาทิ การมีหลายมหาอำนาจในภูมิภาคซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกประเทศที่สามารถส่งผลกระทบต่อประเทศไทย เนื่องจากจะช่วยป้องกันสถานการณ์ที่ภูมิภาคจะมีเพียงขั้วอำนาจเดียวที่มีอำนาจเด็ดขาดในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม จำนวนและความซับซ้อนของผลประโยชน์ของมหาอำนาจที่มากขึ้นในโลกอาจทำให้ไทยมีความท้าทายในการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่สมดุลในภาพรวม ระหว่างขั้วอำนาจต่าง ๆ ดังนั้น เพื่อให้ไทยมีความมั่นคงและปลอดภัย ไทยในฐานะประเทศขนาดกลางจึงจำเป็นต้องรักษาดุลยภาพระหว่างมหาอำนาจบนผลประโยชน์ของชาติและหลักสากล นอกจากนี้ ภูมิภาคเอเชียมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์มากขึ้น เพราะเป็นที่ตั้งของประชาคมมหาอำนาจ/กลุ่มความร่วมมือที่มีพลังอำนาจและบทบาทด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจมากขึ้น เป็นภูมิภาคที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจเร็วที่สุด มีบทบาทสำคัญในห่วงโซ่อุปทานทางเศรษฐกิจของโลก เป็นเส้นทางคมนาคมทางทะเลที่สำคัญของโลก ในทางกลับกัน ภูมิภาคนี้ยังมีจุดต่อแหลมต่อเสถียรภาพของภูมิภาค และยังเป็นบริเวณที่มีความเสี่ยงที่จะมีการเผชิญหน้าทางการทหาร ซึ่งการขยายอิทธิพลของขั้วมหาอำนาจต่าง ๆ ในภูมิภาค รวมถึงความขัดแย้งในภูมิภาคต่าง ๆ ที่เป็นเสมือนสงครามตัวแทนระหว่างมหาอำนาจ อาจสร้างความกดดันทางนโยบายต่อไทยให้ต้องเลือกข้าง และอาจถูกมองว่าเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากเกินไป จึงเป็นความท้าทายที่สำคัญ ต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างสมดุลในเชิงยุทธศาสตร์

เมื่อพิจารณาการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ จะพบว่า โลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจจากการค้าเสรีและความเชื่อมโยงทั้งด้านการขนส่งและเทคโนโลยี ได้นำไปสู่การแข่งขันเพื่อส่งออกสินค้าและการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศอย่างเข้มข้น รวมถึงมีการรวมกลุ่มเศรษฐกิจใหม่ ๆ เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างกันมากขึ้น อาทิ การรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียนได้ทำให้การค้าขาย การลงทุน และการบริการ ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกันเองขยายตัวขึ้น เนื่องจากในอาเซียนมีประชากรรวมกันกว่า ๖๐๐ ล้านคน และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยคาดว่าในปี ๒๕๕๓ อาเซียนจะเป็นเขตเศรษฐกิจที่ใหญ่เป็นอันดับ ๔ ของโลก แขงหน้าญี่ปุ่นและสหภาพยุโรป เป็นรองเพียงจีน อินเดีย และสหรัฐฯ รวมทั้งประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกมีความพยายามในการจัดทำความตกลง/ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอื่น ๆ และยังมีแนวโน้มที่จะจัดทำความตกลงการค้าแบบทวีภาคีที่มากขึ้นด้วย เพื่อส่งเสริมโอกาสทางการค้าและเปิดตลาดใหม่

ในขณะเดียวกัน ยังมีสภาพแวดล้อมและความท้าทายที่สำคัญที่ประเทศไทยเผชิญอยู่และยังคงต้องเผชิญต่อไปในระยะข้างหน้า อาทิ การดำเนินนโยบายต่างประเทศมีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งภารกิจของส่วนราชการต่าง ๆ มีความเกี่ยวพันกับงานด้านต่างประเทศมากขึ้น และบางประเด็นของงานต่างประเทศก็มีความเชื่อมโยงกับภารกิจหลายส่วนราชการ หากแต่ละหน่วยงานยังไม่บูรณาการเท่าที่ควร แม้จะมีกลไกรองรับหลายระดับแล้วก็ตาม

อย่างไรก็ตาม จุดแข็งของการต่างประเทศไทย คือ การที่ประเทศไทยเป็นประเทศสายกลาง เข้าได้กับทุกฝ่าย และมีประวัติศาสตร์ด้านการต่างประเทศที่เข้มแข็ง ทั้งนี้ เพราะการต่างประเทศของไทยให้ความสำคัญกับแนวทางที่ปฏิบัติได้จริงหรือสอดคล้องกับความเป็นจริง และเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยรักษาเอกราชและ

อธิปไตยของชาติเรื่อยมา นอกจากนี้ ไทยยังมีบทบาทด้านการทูตที่เน้นความร่วมมือในภูมิภาค โดยเป็นผู้ร่วมผลักดันการก่อตั้งอาเซียนและกรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาคอื่น ๆ รวมทั้งมีบทบาทความรับผิดชอบต่อประชาคมระหว่างประเทศ มีท่าทีที่สร้างสรรค์และมีหลักการในกรอบสหประชาชาติอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน ไทยเป็นศูนย์กลางที่ตั้งของสำนักงานสหประชาชาติในภูมิภาคด้วย รวมถึงการที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยมีลักษณะเชิงยุทธศาสตร์ที่ประเทศไทยมีพรมแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านมากที่สุด ในภูมิภาคอาเซียนและอยู่ตรงศูนย์กลางของภูมิภาค รวมทั้งเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก ดังนั้น จึงมีศักยภาพในการเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้า การลงทุน การคมนาคม และโลจิสติกส์ในภูมิภาคเอเชีย และเป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาค ซึ่งรวมถึงการเป็นประตูเอเชียที่สำคัญแห่งหนึ่ง ทั้งนี้ แม้ว่าปัจจุบันไทยมีโครงสร้างพื้นฐานซึ่งเอื้อแก่การขนส่งในด้านต่าง ๆ อยู่แล้วระดับหนึ่ง แต่รัฐบาลไทยยังจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพด้านโลจิสติกส์และสร้างระบบคมนาคมเพิ่มเติม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ

๒.๑.๑ เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

- ๒.๒ บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ
- ๒.๔ ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

- ๒.๑ ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน
- ๒.๒ ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

- ๒.๒ สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

- ๒.๑ สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ
- ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- ๒.๔ ยกกระดับกระบวนการทัศน์ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วม และธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

- ๒.๑ ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส

๒.๑.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

- ๔.๔ การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติรวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มีใช้ภาครัฐ
  - ๔.๔.๑ การเสริมสร้างและรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ
  - ๔.๔.๒ การเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค
  - ๔.๔.๓ การร่วมมือทางการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึงองค์กรภาครัฐและที่มีใช้ภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๔.๓ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว

๔.๓.๕ ท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค

๔.๔ โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก

๔.๔.๑ เชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมไร้รอยต่อ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

๔.๓ ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑

๔.๓.๕ การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก

๔.๓.๗ การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ

๔.๔ การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย

๔.๔.๑ การพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญาผ่านครอบครัว ระบบสถานศึกษา สภาพแวดล้อม รวมทั้งสื่อ

๔.๔.๓ การดึงดูดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่างชาติและคนไทยที่มีความสามารถในต่างประเทศให้มาสร้างและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้กับประเทศ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๔.๑ การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ

๔.๑.๔ เพิ่มผลิตภาพและคุ้มครองแรงงานไทย ให้เป็นแรงงานฝีมือที่มีคุณภาพและความริเริ่มสร้างสรรค์ มีความปลอดภัยในการทำงาน

๔.๓ การเสริมสร้างพลังทางสังคม

๔.๓.๕ สนับสนุนการพัฒนาฐานทุนทางสังคมและวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๔ พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มุ่งเน้นความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง

๔.๔.๓ จัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและค่ามาตรฐานสากล

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๔.๑ ภาครัฐที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ และให้บริการอย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส

๔.๑.๑ การให้บริการสาธารณะของภาครัฐได้มาตรฐานสากลและเป็นระดับแนวหน้าของภูมิภาค

๔.๑.๒ ภาครัฐมีความเชื่อมโยงในการให้บริการสาธารณะต่าง ๆ ผ่านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้

๒.๒ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การต่างประเทศ

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			
		ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๕	ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
การต่างประเทศไทยมีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมี เกียรติภูมิในประชาคมโลก	ตัวชี้วัดการต่างประเทศ ไทย (เฉลี่ยร้อยละ)*	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕-๑๐	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕-๑๐	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕-๑๐	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕-๑๐

หมายเหตุ *อยู่ระหว่างการจัดทำตัวชี้วัด โดยกระทรวงการต่างประเทศ

ส่วนที่ ๓

แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ประเด็น การต่างประเทศ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการต่างประเทศได้กำหนดเป้าหมาย คือ *การต่างประเทศไทยมีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก* ซึ่งประกอบด้วยประเด็นสำคัญ ๕ ประเด็นที่จะทำให้ไทยบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ได้แก่ (๑) มีความมั่นคง (๒) มีความมั่งคั่ง ยั่งยืน (๓) มีมาตรฐานสากล (๔) มีสถานะและเกียรติภูมิ และ (๕) มีพลัง โดยแผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการต่างประเทศจึงประกอบด้วย ๕ แผนย่อย ดังนี้

๓.๑ แผนย่อยความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ

สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและโลกาภิวัตน์ที่ทำให้โลกมีความเชื่อมโยงมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ในช่วง ๒๐ ปีข้างหน้า ความท้าทายด้านความมั่นคงที่ไทยจะต้องเผชิญจะเปลี่ยนแปลงไปจากในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมาอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในมิติของภัยความมั่นคงรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ ดังนั้น การเสริมสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงของไทยจึงต้องให้ความสำคัญกับทุกมิติ เพื่อรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบ โดยแผนย่อยด้านความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศจะมุ่งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในทุกระดับเพื่อเตรียมความพร้อมของไทยในการรับมือต่อความท้าทายด้านความมั่นคงในอนาคต โดยส่งเสริมความมั่นคงแบบองค์รวม รวมถึงความมั่นคงของโครงสร้างพื้นฐานและของมนุษย์ควบคู่กับความมั่นคงทางทหาร และนอกเหนือจากการเสริมสร้างขีดความสามารถของประเทศไทยในการรับมือภัยคุกคามจากภายนอกแล้ว การต่างประเทศไทยยังจะต้องดำเนินการเชิงรุกในด้านการเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในภูมิภาคไปพร้อมกันด้วย เพื่อมุ่งลดความเสี่ยงหรือป้องกันปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในอนาคตได้

โดยมีแนวทางการพัฒนา รวมทั้ง เป้าหมายและตัวชี้วัด มีรายละเอียดปรากฏในแผนแม่บทประเด็นความมั่นคง แผนย่อยที่ ๔ ด้านการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียน และนานาชาติรวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ

๓.๒ แผนย่อยความร่วมมือเศรษฐกิจและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยในช่วงที่ผ่านมามีส่วนสำคัญมาจากรายได้จากการส่งออกและการท่องเที่ยว ส่งผลให้เศรษฐกิจไทยไม่สามารถรักษาระดับการขยายตัวได้ในสภาวะที่เศรษฐกิจโลกชะลอตัวลง และต้องเผชิญกับการแข่งขันจากประเทศที่มีระดับค่าจ้างแรงงานต่ำกว่าในยุคโลกาภิวัตน์ การที่ไทยจะสามารถหลุดพ้นจาก “กับดักประเทศรายได้ปานกลาง” นี้ได้ต้องอาศัยการพัฒนาตามเป้าหมายที่มุ่งสร้างเศรษฐกิจที่เน้นคุณค่าที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม รวมทั้งเร่งพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล นอกจากนี้ ประเทศไทยยังสามารถคว้าโอกาสทองของการที่เอเชียผงาดขึ้นเป็นภูมิภาคที่เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่โดดเด่นที่สุด โดยใช้ประโยชน์จากที่ตั้งเชิงภูมิศาสตร์ของไทย ควบคู่กับการสร้างความเชื่อมโยงด้านการคมนาคมและโลจิสติกส์ในภูมิภาค และส่งเสริมความสะดวกในการประกอบธุรกิจในประเทศไทย รวมถึงการใช้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคที่ไทยเป็นสมาชิก เพื่อส่งเสริมให้ไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้าและการลงทุนในเอเชียในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมและการบริการที่ไทยมีความได้เปรียบเชิงแข่งขัน

ในขณะเดียวกัน ไทยต้องแสวงหาโอกาสและช่องทางความร่วมมือทางเศรษฐกิจในรูปแบบใหม่อยู่ตลอดเวลา เพื่อกระจายความเสี่ยงจากการกีดกันทางการค้าที่ยังคงอยู่และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มมากขึ้นในบางกรณี โดยเฉพาะจากกระแสนโยบายชาตินิยมในประเทศคู่ค้าที่สำคัญ รวมทั้งเสริมสร้างขีดความสามารถและส่งเสริมให้ภาคเอกชนไทยขยายการลงทุนในต่างประเทศเพื่อเพิ่มโอกาสทางรายได้

นอกจากเศรษฐกิจไทยจะพึ่งพาต่างประเทศในเชิงอุปสงค์แล้ว ไทยยังต้องพึ่งพาต่างประเทศในเชิงอุปทานอีกด้วย อาทิ การพึ่งพาปิโตรเลียม ไฟฟ้า และก๊าซธรรมชาติจากประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบกับสภาวะเศรษฐกิจโลกที่ผันผวนและมีแนวโน้มที่จะชะลอตัวลง รวมทั้งแนวโน้มสำคัญอื่น ๆ ที่ปรากฏในประเทศไทยและในระดับโลก อาทิ สังคมสูงวัย การขยายตัวของเมืองใหญ่ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนั้น ความมั่นคงและความมั่งคั่งของไทยจะไม่สามารถบรรลุได้เต็มที่ หากไม่ยึดหลักการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ที่มุ่งเน้นความสมดุลระหว่างการเจริญเติบโตและความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และกำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา เพื่อให้คนไทยมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกอนาคต ไทยจึงจะต้องใช้ประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และความเป็นหุ้นส่วนกับภาคส่วนต่าง ๆ ของต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก

๓.๒.๑ แนวทางการพัฒนา

๑) เสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของนวัตกรรม เพื่อพัฒนาภาคการผลิตและบริการที่จะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย และให้ไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้าและการลงทุนของภูมิภาคเอเชีย

๒) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ของไทย เพื่อมุ่งให้ไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการกระจายความเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาคและเป็นประตูสู่เอเชียที่สำคัญ รวมทั้งพัฒนากฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมสินค้าและอุตสาหกรรมของไทยเข้าไปในห่วงโซ่มูลค่าโลก

๓) ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่มุ่งกระจายความเจริญและโอกาสทางเศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยอย่างทั่วถึงมากขึ้น รวมทั้งมีบทบาทที่แข็งขันในการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในกรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาคต่าง ๆ อาทิ อาเซียน กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค : ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิรวดี - เจ้าพระยา - แม่โขง กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค : ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ และ

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก เป็นต้น รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับ

๔) แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมถึงเรียนรู้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศจากประเทศที่มีศักยภาพในสาขาที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศไทย รวมถึงการเสริมสร้างความร่วมมือในด้านการยกระดับการศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และแรงงาน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของคนไทย และดึงดูดคนไทยที่มีความสามารถในต่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมการบริหารจัดการการนำเข้าและใช้ประโยชน์จากแรงงานและผู้ที่มีความสามารถหรือทักษะพิเศษจากต่างประเทศอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและความยั่งยืน

๕) เสริมสร้างความร่วมมือและเจรจากับมิตรประเทศ องค์กร และภาคธุรกิจต่าง ๆ เพื่อเพิ่มโอกาสและลดอุปสรรคทางเศรษฐกิจของไทย รวมถึงเสริมสร้างขีดความสามารถและสนับสนุนการแสวงหาตลาด แหล่งลงทุน และแหล่งวัตถุดิบใหม่ของผู้ประกอบการไทยในต่างประเทศ พร้อมทั้งพัฒนาและส่งเสริมธุรกิจภาคบริการของไทย โดยเน้นการต่อยอดพื้นฐานที่เข้มแข็งของไทยและเอกลักษณ์ไทยในด้านการบริการ โดยใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ต่างประเทศ เพื่อมุ่งให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการบริการในภูมิภาค โดยเฉพาะในด้านที่ไทยมีจุดแข็ง

๖) ขยายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ ในการส่งเสริมความมั่นคงทางพลังงาน ทรัพยากรน้ำ และอาหาร ของประเทศไทย ซึ่งรวมถึงการประชุมหารือและเจรจาในระดับต่าง ๆ การแสวงหาแหล่งทรัพยากร และการต่อยอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้ของไทย

๗) ใช้ประโยชน์จากความสัมพันธ์และความร่วมมือจากต่างประเทศ เพื่อรองรับความท้าทายควบคู่กับการส่งเสริมโอกาสจากสังคมสูงวัยของไทยและของโลก รวมทั้งร่วมมือกับภาคส่วนที่มีศักยภาพของมิตรประเทศในด้านการสนับสนุนและเพิ่มศักยภาพของประชากรกลุ่มเปราะบาง อาทิ เด็ก สตรี คนพิการ และผู้สูงอายุ เป็นต้น ในการเข้าถึงโอกาสทางสังคม และการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมและแนวโน้มที่สำคัญของโลก เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

๘) เสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนกับนานาชาติทั้งในระดับทวิภาคี ไตรภาคี ภูมิภาค และพหุภาคี เพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทาง รวมทั้งส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางองค์ความรู้ด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๓.๒.๒ เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			
		ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๕	ปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑-๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖-๒๕๘๐
๑. ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้า การลงทุน การบริการ และความเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาคเอเชีย โดยมีระบบเศรษฐกิจที่เน้นนวัตกรรมดีขึ้น	ระดับความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ ความเชื่อมโยง และนวัตกรรมในการอภิภาค ภูมิภาค และพหุภาคี (อาทิ จำนวนโครงการ/ความร่วมมือ/ความตกลง) (เฉลี่ยร้อยละ)*	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐
๒. ประเทศไทยเป็นส่วนการพัฒนที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก	ระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ (อาทิ จำนวนข้อเสนอ/ข้อริเริ่มของไทยที่ได้รับการยอมรับ การเป็นผู้เล่นที่สำคัญในกรอบต่าง ๆ โครงการที่ไทยดำเนินกับต่างประเทศ) (เฉลี่ยร้อยละ)*	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐

หมายเหตุ *อยู่ระหว่างกระทรวงสอบ/จัดทำตัวชี้วัด โดยกระทรวงการต่างประเทศ

๓.๓ แผนย่อยการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ

สังคมโลกในปัจจุบันและในอีก ๒๐ ปีข้างหน้าจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความเชื่อมโยงใกล้ชิด และการแข่งขันที่สูงมากขึ้นเรื่อย ๆ ส่งผลให้การพัฒนาอย่างเป็นเอกเทศจากกฎเกณฑ์และมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการเป็นสากลเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก อย่างไรก็ตาม กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ โครงสร้างทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงกฎระเบียบและการบังคับใช้ของไทยในปัจจุบันยังขาดความสอดคล้องกับกฎระเบียบระหว่างประเทศ มาตรฐานสากล และพันธกรณีระหว่างประเทศของไทยในหลายด้าน ซึ่งแม้ในระยะสั้นความไม่สอดคล้องในบางประเด็นอาจไม่ส่งผลกระทบต่อใด ๆ มากนัก แต่ในอีกหลายประเด็นก็ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญต่อการพัฒนาความร่วมมือทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมกับนานาประเทศแล้ว จึงมีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่กระบวนการพัฒนา โครงสร้าง และกฎระเบียบของไทยจะได้รับการพัฒนาและบังคับใช้ให้สอดคล้องกับกฎระเบียบระหว่างประเทศ มาตรฐานสากล และพันธกรณีของไทย และในขณะเดียวกัน ภาคส่วนต่าง ๆ ของไทยก็ควรได้รับการพัฒนาองค์ความรู้และขีดความสามารถเพื่อให้สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ มาตรฐาน และพันธกรณีต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบตามมา ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทั้งนี้ นอกเหนือจากการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลแล้ว ไทยยังสามารถมีบทบาทในการร่วมเสนอแนวปฏิบัติที่ดีของไทยเพื่อร่วมพัฒนากฎระเบียบระหว่างประเทศ มาตรฐานสากล และพันธกรณีต่าง ๆ นี้ ไปพร้อมกันได้ด้วย

๓.๓.๑ แนวทางการพัฒนา

- ๑) เสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อเรียนรู้และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ตามกฎระเบียบ พันธกรณีระหว่างประเทศ และมาตรฐานสากล
- ๒) ผลักดันให้มีการจัดทำ ปรับปรุง และบังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบภายในประเทศให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศของไทยและมีความเป็นมาตรฐานสากล และจัดทำความตกลงกับต่างประเทศให้รองรับพัฒนาการใหม่ ๆ ในเรื่องที่เป็นผลประโยชน์ของชาติ และมุ่งอนาคตพันธกรณีระหว่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์สากลที่สำคัญหรือที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย
- ๓) มุ่งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนปฏิบัติตามมาตรฐานสากลอย่างบูรณาการในประเด็นที่เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนของไทย อาทิ สิทธิมนุษยชน การต่อต้านการค้ามนุษย์ มาตรฐานการบินพลเรือน และการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม และดำเนินนโยบายและมาตรการเพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องในการจัดอันดับสากลด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
- ๔) สร้างความตระหนักรู้และเสริมสร้างขีดความสามารถของส่วนราชการ กลุ่ม/องค์กร และประชาชนไทย เพื่อให้สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามกฎระเบียบ พันธกรณี และมาตรฐานระหว่างประเทศที่สำคัญ สามารถปรับตัวต่อความท้าทายและโอกาสจากสภาพแวดล้อมทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๓.๓.๒ เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			
		ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๕	ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
ประเทศไทยมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลในทุกมิติและสามารถมีบทบาทเชิงรุกในการร่วมกำหนดมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น	๑. ระดับความร่วมมือกับต่างประเทศในการปรับปรุง/พัฒนามาตรฐานภายในประเทศให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศและมาตรฐานสากลที่สำคัญ ๒. ระดับความสำเร็จของบทบาทไทยในการกำหนดบรรทัดฐานและมาตรฐานระหว่างประเทศ (อาทิ จำนวนข้อเสนอ/ข้อริเริ่มของไทยที่ได้รับการยอมรับ การเป็นผู้เล่นที่สำคัญในกรอบต่าง ๆ) ๓. อันดับ/คะแนนของไทยในดัชนีสากลในประเด็นที่มีนัยสำคัญต่อผลประโยชน์ของชาติ มีพัฒนาการที่ดีขึ้น (เฉลี่ยร้อยละ)*	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐

หมายเหตุ *อยู่ระหว่างการตรวจสอบ/จัดทำตัวชี้วัด โดยกระทรวงการต่างประเทศ

๓.๔ แผนย่อยการส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก

การส่งเสริมสถานะและอำนาจแบบนุ่มนวลของไทย สามารถกระทำได้ในสองแนวทางหลัก คือ ผ่านการเผยแพร่วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของไทย ซึ่งนำไปสู่ความนิยมไทย และนโยบายการต่างประเทศของไทย อาทิ ความร่วมมือเพื่อการพัฒนา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยจะมีเอกลักษณ์และวัฒนธรรมที่เป็นที่นิยมอย่างมากในหมู่ชาวต่างชาติ และยังเป็นประเทศแนวหน้าของโลกในด้านการท่องเที่ยว อีกทั้งในปัจจุบัน ไทยได้พัฒนาจากการเป็นประเทศผู้รับมาเป็นประเทศผู้ให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศและมักเป็นประเทศที่มีบทบาทสร้างสรรค์ในเวทีระหว่างประเทศมาโดยตลอด แต่ที่ผ่านมา ไทยยังขาดการดำเนินการที่ส่งเสริมการนำจุดเด่นเหล่านี้มายกสถานะและสร้างอำนาจต่อรองเพื่อรักษาและเพิ่มพูนผลประโยชน์ให้แก่ประเทศและประชาชนไทยในการมีปฏิสัมพันธ์กับประชาคมโลกได้อย่างเป็นระบบ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ไทยจะต้องยกระดับการส่งเสริมเอกลักษณ์ของไทยให้สามารถนำไปสร้างมูลค่าได้ รวมถึง ต้องเน้นการดำเนินนโยบายที่เป็นการส่งเสริมสถานะของไทยในเวทีโลก พร้อมไปกับการสร้างขีดความสามารถให้ทุกภาคส่วนของไทยสามารถร่วมเสริมสร้างสถานะของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ

๓.๔.๑ แนวทางการพัฒนา

๑) ส่งเสริมเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ศิลปะวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมไปถึงองค์ความรู้และงานสร้างสรรค์ของไทย เพื่อมุ่งสร้างความนิยมไทยในต่างประเทศ และสร้างมูลค่าให้แก่แบรนด์ประเทศไทย และเสริมสร้างอำนาจแบบนุ่มนวลของไทยอย่างเป็นระบบ

๒) ส่งเสริมให้ไทยมีบทบาทในความร่วมมือทุกระดับอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างพันธมิตรรอบด้าน และให้ไทยเป็นที่ยอมรับและมีสถานะที่ดีในเวทีระหว่างประเทศ รวมถึงการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างภาคประชาชน ภาคเอกชน และภาควิชาการ ของไทยกับประเทศต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีระหว่างกัน รวมถึงการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องของต่างประเทศที่มีต่อประเทศไทย โดยชี้แจงข้อเท็จจริงและใช้แนวทางชี้แจงให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย

๓) ส่งเสริมความร่วมมือเพื่อการพัฒนาและทางวิชาการ หรือการให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและมนุษยธรรมแก่มิตรประเทศ ซึ่งจะสนับสนุน/เสริมสร้างอำนาจแบบนุ่มนวลของไทย

๔) รักษาสถานะของไทยในฐานะหนึ่งในศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพของโลก และส่งเสริมให้ไทยเป็นที่มาของการจัดประชุม/กิจกรรมระหว่างประเทศที่สำคัญของภูมิภาค เพื่อเสริมสร้างความนิยมและภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในหมู่ชาวต่างชาติ รวมทั้งการขยายบทบาทการเป็นศูนย์กลางของที่ตั้งสำนักงานสหประชาชาติและองค์การระหว่างประเทศในภูมิภาค

๕) ส่งเสริมศักยภาพและเสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่คนไทย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้คนไทยมีเกียรติภูมิและศักดิ์ศรีในสายตาชาวต่างชาติ พร้อมทั้งสนับสนุนให้คนไทยที่มีศักยภาพได้สร้างชื่อเสียง ได้รับการยอมรับ และได้รับรางวัลหรือได้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญในระดับสากล รวมถึงมีโอกาสเข้าไปทำงานและมีบทบาทในองค์กรระหว่างประเทศ

๓.๔.๒ เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			
		ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๕	ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
ประเทศไทยมีเกียรติภูมิอำนาจต่อรอง และได้รับการยอมรับในสากลมากขึ้น	<p>๑. ระดับความสำเร็จของไทยในการสร้างความเข้าใจ/การยอมรับภาพลักษณ์ และความนิยมไทยในสากลด้วยอำนาจแบบนุ่มนวลของไทย (อาทิ จำนวนโครงการอำนาจแบบนุ่มนวล จำนวนกิจกรรม/โครงการที่ส่งเสริมทักษะเชิงบวกต่อประเทศไทย)</p> <p>๒. ระดับความสำเร็จของไทยในเวทีระหว่างประเทศ (อาทิ จำนวนข้อเสนอ/ข้อริเริ่มของไทยที่ได้รับการรับรองในเวที/องค์การระหว่างประเทศ ประเทศไทย และคนไทยได้ได้รับการเลือกตั้ง/ยอมรับในเวทีระหว่างประเทศ)</p> <p>๓. ระดับความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างเครือข่ายของคนไทย/ชุมชนไทยในต่างประเทศ ให้มีความเข้มแข็ง และมีเกียรติภูมิ (จำนวนโครงการสนับสนุนกิจกรรมคนไทยในต่างประเทศ การมีส่วนร่วมของชุมชนไทยในต่างประเทศด้วยการเผยแพร่ภาพลักษณ์ของไทย) (เฉลี่ยร้อยละ)*</p>	<p>มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐</p>	<p>มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐</p>	<p>มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐</p>	<p>มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐</p>

หมายเหตุ *อยู่ระหว่างตรวจสอบ/จัดทำตัวชี้วัด โดยกระทรวงการต่างประเทศ

๓.๕ แผนย่อยการต่างประเทศมีเอกภาพและบูรณาการ

การทำงานอย่างบูรณาการและเอกภาพเป็นกุญแจสำคัญที่จะเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงาน ด้านต่างประเทศ ทุกประเด็นยุทธศาสตร์จะสามารถบรรลุได้โดยการดำเนินงานด้านการต่างประเทศที่สอดคล้องกันอย่างเป็นทีมของทุกหน่วยงานทั้งในประเทศและในต่างประเทศบนเงื่อนไขเวลาและทรัพยากรของประเทศที่จำกัด เช่นเดียวกับการที่ต้องมีการบริหารจัดการกำลังคนที่เหมาะสม มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยแผนแม่บทประเด็นการต่างประเทศจะมุ่งส่งเสริมให้ภาคส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม รวมถึงประชาชนไทยทั่วไป ทั้งในประเทศและในต่างประเทศมีส่วนเกี่ยวข้องกับการต่างประเทศมากขึ้น ทั้งในการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและในการร่วมขับเคลื่อนเพื่อให้การต่างประเทศเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวสำหรับประชาชนไทย

๓.๕.๑ แนวทางการพัฒนา

- ๑) ส่งเสริมการบริหารจัดการและดำเนินงานด้านการต่างประเทศของส่วนราชการไทยอย่างมีประสิทธิภาพ บูรณาการ และมีธรรมาภิบาล
- ๒) ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจว่าประชาชนทุกระดับมีความเชื่อมโยงกับการต่างประเทศ ในมิติต่าง ๆ รวมถึงเสริมสร้างขีดความสามารถและส่งเสริมให้ภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคประชาสังคมและภาคเอกชน สามารถร่วมขับเคลื่อนการต่างประเทศไทยอย่างบูรณาการภายใต้กลไกการทูตเพื่อประชาชน และการทูตสาธารณะ
- ๓) นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานด้านการต่างประเทศในทุกมิติและทุกระดับ เพื่อให้สามารถรองรับกับสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก ซึ่งรวมถึงการปรับปรุงการให้บริการแก่ประชาชนอย่างสะดวกและรวดเร็ว และการให้ข้อมูลแก่ประชาชน
- ๔) พัฒนาบริการด้านการต่างประเทศแก่คนไทย ให้มีความเป็นเลิศ และคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของคนไทยในต่างประเทศอย่างเป็นระบบ
- ๕) พัฒนาขีดความสามารถขององค์กร บุคลากร รวมถึงกฎระเบียบและข้อบังคับด้านการต่างประเทศของรัฐอย่างต่อเนื่อง เพื่อดำเนินบทบาทเชิงรุกท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อม
- ๖) ใช้ประโยชน์จากกลไกการประชุมระหว่างหน่วยราชการไทย เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่างบูรณาการ ทั้งในการกำหนดมาตรการและโครงการร่วมกัน และติดตามการดำเนินงานที่ผ่านมา อาทิ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศในระดับชาติ คณะกรรมการบริหารราชการในต่างประเทศ คณะกรรมการบริหารสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลใหญ่ หรือทีมประเทศไทยในต่างประเทศ
- ๗) เสริมสร้างความร่วมมือกับมิตรประเทศและในกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมถึงขยายเครือข่ายชาวต่างประเทศที่เป็นเพื่อนกับประเทศไทยในต่างประเทศ โดยเฉพาะในหมู่ผู้ที่มีอิทธิพลทางความคิด เพื่อสนับสนุนการผลักดันวาระต่าง ๆ ของประเทศไทยในต่างประเทศ

๓.๕.๒ เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย		
		ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕ มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐	ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕ มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐
ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ขับเคลื่อนการต่างประเทศอย่าง มีเอกภาพ และไทยเป็นหุ้นส่วน ความร่วมมือกับต่างประเทศใน ทุกมิติมากขึ้น	๑. ระดับความร่วมมือระหว่าง ส่วนราชการไทยเพื่อพัฒนา/ ขับเคลื่อนการต่างประเทศในทุก มิติ (การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การดูแลและคุ้มครองคนไทยใน ต่างประเทศ) อย่างมีบูรณาการ (อาทิ กลไกการประชุม กิจกรรม/ โครงการรวม) ๒. ระดับความสำเร็จในการสร้าง ความตระหนักรู้ การมีส่วนร่วม ของภาคส่วนต่าง ๆ (อาทิ จำนวนโครงการ จำนวน ผู้เข้าร่วมโครงการ) ๓. ระดับการพัฒนางานบริการ ด้านการต่างประเทศและด้าน การกงสุล (อาทิ มีกลไกและ ช่องทางการรับฟังและแก้ไขข้อ ร้องเรียน/ข้อเสนอแนะของ ประชาชนที่หลากหลาย) ๔. ระดับความสำเร็จในการ เสริมสร้างเครือข่ายบุคคลและ องค์กรที่เป็นมิตรกับประเทศไทย ในต่างประเทศ (อาทิ จำนวนคน/ องค์กรที่เป็นมิตร จำนวน โครงการ/กิจกรรมที่สนับสนุน เครือข่าย)*	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐	มากขึ้น/ดีขึ้น ร้อยละ ๕ - ๑๐

หมายเหตุ *อยู่ระหว่างตรวจสอบ/จัดทำตัวชี้วัด โดยกระทรวงการต่างประเทศ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
(๒๒) ประเด็น กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
(พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ ๑ บทสรุปผู้บริหาร	๑
ส่วนที่ ๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	๒
๒.๑ บทนำ	๒
๒.๑.๑ เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ	๒
๒.๑.๒ ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๒
๒.๒ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๔
ส่วนที่ ๓ แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	๕
๓.๑ แผนย่อยการพัฒนากฎหมาย	๕
๓.๑.๑ แนวทางการพัฒนา	๕
๓.๑.๒ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๗
๓.๒ แผนย่อยการพัฒนากระบวนการยุติธรรม	๙
๓.๒.๑ แนวทางการพัฒนา	๙
๓.๒.๒ เป้าหมายและตัวชี้วัด	๑๑

ส่วนที่ ๑ บทสรุปผู้บริหาร

ทิศทางการขับเคลื่อนการพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรมภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดให้กฎหมายเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ มีเป้าหมายหลักให้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็น กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมจึงถูกจัดทำขึ้น เพื่อเป็นกลไกสำคัญตอบสนองต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้วยการมุ่งเน้นให้กฎหมายมีความเป็นพลวัตที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปและเป็นไปตามความต้องการของประชาชน และมีกระบวนการยุติธรรมที่เคารพสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชนโดยเสมอภาค มีความเป็นกลาง น่าเชื่อถือ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ส่งผลให้เป้าหมายการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติในทุกด้านบรรลุความสำเร็จในการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่เป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ และเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมของประเทศ

ที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบปัญหาการมีกฎหมายจำนวนมากเกินไป ไม่สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาประเทศ และการนำกฎหมายไปปฏิบัติยังขาดประสิทธิภาพและความโปร่งใส ทำให้เกิดปัญหาในการดำเนินงานของภาครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปัญหากระบวนการยุติธรรมของประเทศที่ขาดความโปร่งใส อันเกิดจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่ยังไม่สามารถดำเนินการอย่างสอดประสานกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความเป็นธรรม และเลือกปฏิบัติ อันสามารถสะท้อนได้จากดัชนีนิติธรรม จัดทำโดย World Justice Project (WJP) ของประเทศไทยในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย ๐.๕ และลำดับที่ ๗๑ จาก ๑๑๓ ประเทศ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการเร่งแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของประเทศสามารถเป็นเครื่องมือของประชาชนทั้งประเทศที่จะใช้สร้างสังคมที่พัฒนาในทุกมิติอย่างเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ และไม่เลือกปฏิบัติ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและสร้างการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ มุ่งเน้นการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุนให้เกิดความโปร่งใสและพลวัตให้กับการพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกภาคส่วนในสังคมมีโอกาสได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียม เป็นธรรม และทั่วถึง ประกอบด้วย ๒ แผนย่อย ได้แก่

๑) การพัฒนากฎหมาย โดยเน้นการดำเนินการปรับปรุง แก้ไข ยกเลิกกฎหมายให้มีเท่าที่จำเป็น และสอดคล้องบริบทและไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ จากการนำเทคโนโลยีดิจิทัล นวัตกรรมทางกฎหมายมาประยุกต์ใช้ และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม รวมทั้งบูรณาการเชื่อมโยงกฎหมายทุกลำดับชั้นให้เชื่อมโยงกันอย่างเป็นเอกภาพ ไม่ขัดกัน มีการนำกฎหมายไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใสซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะนำกระบวนการยุติธรรมปราศจากความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียม

๒) การพัฒนากระบวนการยุติธรรม โดยอำนวยความสะดวกให้เป็นไปอย่างเสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม ทั่วถึง และปราศจากการเลือกปฏิบัติ บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมให้ดำเนินงานสอดประสานกันอย่างเป็นองค์ภาพเพื่อให้สามารถจัดการกับข้อขัดแย้ง กรณีพิพาทได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ ๒

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ประเด็น กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

๒.๑ บทนำ

กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในบริบทของยุทธศาสตร์ชาติเป็นโครงสร้างพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศภายใต้สถานการณ์ของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งภายในและระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การเปลี่ยนผ่านของกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมจากการเป็นแค่เครื่องมือในการปกครองไปสู่การเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศที่มีพลวัต เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ รวมถึงการมุ่งนำกฎหมายไปสู่การปฏิบัติให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมและบริหารจัดการให้กระบวนการยุติธรรมเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย สร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมกัน และสังคมเป็นธรรม ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปด้วยความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

ทิศทางการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าว กำหนดให้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศที่ไม่ใช่เป็นเพียงเครื่องมือในการใช้อำนาจรัฐอีกต่อไป แต่เป็นเครื่องมือของประชาชนทั้งประเทศที่จะใช้สร้างสังคมที่พัฒนาอย่างเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ และไม่เลือกปฏิบัติ โดยมีแนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและสร้างการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ มุ่งเน้นการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุนให้เกิดความโปร่งใสและพลวัตให้กับการพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกภาคส่วนในสังคมมีโอกาสได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียม เป็นธรรม และทั่วถึง

๒.๑.๑ เป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๒.๒ บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๒.๑ สร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๒.๑ ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส

๒.๒ ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๒.๓ กระบวนการยุติธรรม เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมของประเทศ

๒.๑.๒ ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๔.๓ การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

๔.๓.๓ การพัฒนาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการภัยคุกคามให้มีประสิทธิภาพ

๔.๕ การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

๔.๕.๑ การพัฒนากลไกให้พร้อมสำหรับการติดตาม ฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความมั่นคงแบบองค์รวมอย่างเป็นรูปธรรม

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๔.๑ ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก

๔.๑.๘ สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึง

๔.๒ การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

๔.๒.๔ ปรับโครงสร้างและแก้ไขกฎหมายระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อวางระบบและกลไกการบริหารงานในระดับภาค กลุ่มจังหวัด

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๔.๗ กฎหมายมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ และมีเท่าที่จำเป็น

๔.๗.๑ ภาครัฐจัดให้มีกฎหมายที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เหมาะสม

๔.๗.๒ มีกฎหมายเท่าที่จำเป็น

๔.๗.๓ การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๘ กระบวนการยุติธรรมเคารพสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชนโดยเสมอภาค

๔.๘.๑ บุคลากรและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเคารพและยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่พึงได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม

๔.๘.๒ ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม มีบทบาทเชิงรุกร่วมกันในทุกขั้นตอนของการค้นหาความจริง

๔.๘.๓ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งทางแพ่ง อาญา และปกครอง มีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วมกัน

๔.๘.๔ ส่งเสริมระบบยุติธรรมทางเลือก ระบบยุติธรรมชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม

๔.๘.๕ พัฒนามาตรการอื่นแทนโทษทางอาญา

๒.๒ เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			
		ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕	ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑. กฎหมายเป็นเครื่องมือให้ทุกภาคส่วนได้ประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม	ดัชนีนิติธรรม (คะแนน/อันดับ)	คะแนนของ ๔ ปัจจัย จากทั้งหมด ๘ ปัจจัย ๑. การจำกัดอำนาจรัฐ ๒. รัฐบาลโปร่งใส ๓. สิทธิขั้นพื้นฐาน ๔. ความเป็นระเบียบและความมั่นคง ไม่ต่ำกว่า ๐.๖๕	คะแนนในทุกปัจจัยไม่ต่ำกว่า ๐.๖๕	คะแนนในทุกปัจจัยไม่ต่ำกว่า ๐.๗๕	คะแนนในทุกปัจจัยไม่ต่ำกว่า ๐.๘๗ และอยู่ใน ๑๐ อันดับแรกของโลก
๒. การอำนวยความสะดวกยุติธรรม เป็นไปโดยความเสมอภาค โปร่งใส เป็นธรรม ทัวถึงและปราศจากการเลือกปฏิบัติ					

ส่วนที่ ๓

แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

๓.๑ แผนย่อยการพัฒนากฎหมาย

กฎหมายเป็นเครื่องมือจัดระบบความสัมพันธ์และจัดระเบียบในสังคม ดังนั้น เมื่อบริบททางสังคมเปลี่ยนแปลง กฎหมายจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมด้วย ปัจจุบันถือได้ว่าการทำให้กฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ จะช่วยเอื้อให้เกิดประโยชน์ต่อภารกิจภาครัฐ การลงทุนและดำเนินธุรกิจภาคเอกชนเป็นไปโดยสะดวก เกิดความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาประเทศในระยะยาวให้ทุกภาคส่วนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรมด้วย โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย การบังคับใช้และการปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อมุ่งใช้กฎหมายให้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนา การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำด้านต่าง ๆ เอื้อต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

๓.๑.๑ แนวทางการพัฒนา

๑) **พัฒนากฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับบริบทและเอื้อต่อการพัฒนาประเทศ** โดยประเมินผลสัมฤทธิ์ ทบวงความจำเป็นและความเหมาะสมของกฎหมายที่มีอยู่ทุกลำดับชั้นของกฎหมาย แก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัย ยกเลิกกฎหมายที่มีเนื้อหาไม่จำเป็นหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ เพื่อให้กฎหมายช่วยสร้างสรรค์ความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ และกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม มีความสอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม ให้เอื้อต่อการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาประเทศ เพื่อรองรับการพัฒนาภูมิภาคและจังหวัดที่มีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการใช้นวัตกรรมทั้งในภาครัฐและเอกชนให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป เอื้อต่อการประกอบธุรกิจทั้งในและต่างประเทศทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ และการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการกำหนดวงรอบในการทบทวนปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายในรอบระยะเวลาที่กำหนด

๒) **มีวิธีการบัญญัติกฎหมายอย่างมีส่วนร่วม** ต้องดำเนินการให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับและทุกลำดับศักดิ์ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป เอื้ออำนวยต่อการบริหารราชการแผ่นดิน การดำเนินงานของภาครัฐที่เหมาะสม การพัฒนาประเทศ การให้บริการประชาชน การประกอบธุรกิจ และการแข่งขันระหว่างประเทศ

๓) **พัฒนาการบังคับใช้กฎหมาย** โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในกระบวนการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ และเป็นธรรม และก่อให้เกิดความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ สามารถกล่าวหาและจับกุมผู้กระทำผิดได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็ว รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด และเป็นธรรม

๔) ส่งเสริมเทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรมในกระบวนการกฎหมาย สนับสนุนการใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการพัฒนากฎหมาย การบังคับใช้และการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกระบวนการทางกฎหมายโดยเพิ่มช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ เพื่อให้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ และมีเนื้อหาเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

๓.๑.๒ เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			
		ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕	ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๑. กฎหมายใหม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาคภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายที่มุ่งให้ประชาชนในวงกว้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศโดยทั่วถึง	สัดส่วนของกฎหมายที่ได้รับการทบทวนแก้ไขปรับปรุงและ/หรือยกเลิก ให้มีเนื้อหาที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ	ร้อยละ ๕๐ ของกฎหมายทั้งหมด	ร้อยละ ๑๐๐ ของกฎหมายทั้งหมด	ร้อยละ ๑๐๐ (กรณีกฎหมายบัญญัติใหม่)	ร้อยละ ๑๐๐ (กรณีกฎหมายบัญญัติใหม่)
	ร้อยละจำนวนคดี/เรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการไม่รับความเป็นธรรมจากกฎหมาย	-	-	คดีที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ การคุ้มครองผู้บริโภค การจ้างแรงงานที่ไม่เป็นธรรม และการผูกขาดทางการค้า	คดีที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ การคุ้มครองผู้บริโภค การจ้างแรงงานที่ไม่เป็นธรรม และการผูกขาดทางการค้า

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			
		ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕	ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
๒. การปฏิบัติตามและ การบังคับใช้กฎหมาย มีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ทั้งถึง ไม่เลือกปฏิบัติ และเป็นธรรม	สัดส่วนการนำ เทคโนโลยีและระบบฐานข้อมูลกลางของ ประเทศมาใช้ ในการบังคับใช้ กฎหมาย ต่อจำนวนกฎหมาย	ร้อยละ ๕๐ ของ กฎหมาย	ร้อยละ ๑๐๐ ของ กฎหมาย	ร้อยละ ๑๐๐ ของ กฎหมาย	ร้อยละ ๑๐๐ ของ กฎหมาย
	ระยะเวลาที่ลดลงใน กระบวนการบังคับใช้ กฎหมาย	ทุกหน่วยงานของรัฐ บังคับใช้กฎหมายได้ รวดเร็วขึ้น ร้อยละ ๕๐	ทุกหน่วยงานของรัฐ บังคับใช้กฎหมายได้ รวดเร็วขึ้น ร้อยละ ๗๐	ทุกหน่วยงานของรัฐ บังคับใช้กฎหมายได้ รวดเร็วขึ้น ร้อยละ ๘๐	ทุกหน่วยงานของรัฐ บังคับใช้กฎหมายได้ รวดเร็วขึ้น ร้อยละ ๘๕
	ระดับความเชื่อมั่นของ ประชาชนในการบังคับ ใช้กฎหมาย	ร้อยละ ๗๕ ของ ประชาชนเชื่อมั่น ในการบังคับใช้ กฎหมาย	ร้อยละ ๘๕ ของ ประชาชนเชื่อมั่น ในการบังคับใช้ กฎหมาย	ร้อยละ ๙๐ ของ ประชาชนเชื่อมั่น ในการบังคับใช้ กฎหมาย	ร้อยละ ๙๗ ของ ประชาชนเชื่อมั่น ในการบังคับใช้ กฎหมาย
๓. ประชาชนมีส่วนร่วมใน การพัฒนากฎหมาย	จำนวน/ระดับของ มาตรการ/กลไก ที่ประชาชนมีส่วนร่วม ร่วมกันในการทบทวน ความจำเป็น เหมาะสม และผลสัมฤทธิ์ของ กฎหมาย	ร้อยละ ๕๐	ร้อยละ ๑๐๐	ร้อยละ ๑๐๐	ร้อยละ ๑๐๐

๓.๒ แผนย่อยการพัฒนากระบวนการยุติธรรม

การอำนวยความสะดวกยุติธรรมเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศ ในการบริหารกระบวนการยุติธรรมของประเทศจึงต้องมุ่งสู่การเสริมสร้างสังคมนิติธรรมด้วยกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและเอื้อให้ทุกภาคส่วนได้รับความเป็นธรรมอย่างเสมอภาค ปราศจากการเลือกปฏิบัติ โดยเสริมสร้างความโปร่งใสและพลวัตของกระบวนการยุติธรรมด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนในห้วงค์ประกอบต่าง ๆ ของกระบวนการยุติธรรมและการบริหารจัดการหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐโดยรวม เพื่อการจัดการกับกรณีพิพาทได้อย่างเป็นธรรม

โดยในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม มีจุดเน้นให้กระบวนการยุติธรรมทั้งกระบวนการเคารพสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชนโดยเสมอภาค มีความเป็นกลาง น่าเชื่อถือ โปร่งใส ตรวจสอบได้ กระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมมีความกล้าหาญทางจริยธรรม เป็นมืออาชีพ มีความเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก มุ่งให้เกิดการสร้างมาตรฐานและเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรมเทียบเท่าระดับสากล ตามหลักนิติธรรม โปร่งใส ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างโอกาสในการเข้าถึงความยุติธรรม สร้างความสมดุลระหว่างสิทธิและเสรีภาพของประชาชน กับประโยชน์สาธารณะ การอำนวยความสะดวกยุติธรรมมีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างเสมอภาค หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีความร่วมมือที่ดี บูรณาการและเชื่อมโยงการทำงานระหว่างกัน

๓.๒.๑ แนวทางการพัฒนา

๑) **ปรับวัฒนธรรมองค์กรและทัศนคติเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมให้เคารพและยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย** เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่พึงได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม รวมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมให้มีความโปร่งใส เป็นกลาง ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ โดยเฉพาะการบริหารงานบุคคลในกระบวนการยุติธรรมต้องโปร่งใส เป็นอิสระ และมีการพัฒนาตัวบุคคลอย่างต่อเนื่อง

๒) **กำหนดให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งทางแพ่ง อาญา และปกครอง มีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วมกัน** ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการรวบรวมพยานหลักฐาน ในการพิจารณาคดี และในการบังคับตามคำพิพากษา โดยพัฒนาเป้าหมายและยุทธศาสตร์ระยะกลางและระยะยาวระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ ให้มีแนวทางและทิศทางเดียวกัน มีรูปแบบกระบวนการยุติธรรมที่มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานร่วมกัน บนพื้นฐานแห่งการไว้วางใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งการสร้างเครื่องมือการประเมินคุณภาพและผลงานที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมุ่งก่อให้เกิดผลลัพธ์ต่อสังคมร่วมกัน

๓) **เสริมสร้างพลวัต ความหลากหลาย บูรณาการด้านกระบวนการยุติธรรมด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน และการสร้างความเสมอภาคในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมด้วยการคุ้มครองผู้ด้อยโอกาส** โดยเฉพาะการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมทางเลือกในรูปแบบต่าง ๆ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม การช่วยเหลือประชาชนให้เข้าถึงความเป็นธรรม การพัฒนารูปแบบของการมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมให้มีความหลากหลาย การสร้างความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมาย

และกระบวนการยุติธรรมให้กับประชาชน การพัฒนาไกลคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากกระบวนการยุติธรรมและความขัดแย้งระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน

๔) ส่งเสริมพัฒนาระบบการสืบเสาะและการสอดส่องให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเสริมสร้างความโปร่งใสและพลวัตของกระบวนการยุติธรรมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ในการเป็นช่องทางให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมตลอดจนกระบวนการพิจารณาคดีได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

๕) กำหนดให้การรวบรวมและการพิสูจน์พยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมต้องเป็นไปตามมาตรฐานสากล มีการใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์และศาสตร์อื่น ๆ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก อำนวยความยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เลือกปฏิบัติ มีความโปร่งใส และประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว

๖) ยกระดับมาตรการตรวจสอบการประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ให้มีความน่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการยกระดับความโปร่งใสในการใช้อำนาจกับประชาชนและการแต่งตั้งโยกย้ายบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

๗) พัฒนามาตรการอื่นแทนโทษทางอาญา เพื่อลดทอนความเป็นโทษทางอาญาที่ไม่จำเป็น สร้างความสมดุลระหว่างการบังคับโทษตามคำพิพากษากับการให้โอกาสผู้ต้องโทษกลับคืนสู่สังคม เปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการบังคับโทษ และการพัฒนาระบบคุมประพฤติในชุมชน

๓.๒.๒ เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย			
		ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕	ปี ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐	ปี ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕	ปี ๒๕๗๖ - ๒๕๘๐
การอำนวยความสะดวกยุทธธรรม มีความโปร่งใส สะดวก รวดเร็ว เสมอภาค ทัวถึง เป็นธรรม และปราศจากการเลือกปฏิบัติ	อัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นของ จำนวนขั้นตอนในการอำนวยความสะดวกยุทธธรรมที่ ใช้นวัตกรรมและ เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อ ความโปร่งใส ความ สะดวกและรวดเร็ว	ร้อยละ ๗๕ ของ จำนวนขั้นตอนที่สำคัญ	ร้อยละ ๑๐๐ ของ จำนวนขั้นตอนที่สำคัญ	ร้อยละ ๗๐ ของ จำนวนขั้นตอนทั้งหมด	ร้อยละ ๑๐๐ ของ จำนวนขั้นตอนทั้งหมด
	ประเภทและระดับของ มาตรการ ที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อ ความเสมอภาค ในกระบวนการ ยุติธรรม	ร้อยละ ๑๐๐ (มาตรการ เพื่อคุ้มครองหรือ อำนาจความสะดวก ให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุคนพิการ หรือ ผู้ด้อยโอกาส ในกระบวนการ ยุติธรรม)	ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ ๕๐ (มาตรการ สำคัญ ที่รัฐกำหนดขึ้น เพื่อจัดการ เลือกรับผิด โดยไม่เป็นการ อำนาจความ ยุติธรรม)	ร้อยละ ๑๐๐ (มาตรการที่ สำคัญ เพื่อจัดการ เลือกรับผิด โดยไม่เป็นการ อำนาจความ ยุติธรรม)	ร้อยละ ๑๐๐ (มาตรการที่ รัฐ กำหนดขึ้น เพื่อจัดการอุปสรรค หรือส่งเสริม ให้บุคคลสามารถ ใช้ สิทธิหรือเสรีภาพ ในกระบวนการ ยุติธรรมได้ เช่นเดียวกับบุคคล อื่น)

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550
อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ เลขที่ 120 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210